

KÖZÖS KÖZLEMÉNY

a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke hivatalos indiai látogatásának befejezése alkalmából

Losonczy Pál, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke és felesége V. V. Giri, India elnökének meghívására 1969. november 11-16. között hivatalos látogatást tett Indiában.

Losonczy elnök és kísérete indiai tartózkodása során három napot töltött Új-Delhiben, ellátogatott Agrába, Aurangabadba, Ajantába, Ellorába és Bombayba. Felkereste a mezőgazdasági és ipari üzemeiket, tudományos intézeteket és történelmi nevezetességeket.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke látogatása során találkozott és megbeszéléseket folytatott India elnökével, V. V. Girivel, India miniszterelnökével, Indira Gandhival, valamint más vezető indiai személyiségekkel Magyarországra és India kapcsolatainak és együttműködésének

színterhelyettes, Asztalos Lajos kohó- és gépipari miniszterhelyettes, dr. Kós Péter, a Magyar Népköztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete Indiában. Indiai részről: Fakhruddin Ali Ahmed iparügyi és belkereskedelmi miniszter, Dines Szingh külügyminiszter, Szurendra Pal Szingh külügyminiszter-helyettes, T. N. Kaul külügyminiszter-helyettes, Keval Szingh, a külügyminisztérium másodtitkára, V. H. Coelho külügyi államtitkár-helyettes, K. D. Lal, a külkereskedelmi minisztérium államtitkára, dr. Sz. Szinha, az Indiai Köztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete Budapesten.

A felek megemlékeztek India elhunyt elnökének, dr. Zakir Husainnak, 1968 júniusában tett magyarországi hivatalos látogatásáról. Losonczy elnök tisztelettel adózott az

működésének megteremtéséhez és kiszélesítéséhez.

Elvileg egyetértettek abban, hogy a műszaki tudományos cseréről egyezményt kötnek és megvizsgálják a diplomák és tudományos fokozatok kölcsönös elismerésének kérdését.

Áttekintve a nemzetközi helyzetet, a két fél megállapította, hogy nézeteik sok fontos kérdésben közel állnak egymáshoz. Nevezetesen: hangsúlyozták egyetértésüket a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymáshoz élésének, minden állam szuverenitása, függetlensége, területi sérthetlensége tiszteletben tartásának, a más államok belügyeibe való be nem avatkozásnak, a kölcsönös előnyökön alapuló együttműködés fontosságának elismerésében. Megállapították, hogy az el nem kötelezett politikája a nemzetközi feszültség enyhítésében és a világbéke fenntartásában továbbra is fontos tényező. Megtárgyalták, hogy a fegyverkezési, különösen a nukleáris fegyverkezési verseny komolyan fenyegeti a világ békéjét és ezért sürgősen szükséges, hogy valamennyi államot magában foglaló, a hatékony nemzetközi ellenőrzés mellett végrehajtott általános és teljes leszerelési egyezmény jöjjön létre.

Egyetértettek továbbá abban, hogy minden országnak csatlakoznia kellene a vegyi és bakteriológiai fegyverek eltiltásáról szóló 1925. évi genfi jegyzőkönyvhöz.

Várakozással tekintenek a Helsinkiben a fegyverkezési verseny csökkentéséről, elsősorban a stratégiai fegyverek korlátozásáról hamarosan megkezdődő szovjet-amerikai tárgyalások elé.

Remélik, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete megalapításának 25. évfordulója a népek közötti béke új korszakát fogja jelenteni.

India miniszterelnöke ismertette a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnökével az indiai-pakisztáni kapcsolatokról jelenlegi állapotát. Losonczy elnök kifejezte reményét, hogy az indiai-pakisztáni problémákat a taskenti nyilatkozat szellemében kétoldalú békés tárgyalásokon oldják meg.

A két fél nyugtalanságát fejezte ki a vietnami konfliktus folytatódása miatt.

A felek mély aggodalommal állapították meg, hogy nem valósult meg a békés rendezés a Közép-Keleten. Hangsúlyozták, hogy minden erőfeszítést meg kell tenni a Biztonsági Tanács 1967. november 22-i határozatának megvalósításáért.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke és felesége köszönetet mondott India elnökének, India kormányának és népének azért a szívélyes és vendégszerető fogadtatásért, amelyben részkültek.

Az Elnöki Tanács elnöke meghívta India elnökét, V. V. Girit és India miniszterelnökét, Indira Gandhit, hogy tegyenek hivatalos látogatást a Magyar Népköztársaságban. A meghívást örömmel elfogadták. A javasolt látogatás időpontját diplomáciai úton állapítják meg. (MTI)

Húszéves a Biharkeresztesi Állami Gazdaság

November 15-én ünnepelte fennállásának huszadik évfordulóját a Biharkeresztesi Állami Gazdaság. A két évtizedes történelem megünneplésére szombaton délután 5 órakor került sor a gazdaság központjában, ahol megjelentek a gazdaság dolgozói és számos meghívott vendég is. Ünnepi beszédet tartott a gazdaság igazgatója, amelyben méltatta az eddig eltelt idők legfontosabb eseményeit, megemlékezett az elért eredményekről, a megtett út nehézségeiről. Külön szeretettel üdvözölte azokat a dolgozókat, akik a gazdaság megalakulása óta folyamatosan munkaviszonyban állnak a mezőgazdasági nagyüzemmel.

Teherán készül Losonczy Pál fogadására

Az iráni főváros készül Losonczy Pálnak, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa elnökének fogadására. Az iráni sajtó meghívására a magyar államfő vasárnap érkezik hatnapos állami látogatásra Teheránba.

Az iráni lapok cikkeket, fényképeket közölnek a küszöbön álló látogatás alkalmából és kiemelik,

hogyan fejlődnek a kölcsönösen előnyös gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok a két ország között.

Teherán utcáit magyar és iráni lobogók díszítik. Az iráni főváros készül a magas rangú magyar vendégek méltó fogadására — jelenti Teheránból a TASZSZ hírügynökség. (MTI)

Rendőrterror Washingtonban

A washingtoni rendőrség brutálisan lép fel a vietnami háború ellen tüntetőkkel szemben. (Telefó — AP—MTI—KS)

APOLLO 12

Megtartották az első tv-közvetítést: az Apollo 12 űrhajóról. Conrad, Bean és Gordon, a három űrhajós röviden bemutatta a nézőknek a Földet, majd a kabin belsejéből is közvetítettek képet. A földi irányítóközpont, s az űrhajósok egyaránt elmondották, hogy a felbocsátásnál jelentkező és mind-éig nem teljesen megmagyarázott energiakiésés komoly aggodalmat okozott, de az űrhajó berendezései most normálisan működnek.

A houstoni űrkísérleti központ jelentése szerint szombaton, magyar idő szerint 15 óra 44 perckor az Apollo 12 űrállomás 172 ezer kilométerre volt a Földtől és 211 ezer kilométerre a Holdtól. Az űrállomás ebben az időpontban 5800 km/óra sebességgel távolodott Földünkől. Az űrhajósok alszának: magyarországi idő szerint 21 óra 22 perckor volt az ébresztő. (MTI)

Szubjektív morfondírozás a külpolitikáról

Először akkor találkoztam a külpolitikával, amikor 1944-ben nem messze tőlem bomba robbant. Srác voltam, nem sokat adtam ilyen csekélységre. Amikor elhúzlak felettem a gépek, felálltam, és lepörögtem magamról a ránhullott homokot. Aggódtam nagyon, hogy kikapok anyamtól, aki mindig gondosan ügyelt arra, hogy fián tiszta ruha legyen.

Nem tudtam, hogy ő akkor, abban a pillanatban azért aggódtott, hogy egyáltalán hazaérjek, s élve, akármilyen piszkosan, koszosan. Másodszor akkor találkoztam a külpolitikával, amikor 1945 első heteiben ott ólalkodtam éhesen az egyik gulyáságynál, melyben mindenféle finomság főtt egyszerre. Volt abban káposzta, borjú, marha, krumpli s még tészta is. Addig-addig tébláboltam, míg kész lett a kaja, s egy ismeretlen nyelven beszélő kedves katona a kezembe nyomott egy csajkát, telemerve forró levestel.

Igy szabadultam fel. Nem itt Debrecenben, az ország másik végén, Vas megyében. De ez a lényeg nem változott.

Harmadszor akkor találkoztam a külpolitikával, amikor a felszabadult ország, nép először készült megválasztani képviselőit, s éjszákán át álltam a „fegyvertársakkal” őrséget a választási plakát mellett, nehogy az osztályellenség letépje, mert ez a módszer akkoriban bevett volt.

Negyedszer akkor találkoztam a külpolitikával, amikor meg kellett tanulnom. Eretségem után, amikor mindenki oda ment, ahova akart. En oda mentem, ahova küldtek. De most, így tizennyolc év távolából is hálásan köszönöm azoknak, akik küldtek. Nem volt könnyű, s nem volt nehéz sem. Amikor az ember 18 éves, még nem nagyon lehet számára nehéz dolgot kitalálni.

S ebből a jegyességből házasság lett, valójában a külpolitikával immár negyedszázada élek boldog, de egyáltalán nem békés házasságban. Nem lehet békés, hisz a külpolitikai hírek ritkán hoznak, tudósítanak békéről vagy békés szándékról, s sajnos, többször adnak hírt békétlenségről, hogy finoman fejezzem ki magam.

De ezzel együtt és így ahogy van, remek dolog. Naponta több tucat hírt kézbe venni, tudni, hogy a világban abban a pillanatban vagy előtte néhány pillanattal mi minden történt, és azonnal arra gondolni, hogy mi minden történhet éppen annak következtében, amit a kezemben tartok s olvasok.

S itt jelenikezik a dilemma. Mi a fontos, s mi lehet a fontos? Néha sikerül eltalálni, s ilyenkor az olvasó feltehetően elégedett a munkámmal. Van, hogy nem sikerül kitalálni, s akkor nem valami fényesen sikerült ez a „kettes” oldal.

Amikor pedig az események öránként változnak, az egyik hír „agyonüti” az előtte levőt, akkor jön a szédülés, s éjféltájt amikor, a nyomógép elindul, hogy formába öntse az újságot, csak a felszabadult sóhaj segít a hazatéréshez.

S ez így megy mindennap. De annyira fontos, annyira kell, mint a cigarettára vagy a kávéra. Úgy vélem, mindenki számára plasztikus: ezek nélkül nincs igaz, izgalmas s küzdelmes élet.

Negyedszázad. Ebben a lapban egy kicsit mindegyikünk „önvallott”. Ne érjen hát engem se megszólás, ha egyik legföltettebb titkomat fecsegetem ki. S szolgáljon méltóságom, hogy a külpolitika, a lapcsinálás — vagy az újságírás, ha így szalonképebb — örökre megfogott, a válás lehetetlen.

Egyszerre súlyos teher és felszabadulás, egyszerre könnyű és iszonyú nehéz, s egyszerre jelent örömet és bánatot. A híreket olvasva végigszántja lelkem sok különféle érzélem. Az örömet váltja a düh, s eközben elkészül a külpolitikai oldal.

Ma is így volt. S így lesz ez holnap is.

Szöllősy Tibor

Losonczy Pált, az Elnöki Tanács elnökét és kíséretét Bombayben India Maharashtra államának főbírája és V. P. Naik, az állam főminisztere (képünkön balra) fogadta. (Telefó — AP—MTI—KS)

fejlődéséről és néhány, mindkét felet érdeklő időszerű nemzetközi kérdésről. A megbeszélések a barátság és a kölcsönös bizalom jegyében zajlottak le.

A megbeszéléseken jelen voltak magyar részről: dr. Timár Mátyas miniszterelnök-helyettes, dr. Házi Vencel külügyminiszter-helyettes, Molnár János művelődésügyi mi-

elhunyt elnök emlékének. Megelégedéssel állapították meg, hogy baráti kapcsolataik Magyarországra és India javára kölcsönös előnyre fejlődtek. A két állam vezetőinek rendszeressé vált látogatásai a kölcsönös megértés elmélyülését szolgálták és hatékonyan járultak hozzá országaik sokoldalú együtt-

LAPZÁRTA

A külkereskedelmi minisztériumban dr. Bíró József és dr. Riccardo Misasi külkereskedelmi miniszterek aláírják a hosszú lejáratú magyar-olasz kereskedelmi és gazdasági megállapodást. (Napló-telefó — MTI — Pálfi Gábor felv.)

Megérkezett Helsinkibe a szovjet küldöttség. — A szovjet-amerikai leszerelési tárgyalásokra, Szemjonov külügyminiszter-helyettes vezetésével, megérkezett Helsinkibe a szovjet küldöttség. (Napló-telefó — AP—KS)

A Vietnam melletti világszolidaritás napján a főváros lakossága a budai Hanoi-parkban demonstrálja testvéri együttérzését az imperialista agresszorok ellen küzdő vietnami néppel. A képen: a gyárakból, munkahelyekről érkező kollektívák és iskolások a parkban. (Napló-telefó — MTI—KS)

Indira Gandhi 52 éves. — India miniszterelnök asszonya 52. születésnapján, perzsa macskáját karján tartva fogadta a jókívánásokat kifejező fotókat. (Napló-telefó — AP—KS)

Val

Beszél a Magdeburg

Nevével szabadulást cédlákon hogy ő Magyar K vezetének Ezután a kedett.

Megtudt nyos terület ra sarkall megkérjem idők, felej vesszen el történelem ma, mozza

Először lakásán, h getésre, m megjelenés Fiától azt lom őt Ma Akadémia két előada el egy tu keressen múlva má

Türelme demia üd hoz. Nems varias har szívesen á rom, holna

Novembe rába. Az gositást ka beszélt idő itt lesz, reg a Kékestet óram a raj je megyek lven ember — Alacsó kedves, köz

Ezzel a akartam el A bejáratot lantottam ő

Az üdülő Két kezét natra lehur

— Hát e az új vilá Tudja, mily zés, amikor csak utcán kezdtük a Magyar K zetének me láttunk a első székh alatti épüle sök időben í Sokat vitat mi is a m forró hang téseken a r a fiatal el végezték e Éjfélekbe n parázs lev szem, több hogy lehet nélkül. Ké fejlődéséve problémák

A párt t összejövete érintő akt Meg kell város vérté tési lehető kell biztos ka István Szapozsnyí parancsnok ról, sok se indulásához pártszervez dent, hogy kezdődhess alapja.

Igy indu gazdasági e les megind előbb felszában a M ni szerveze se találko se összefog aránylag r kibontakoz

— Nagy kásmozgalm szabadulást Tóthfalusi ketten trag tak el. Ha vannak, s politikai

Vallomás a nagy időről

Beszélgetés dr. Tariska Istvánnal,
a Magyar Kommunista Párt
debreceni szervezetének legelső titkárával

Nevével már többször találkoztam a felszabadulás után megjelent Néplapban, röpcédulákon és röpiratokon. Tudtam azt is, hogy ő volt a felszabadulást követően a Magyar Kommunista Párt debreceni szervezetének legelső titkára 1945. január 2-ig. Ezután a Néplap szerkesztőjeként tevékenykedett.

Megtudtam, hogy Budapesten él, tudományos területen dolgozik. Ez még inkább arra sarkallt, hogy megismerkedjek vele, és megkérjem őt a pártalakulás utáni nagy idők, felejthetetlen emlékek felidézésére. Ne vesszen el az emlékekben, a szívben őrzött történelem egyetlen fontos személye, dátuma, mozzanata sem.

Először telefonon érdeklődtem budapesti lakásán, hogy mikor fogadna baráti beszélgetésre, mivel róla szeretnék írni a Néplap megjelenésének huszonötödik évfordulójára. Fiatól azt a választ kaptam, hogy megtalálom őt Mátraházán, a Magyar Tudományos Akadémia üdülőjében, ahol most dolgozik két előadásán, amelyeket Londonban mond el egy tudományos ülésen. Még most keressem meg a Mátrában, mert két nap múlva már utazik Angliába.

Türelmetlen izgalommal hívtam az Akadémia üdülőjét, és őt kértem a telefonhoz. Nemsokára jelentkezett, és kedves, udvarias hangon mondta: „Jöjjön, barátom, szívesen állok rendelkezésére”. Holnap várom, holnapután már utazom.”

November 3-án reggel elindultam a Mátrába. Az üdülő gondnokától azt a felvilágosítást kaptam, legyek türelmemmel, a megbeszélés időpontra, délelőtt fél tizenkét órára itt lesz, reggel elindult a feleségével sétálni a Kékestető irányába. Még volt egy fél óra a randevúig. Elhatároztam, hogy eléjre megyek. Kérdeztem a gondnoktól, milyen ember.

— Alacsony, piros arcú, gyors mozgású, kedves, közvetlen.

Ezzel a személyleírással birtokomban akartam elindulni eléjük, de már késő volt. A bejáratot díszítő fenyvesek között megpillantottam őt és feleségét.

Az üdülő társalgójában foglaltunk helyet. Két kezét összekulcsolta, szemét egy pillanatra lehunyta, és így kezdte a beszélgetést:

— Hát emlékezünk? Jó. Idézzük akkor az új világ kezdetének első hónapjait!... Tudja, milyen fájdalom, torokszorogató érzés, amikor több régi elvtársammal már mint csak utcanevével találkozom? Hogyan is kezdtük a munkánkat? Október 22-én a Magyar Kommunista Párt debreceni szervezetének megalakulása után azonnal hozzálattunk a pártelet megindításához. A párt első székháza az Arany János utca 1. szám alatti épület első emeletén volt. Már az első időben lelkes összejöveteleket tartottunk. Sokat vitatkoztunk, tanakodtunk azon, hogy mi is a mi helyünk a világban. Ezekben a forró hangulatú tanácskozásokon, beszélgetéseken a munkások mellett ott voltak azok a fiatal értelmiségiek is, akik nem régen végeztek el az egyetemet vagy a főiskolát. Éjfélelke nyúló viták zajlottak ezeken a parázs levegőjű összejöveteleken. Emlékszem, többek között arról is vitakodtunk, hogy lehetünk-e uralkodó párt forradalom nélkül. Később a politikai és ideológiai élet fejlődésével tisztázódtak az ehhez hasonló problémák.

A párt törekvése az volt, hogy ezeken az összejöveteleken elsősorban a Debrecenért érdeklődő kérdésekről tárgyaljanak. Meg kell indítani a háborúban megbénult város vérkeringését; nyugalmat, élelmet, fűtési lehetőséget, villamosjáratot, közrendet kell biztosítani az embereknek. Dr. Tariska István vezetésével többször tárgyaltak Szapoznyikov alezredessel, a szovjet városparancsnok helyettesével a további teendőkről, sok segítséget kaptak tőle az élet megindulásához. A szovjet főtiszt arra kérte a pártvezetőt, hogy a szovjetek eljárnak a pártvezetővel, hogy az üzemekben minél előbb megkezdődhessen a termelés, mert ez az élet alapja.

Igy indult a munka. A város politikai és gazdasági életének fellendítésében, a termelés megindításában, a háborús károk minél előbbi felszámolásában, a romok eltakarításában a Magyar Kommunista Párt debreceni szervezete volt a kezdeményező. Törekvése találkozott a dolgozó nép elképzelésével, s összefogva a közös cél érdekében, sikerült aránylag rövid időn belül megteremteni a kibontakozás, a további fejlődés alapját.

— Nagy veszteség érte Hajdú-Bihar munkásmozgalmát, hogy nem érhetette meg a felszabadulást két olyan vezető egyénisége, mint Tóthfalusi Sándor és Barna Sándor. Mindketten tragikus körülmények között pusztultak el. Ha ők 1944 őszén élnek, és közöttünk vannak, sokat segíthettek volna nekünk a politikai élet megindításában. Gyakorlott,

nagy tapasztalattal rendelkező politikusok voltak. Többek között rájuk is gondoltam, amikor az utcanevüket említettem.

— Örömmel tapasztaltuk az élet serkenését. Megkezdődött a munka a dohánygyárban és a vagongyárban. A munkások sok áldozatot vállalva dolgoztak. Szükség volt a politikai felvilágosításra, az üzemekben végzett szervezett agitációra. Ebben országnérszük volt Tóth Mihály, Végh Dezső, Balogh Elemér és Kecskés Julianna elvtársaknak. A pártvezetőség részéről ők az üzemekben végzett politikai munkát kapták feladatnak. Sokat segítettek az üzemi pártalapszervezetek létrehozásában is.

Hetenként egyszer tartottak pártvezetőségi ülést, kéthetenként pedig taggyűlést vagy pártnapot. Ezeket előadásokat tartott Révai József, Gerő Ernő, dr. Tariska István vagy Végh Dezső. Népszerűek és látogatottak voltak ezek a pártrendezvények. Olyan politikai és társadalmi kérdéseket tisztáztak, amelyek akkor az érdeklődés középpontjában voltak.

Novemberben készült el az első röplap a kommunista párt kezdeményezésére és javaslatára, amely tartalmazta azt, hogy Debrecen él és létezik: felszabadult, és hozzálátott a szabad, független jövő megteremtéséhez. A párt azért javasolta a röplapok megjelentetését, hogy általuk hírül adja: hazug az a fasiszta propaganda, amely azzal mészeli és riasztja az embereket, hogy a szovjetek elhurcolják az értelmiséget. A debreceni példa azt bizonyítja, hogy megbecsülésnek örvend az értelmiség, részt vesz az új rend kialakításában, megbecsült része a társadalomnak. Több ilyen röpiraton szerepelt dr. Tariska István, dr. Sántha Kálmán és dr. Vásári István neve is. Ezeket a röplapokat repülőgépről szórták le Budapest területére.

1944. november—decemberben a hajdúvárosok és községek jelentős részében megalakult a Magyar Kommunista Párt helyi szervezete. Így Nádudvaron, Hajdúböszörményben, Hajdúszovátán, Hajdúsámsonban és Balmazújvárosban. Ekkor már Debrecenben több alapszervezet működött.

— Akadt néhány olyan község a megyében, ahol helytelenül értelmezték a párt megalakulásának körülményeit és feltételeit. Így fordulhatott elő az, hogy 1944 őszén Hajdúhadházon megalakították a „partonkivüliek pártját”. Természetes, hogy ez a légből kapott párt nagyon rövid ideig létezett. Hajdúböszörményben pedig mindenkit be akartak léptetni a Magyar Kommunista Párt helyi szervezetébe. Tariska elvtársék Debrecenből mentek ki, hogy helyrehozzák a tévedést, és segítettek a pártalapszervezet megszervezésében. Csak egy-két helyen fordultak elő ilyen túlkapások a pártszervezetek alakulása idején. A Magyar Kommunista Párt debreceni titkársága a felszabadulás utáni hónapokban Hajdú, Bihar, sőt még Szabolcs megyében is végezte a pártirányítást. Ezért állt módjukban a debreceni elvtársaknak segíteni a pártszervezetek szervezésében a falvakban, a szomszédos megyékben is.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés előkészítéséről így emlékezett:

— Nagy lelkesedéssel kezdünk hozzá az előkészítő munkához. Nem volt könnyű a feladatunk. Olyan embereket kellett jelölnünk, akik megbízhatók, támogatták és következetesen végrehajtották az elképzeléseket. Az előkészítő munkát idején segített nekünk Puskin nagykövet is. Az előkészítő bizottság tagjai között voltak ellentétek, vitakodtunk, de a problémák végül is megoldódtak. Politikai glosszázt írtam az Ideiglenes Nemzetgyűlés megalakulásával kapcsolatban a Néplapba.

Búcsúzásul ezeket mondta: Szerettem Debrecenben lenni. Ott tanultam meg a harcot, a küzdelmet a boldogabb életért. Sok sikert, jó munkát kívánok azoknak, akik ma folytatják megkezdett munkánkat a pártban, az újság szerkesztőségében.

Mit csinál, hol él most dr. Tariska István, a Magyar Kommunista Párt debreceni szervezetének legelső titkára? Tudományos területen dolgozik. Budapesten él, az Orvostovábbképző Intézet ideggyógyászati tanszékének vezetője. A tudománynak szenteli életét. Munkájának középpontjában — akárcsak 25 éve, ma is — ott áll az ember, akiért érdemes tisztá szívből dolgozni. A professzor ezt az elvet vallotta debreceni politikusi korában is, és ezt vallja most is, amikor a tudomány világában keresi a jót, az újat, a megoldhatóat a társadalom javára. Élete örökös küzdelem, belső égés, nyugtalanság, forrongás. Ez ad neki erőt az újrakezdéshez, a továbbfolytatáshoz.

Bieliczky Sándor

Saliga Sándor

Kemény, északi szél vág az arcunkba. A debreceni gurítódomb tetejéről messze lehet látni.

— Most — mondja Saliga Sándor, az elősaros —, most igen. De ha köd ereszkedik a városra, akkor megette a fene. Akkor még az első váltót is nehezen lehet kivenni.

Tizenkettő-huszonegyes váltásban dolgozik. Reggel héttől este hétig vagy fordítva. Előtte három sarubedobó berendezés. Ez már könnyíti a munkát. Nem kell a lezúduló vagon elé kézzel rakni a sarut, ami megfékezi a kocsi, csökkenti a sebességét.

— Ha viszont teherrel jön a vagon — jegyzi meg az elősaros —, akkor nem elég a berendezés.

— Mit tart a munka nehezeinek?

— Az egészet.

— Hogy érti?

— Ugy, ahogy mondom. Ezért is ritkán találai ide embert. Hát csak gondolja meg: én nem mondhatom karácsonykor, hogy most ünnep lenne. Nem mondhatom hózaporban, hogy az orromig se látok. A kánikulában sincs árnyék itten, és az eső is akkor ver, amikor kedve tartja.

— És mióta csinálja?

— Nyolcadik esztendeje.

— Lenne talán könnyebb munkahely...

— Lenne lenne. De itt is csak állni kell valakinek.

— Családja van?

— Egy fiam itt tanul a szomszédban. A fűtőházban. Kovács lesz, most már harmadéves. Lassan keresővé válik. De aztán megyen katonának.

A dombról három vagon zúdul alá. Saliga Sándor a dobóhoz ugrik, egy rántás, és a vagon kereke csikorogva lassul, szikrázik a saru vasa.

— Az a fontos — mondja —, hogy az ember egy pillanatra se ernyedjen el. Azt a tizenkét órát ki lehet bírni. Ki kell bírni.

Főrián Imre a gurításvezető.

Kis fülkéjében barátságos meleg van. Előtte az asztalon jelzőlámpák fénye villan, feje fölött ott a hangszóró. Az irányítótoronyból hozza az utasításokat. Főrián meg mikrofonján a sarusoknak ad utasítást.

— Nagy értékről van szó — mondja. — Nagy tehát a felelősségünk. Ez csak összehangoltan megy. Ha együtt tudjuk, mi a kötelességünk. Itt egy huszonegy órában sok száz kocsi gurul le. Mind pénz. Ha baj van velük, bennünk vesznek elő legelőször.

— Gondolom, a felelősséghez megbecsülés is párosul.

— Az anyagiakra gondol?

— Arra is.

Hát én kétezer-kétezerháromszáz körül keresek. Négyezer 12 órát húzok le egy héten. Kétszer éjszaka, kétszer meg nappal. Kérem, én 12 esztendője csinálom, de még egyszer sem késtem. Kiválódolgozó-oklevelet, rendkívüli előléptetést meg miniszteri oklevelet kaptam.

Főrián Imre

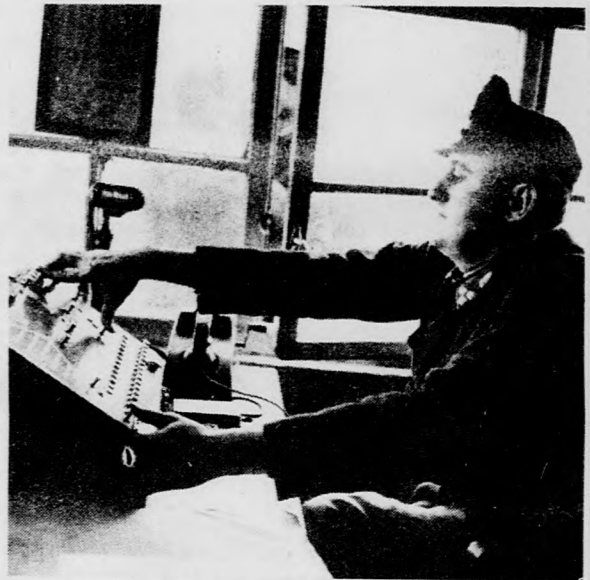

Az aggató — így mondják társai, ez a szakmai elnevezés — Nyikos János.

— Itt öregedtem meg — mondja. — Igaz, a MÁV-ot 38 óta szolgálom. Csak 38 óta... de 40 év az összes szolgálati időm. December 24-én telik le. Nyugdíjba megyek.

— Nem marad tovább?

— Nem. Elég volt. Eltelt az idő, a feleségem is betegeskedik. De az jó érzés, hogy a vezénylő tisztnek sohasem kellett értem jönnie. Én a munkából sohasem maradtam el, itt voltam minden tanfolyami órán.

I. Bodnár István

— Karácsonykor lesz hát a búcsú.

— Igen. De addig még jó pár ezer kocsi akasztok le a tolatómozdonyról.

Kétszer két méteres kis helyiség. A közepén egy vaskályha. Magasabb ember csak meghajolva állhat benne. Ez a sarusok melege.

— De tényleg jó meleg — mondja I. Bodnár István sarus.

— Csak keveset lehetnek benne — jegyzi meg.

— Sok vonata van Debrecennek. Rengeteg a teheráru, sokféle kell elosztani. Az a rengeteg vagon mind itt ereszkedik le a gurítón, innen rendeződik el.

— A maguk munkájával.

— Ez a kötelességünk. — Mióta?

— Nekem huszadik éve. Azóta járok be Pocsajból.

— A család nem panaszkodik a 12—24-es váltás miatt?

— Ők is megszokták. Ők is dolgoznak. A feleségem meg Emma lányom a Dózsa Tsz-ben növényápoló. Nem ritkaság, hogy kétszer annyit visznek haza a szövetkezetből, mint én innen. Nem dicsekvésként mondom, de a tény az tény: majd száz mázsa kukoricát adott a háztáji. Így aztán többet tudunk adni magunknak.

Ott kell hagyni a melegeket, újabb vagon-sor érkezett a gurítódombhoz. I. Bodnár Sándornak két vágányért kell felelnie, hogy ne legyen fennakadás, szép rendben érkezzenek a kocsik, ne tördjön bennük az áru, szépen soroljanak be. A fehérre meszelt oszlopokra rakta már a sarukat, s ahogy nekilendülne a hatalmas vagon, máris megfogja.

— Harminc-nyolcvan tonnáról van szó — mondja —, és látja, az én kis segítőtársam meg alig néhány kiló. Mégis megszelídíti a kocsit. Csak érteni kell a kezeléséhez.

Társ, Tóth II. Sándor hozzátesszi:

— A sarusnak nagy hóban kevés a dolga. Csak akkor kevés. Ezt úgy értem, hogy a nagy hó megfogja a vagonot. De akkor meg vállall kell segíteni, hogy a helyére érjen. Így aztán nincs okunk a nagy hidegben panaszkodásra: alaposan kimelegít bennünket a munka.

... Erős, inas emberek. Télen, nyáron, esőben, hóban, fagyban, kánikulában a helyükön állnak.

Közkatonák. Tiszteletre méltó közkatonák.

Sütő Gyula

Kocsis Sándor

Egy ipari kutató portréja

elkészítése, összeszerelése, konzerválása és csomagolása közben használatos vegyi anyagokkal. Kiderült, hogy a konzerváló olaj is szennyeződik, ezt is tisztítani kell, hogy az érzékeny, finom felületű csapágyakat semmi se károsítsa. Az olaj tisztításának módját is megtaláltuk, szupercentrifuga segítségével. Sikertörténet a szennyeződések nagy részét felderíteni, a védekezés módját megtalálni. Az asztalra tettem az ezzel kapcsolatos jelentést, a kísérleti eredményeket, javaslatokat, melyek jó részét már meg is valósították a gyárban, s a többi is rövidesen sorra kerül.

Mutatja az újabb megbízás anyagát. Erről a témáról furcsa dolgok derülnek ki. Az, hogy az üjlyenymotok nemcsak a bűnüldöző szerveknek jelentenek problémát, gondot, hanem egy korróziós szakmérnöknek, egy kutatóknak is. Kocsis Sándor új témája ugyanis: az üjlyenymotok által okozott korrózió megszüntetése.

— Mit jelent ez?
— Azt, hogy a csapágyak összeszerelése, csomagolása közben nem gyakran, de néha előfordul, hogy a dolgozók ujjának nyoma ott marad a csapágyakon. Az izzadó kéz a verejték által szerves savakat, szervesen sókat juttat a csapágyak finom felületére, s az ezáltal oxidálódik, károsodik. Olyan anyagot kell tehát most felkutatnom, amelyek úgy mondjam, elszigeteli a verejtéket, nem engedi, hogy a csapágyakra jusson.

Amikor a kutatási munkáról beszél, szeme csillog, s hangjából is izgatottság cseng ki. Akkor is, amikor arról szól: a kutatóknak állandóan fejlődnie kell, tanulnia kell. Ő jelenleg nyelvet tanul, németet, a szakirodalm tanulmányozásához, de a tapasztalatcseréhez is. Ott hon is, hangmezeje.

Hobbyja? Az irodalom, a költészet és a mozi. Ez jelent némi felüldülést, szórakozást a családi körben, felesége és gyermeke társaságában. Pihentető, de nem két téma között.

A témák, feladatok között ugyanis nincs szünet. A kutató feladata a jobb, a tökéletesebb keresése, örök feladat, s nagyszerű, szép munka is. Annak, akit izgat, ösztönöz a téma, a lappangó titkok feltárasának vágya.

Annak, aki valóban kutató a szó nemes értelmében, s nemcsak annak mondják, vagy annak hiszi magát...

Vattai Miklós

Névnapiak, ünnepek előtt italnézőben

Idézőjel nélkül: nagy névnapi előtt vagyunk. Az Erzsébetek, Katalinok, Andráskok napja előtt. S aztán rögtön itt van mikulás, majd a karácsony.

Hagyományainkhoz híven, nyilván ezúttal is kedves köszöntővel készülünk. Amikor elmaradhatatlan a koccintás.

Kérdés: lesz-e mivel?

Ez vezetett bennünket, amikor meglátogattuk a Magyar Állami Pincegazdaság tokajhegyfaljai üzemének debreceni pincészetét.

Kettős jubileummal találkoztunk.

Az egyik: Papp Béla pincevezető immár éppen húsz esztendője tölti be tisztét. Túl a hatvanon, de ma is fiatalos fűrgeséggel. A szakma nem kényeztetése. S hogy méltán tart igényt munkájára ma is a pincegazdaság, azt jól mutatja tárcaképtelése, több oklevél, elismerés.

A másik évforduló: éppen negyven esztendője létesítették a pincészetet. Ami egyúttal azt is jelzi: nem csupán elosztó szereppel bízták meg az itteni dolgozókat. Több a feladatuk ennél, nagy ellátási körzet igényeit kell kielégíteniük.

— Vajon kielégítik-e?

— Feltétlenül — mondotta a pincevezető. — Egy jellemző adatot mondanék: pincénk összesen 110 vagon bor tárolására alkalmas.

A gyaktólban is megsejlelhetjük. Számuk a nehéz fizikai munkát. Géppel dolgoznak a fejtésnél, többnyire géppel dolgozik Oláh László és Deák Imre pincemunkás is.

— Milyen borokat tárolnak most?

— Hordósban asztali fehérünk, minőségi fehér borunk, aztán több megyei, tájlegű borunk: vamospécsi, újlelai is bőven van. Palackozott pedig 116-féle. A Magyar Állami Pincegazdaság valamennyi termékével rendelkezünk. Érdekességként elmondhatom, hogy a tsz-ekkel is együttműködünk, több borukat

Ketten a katedrán

I.

Szuroksötét volt az újvárosi este, s a Daru-telepre vezető út mentén ráadásul még a lámpasor is elég foghíjas. Az iskolában már nem találtam, alig fordultam vissza, ráismertem a lányra. Cipelte a sportszatyrárt, úgy, ugyanazzal a feladatlapok használatát lestem el. Téged is megváltalak. Valami olyasmi tanár-tanítvány viszonyt akarok kialakítani, mint ahogy te csináltad velünk. Ja, a fizetés. 900 forint, egyesek azt mondják, kevés. Hazudnék, ha azt mondanám, hogy sok, inkább azt mondom, nem tudom, mennyi. Élek belőle, s ami a legfőbb, azt a munkát kell nyújtanom érte, amire évekig készültem. Talán, ha megszűnik a szüleim támogatása, kevesebbnek fogom érezni. Mindenesetre akkor is ezt a munkát végzem, ilyen igyekezettel akarok dolgozni. Hogy hiányzott-e valami a gimiből? Hogy mire nem tanítottak meg? Szakmailag nem panaszkodom, jó az útravalóm, ami hiányzik, annak meg én vagyok az oka. Két dolog viszont nincs, s ez annyira rossz, hogy majdnem fizikailag fáj. A KISZ az egyik. Itt még nem találtam meg az utat a helybeli szervezethez, márpedig abból a pezsgésből, nyüzsgésből, amiben három évig mint vb-tag dolgoztam a suliban — nagyon rossz a földre pottyannom. A másik a szak-kör, az a kis szociografáló társaság, nem tudod elképzelni, hogy mennyi pluszt adott az nekem. Most érzem, mikor egy-egy szülővel beszélgetek, egy ismeretlen boltban vásárolok, vagy egy új tanítvánnyal elegyedek szóba: „Ezt az embert már láttam valahol!” Kereselem az arcot, a helyet az emlékezetemben, s kiderül, hozzá hasonló vagy majdnem ugyanolyan láttam Zemplémben vagy a Tarna mellett, a Bakonyban vagy a Nyírségben. Erted, miről van szó? Ismerem az embereket, úgy nagy vonalakban. Énbennem a szakkör feloldotta az iskolát. Ez hiányzik, a nagy körbe való beilleszkedést még akartam tanulni egy-két szép nyáron. Így nehezebb, de ne hidd, hogy csúnyább. Tényleg irni akarsz rólam? Nem tudom, hogy miért vagyok olyan érdekes, hogy megérjem a nyomdáfesteket. Az egészhez annyit még hozzámondanék, én már nem hagyom itt a gyerekeket, nem próbálkozom a nappalival, elvégzem levelezőn a főiskolát. Megy a vonatod? Megyek én is haza, ideje már, fél 8-kor jöttem el, s még egy kis vizlatírás vár rám odahaza.

II.

A fiú két danulon dzsekijében, amiben egykor az iskola padjaihoz ült, most fenn áll a lépcső tetején, és szemével rendezgette a szünetről besorakozó osztályokat.

III.

„Nyugtalanító megyénk területén a személyi ellátottság problémája.” „Az általános iskolai állásokat kb. 50 százalékkal tudtuk eddig betölteni pályázat útján, ezért továbbra is szükségesnek látjuk képesítési nélküli nevelők alkalmazását.” (Idezet Bukva Józsefnének, a Hajdú-Bihar megyei Tanács V. B. művelődésügyi osztálya főelőadójának írásából. Megjelent: Köznevelés 16. szám, 1969. augusztus 22.)

Tíz éve kísérletezünk az új iskolával, az oktatás megreformálásával. Építettünk tízezernyi tantermet, politéchnikai műhelyt, pedagóguslakást, s ez idő alatt egyszer megemeltük a pedagógusok közismerten alacsony fizetését. A fővárosban egyetlen év alatt 227 pedagógus hagyta ott a pályáját. A vidék egyes centrumjellelű városaitban van olyan iskola, ahol az ott tanítóknak a munkaerőhiány miatt nincs ki az óraszámuk. Mondatról mondatra ellentét, pedig valami csodálatos dolog történt itt az elmúlt 25 év alatt. Született Meleg Judit és Bedő János. Sok Meleg Judit és Bedő János született, akikből tanítója lett a daru-telepi, a sárretudvari gyerekeknek és még nagyon sok település gyerekeinek. Ok ketten az iskolapadból a katedrára léptek. Az újságíró tolla egy kicsit reszket — Meleg Judit és Bedő János a tanítvány volt. Fél elengedni őket, tartott a jövőjüktől, a tanár egy kicsit bizalmatlan volt társai és saját munkája iránt: Vajon elég szellemi tápot adtak-e az életbe lépőknek.

A két beszélgetés egy kicsit megnyugtató. Megnyugtató, mert két rövid óra alatt rájöttem, hogy amit elmondtak, az egyfajta biztosíték. Biztosított arra, hogy ők és társaik már 18 éves korukban megérkeztek oda, ahova elindítottuk őket; a ma dolgozó társadalmába. Ennél többet eddig mi órtunk nem tehetünk. ők máris, annyira fiatalon, áldozatokat vállalva próbálják visszaadni mindazt, amit kaptak, anélkül, hogy valaki kötelezte volna erre őket. Annaira természetesnek veszik, mint hogy élnek.

Hegyes Zoltán

Telt „gondolák”, telt raktárak várják a palackozott italárak boltjában a vevőket

mi palackozzuk, természetesen feltüntetve, melyik kollektív gazdaság boráról van szó. A közönség megkedvelte őket.

Derítik, szűrik, kezelik a bort. Ottjártunkkor a vezető Mester Jánosné technikussal együtt éppen a bor tisztaságát ellenőrizte. Elégedettek voltak a szakemberek: a pincemunkások rendben, szépen végzik a dolgukat, nincs hiba a kezelésnél.

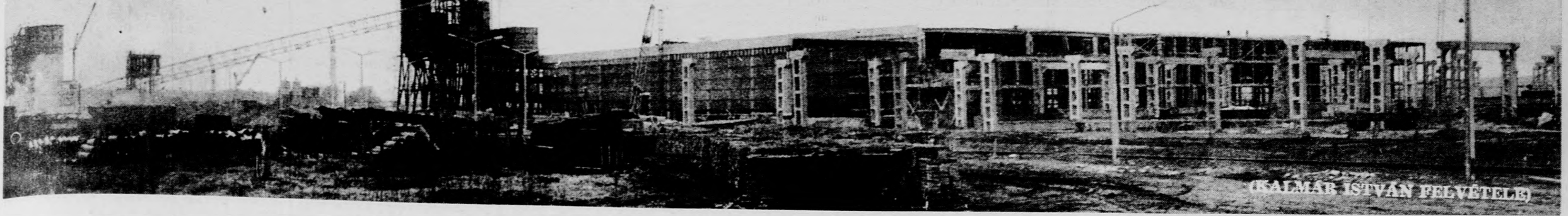
A pince után a debreceni palackozott italárak boltját kerestük meg: van-e panaszuk az ellátásra.

— Nincs, igazán nincs panaszunk, a rendeléseknek mindig eleget tesznek. S ami a legfontosabb, kedves vevőinknek sincs panaszuk.

Ami tehát a nagy névnapiakat és a nagy ünnepeket illeti: borból lesz elég és gazdag választék. A finom étkekhez ki-ki megválaszthatja kedvenc italát.

Váljék egészségünkre!

ÉPÜL A DEBRECENI HÁZGYÁR

OLVASOM

A NAPLÓT

A minap kéziratgyben jártam az egyik szerkesztőségi szobában. Erthetetlen örömmel, rendkívüli szívélyességgel fogadtak. Leültettek, cigarettát, kávét tettek elem. Egyik kollégám lecsavarta golyóstollának kupakját, és kérdezgetni kezdett (illetve hogy pontosabb legyen, kérdéseket intézett hozzám).

Sokáig nem tudtam, hogy mire véljem a dolgot, s vajon mit kell tennem, ha a jelenések elhatalmasodnak. Aztán kiderült, aggodalomra nincsen ok. Csupán az újság közlő huszonötödik évfordulójáról van szó. Ez alkalomra olyan sokféle cikk készül, hát az én kollégám azt határozta el magában, hogy megkérdez egy embert, aki olvassa a Naplót. S hogy biztos legyen a dolgában, az olvasószervezőkhöz fordult kérdéseivel, aki már kéziratban olvassa a Naplót. De rossz interjúalanyok bizonyultam, s mindkettőnk öröme megegyeztünk, hogy magam írom meg mondanivalómat. A történeti hűség kedvéért megemlítem, hogy a megegyezés valamivel gyorsabban született meg ez ügyben, mint abban, hogy hol legyen a harmadik cseh szlovák—magyar mérkőzés.

Bevezetőül bizonyára szükséges néhány szót vesztegetni arra, hogy milyen ez a munkakör; hogyan születik az olvasószervező.

Úgy, mint más csecsemő. Rikoltozik, kiabál, aztán tisztába teszik. Később is rikoltozik, kiabál, de akkor már ő teszi tisztába mások szellemi gyermekeit.

Hogy még pontosabban megmagyarázzam, a helyzet hasonlatos az észak-írországihoz. Vics is van erről. (Miről nincs?) Észak-Írországból — mint mondják — az egyik rendőr ír, a másik angol. Nálunk pedig (mert más foglalkozást nem akarok megsérteni) az egyik újságíró ír, a másik olvas. Ez a másik az olvasószervező.

Őszintén szólva ez a dolog is éppen huszonöt évvel ezelőtt kezdődött. Szülővárosomban elterjedt a híre annak, hogy újság jelent meg. Öcsémel együtt indultam el, hogy szerezzek egy példányt az első számból. A rikkancsnál már nem kaptunk. Elmentünk a nyomdába. Ott sem volt ki nyomtatott újság, de lehetett csinálni. Az öcsém megforgatta a nyomógép kerekét, én meg a papírt helyeztem oda, ahova a mester mutatta. És a következő percben már kezünkben is volt a lehető legfrissebb újság. (Hogy a nyomdász közben mit csinált? Átvette a pénzt.)

Két év múlva már ugyanabban a helyiségben üldöztem a sajtóhibákat inkább kevesebb, mint több sikerrel, de kinosan ügvelve arra, hogy a saját cikkemben legalább annyira hiba maradjon, mint a másokéban. Ez hasznos módszernek bizonyult a szemrehányások elkerülésére. Adtam én kéziratot a szer-

kesztőnek csőtül. Kihúzgálta belőle legszebb gondolataimat, vagy pedig figyelmeztetett, hogy ne tévesszem össze asztalát a szemétkosárral, és takarítsam el onnan azt az izét. Három év múltán már én kaptam kéziratot, s húsz év óta rendszeresen kapogatok. Tessék megkérdezni a kollégákat; elmondják, hogy kihúzgálom belőlük legszebb gondolataikat, s rendszeresen figyelmeztetem őket, hogy ne tévesszék össze asztalomat a szemétkosárral.

Néhány ilyen legszebb gondolatra most is visszaemlékszem.

Az egyik eset nagyon régen történt, még az ötvenes évek legelején. Ilyenkor őszidőben elsődrendű téma volt a téveszék (pontosabban téveszcék) fejlesztése. Jobbára szegényparaszatok, vagyontalan falusi emberek választották akkor a közös gazdálkodás útját. Egy ilyen új belépő csodaszép magyarsággal beszélt, legalább úgy, mint Móricz Zsigmond legsikerültebb parasztfigurái. De vesztére egy fontoskodó riportert bírta szóra, aki az izes mondatokat nagy izegzezettel bar, de kevés sikerrel regisztrálta cikkében. Egy mondat akkor nem jelent meg az újságban; az, amelyikben a derek magyar megindokolta elhatározását. Hogy nem jelent meg, az én lelkemen szárad. De most, 18—19 év múltán úgy érzem, elérkezett a vezeklés ideje, s nem fosztom meg többé az olvasót ezen legszebb gondolattól. Íme: „Eddig biz’ mi csak a kulákok tehenének a farát vakarhattuk. Most meg már vakarhatjuk a magunkét.”

Hasonló osztályharcos fegyverzetben kereste fel a strandot egy másik kolléga. (Nem mondom, hogy „ifjú”, mivel húszegynéhány éves volt az egész szerkesztőség.) És ott, a medence szélén csodálatosan felfedezést tett. Meg is írta: „Ma már a strand is a dolgozóké. Birtokba vették ezt a helyet is, ahol hajdan a burzsoázia dözsölt, a nép pedig csak az általuk használt vízben moshatta meg magát.” A kollégát többen is jobb belátásra akarták bírni, de kijelentette: „Miénk az újság, magunknak írunk.”

Ez se mostanában történt, hanem akkor, abban az évben, amikor csapás csapás után érte az emberiséget. Az egyik országban földrengés pusztított, a másikban árvíz, a burzsoáziát pedig hosszú, állhatatos sztrájkjal ostromolta a proletariátus. Szolidaritás a gyűléseken. Szolidaritás a gyűléseken. És egy patetikus hangú vezércikk, tele magasztos gondolatokkal, többek közt ezzel: „Drága nekünk a népek barátsága.”

A közelmúltban meg azt olvastam az egyik kéziratban, hogy „Móra Ferenc emlékeztetés novellája, „A nagy eff”. Móraaaa? — kacagok fel magamban, hát ez bizony nagy melléfogás, ilyen karaktert, ilyen markáns paraszti arcú Móra sohasem rajzolt meg, hanem Mikszáth. Ki is javított-

am azon nyomban. Este a tévében, a második híradóban agárversenyt láttam. Erről Agárd jutott eszembe. Agárdról Gárdonyi, Gárdonyról Gárdonyi (bár ez már Agárdról is eszembe juthatott volna), s belém döbönt a nagy felismerés: nem Móra, nem is Mikszáth, hanem Gárdonyi írta A nagy effet. Szaladok a telefonhoz, hívom a nyomdát, de ott már senki sem felel. Reggel pedig ötven ezer olvasó értesülhetett az irodalomtörténeti szenzációról, Mikszáth nagy effjéről.

De az sem volt rossz eset, amikor szívet-leket vidító örömmel közölték egy tudósítás, hogy már kétféle köbméter víz van a Keleti-főcsatornában. Aggódva néztem ki az ablakon, idáig ért-e már az áradat, mert kétféle köbméter víz kb. negyven centis magasságban terülhet el az egész megyén, egy járást pedig legalább kétféle méternyire elönt.

Volt aztán a Magyar Távirati Irodának olyan híre, hogy a Baltyika hajó, amely egykoron az ENSZ közgyűlésére szállította a szovjet politikusokat, áthaladt a Szundszoroson. Aggasztó, hogy milyen nagy kerülőt kell megtenniük — keseregtem —, de kiderült, hogy mégse mentek Indonézia felé, csupán Dánia partjainál a Sund (Öresund)-tengerszoroson haladtak át.

Ja igen, az MTI! Vagy tizenöt évvel ezelőtt kapok egy távol-keleti hírt. „A ... párt politikai bizottsága” — így szólt volna, de úgy sikerült, hogy „politikai bigottsága”. Mi volt ez? A telexgép ördöge kajakodott? Vagy engem hecceltek? Vagy volt a dologban egy kis bölcs előrelátás? ...

1960—61-ben a sajtónyelvről írtam szakdolgozatot, egyetemi tanulmányaim befejezésül. A téma azóta is érdekel. Van egy felfedezésem is — nem győzök eléggé dicsekedni vele. Ezúton is felhívom ország-világ figyelmét arra, hogy a sajtónyelv tanulmányozása révén rábukkantam a jelentősen eddig ismeretlen tartományára. Felfedezésem abból áll, hogy egy mondat (főleg állítmánya és módatározója) — megvalósítva az ellentétek egységének dialektikus elvét — jelentheti újszólván az ellenkezőjét saját magának. Ha például azt olvasom, hogy javul valamelyik cigarettának a minősége, határozott érzésem szerint rossz az a minőség. Olyan rossz, hogy valóban van — és hosszú ideig lesz is még — alkalma a javulgatásra. Ha azt olvasom, hogy immár gyakrabban kapni banánt, ez azt jelenti, hogy meglehetősen ritkán lehet hozzájutni ehhez a déligyümölcsöz. Ha csökken a hiánycikkek száma, attól még lehet magas a hiánycikkek száma. Azt is mondták már nekem, hogy emelkedik szerkesztői munkám színvonala. Kinek-kinek a fantáziájára bízom, találja ki, hogy mit jelent ez.

Kovácsvölgyi Sándor

Megjegyzések

KÖZÜGYBEN

Negyedszázaddal ezelőtt — 1944. október 19-én — szabadította fel a Szovjetunió Vörös Hadserege Debrecen városát. A város felszabadulásának 25. évfordulóját gazdag tartalommal és formában ünnepeztük, amely méltó volt szocialista fejlődésünkhöz, az elért eredményekhez. Ezen ünnepi alkalomra írta Taar Ferenc — felkérésre — „Nap a város felett” c. dokumentumjátékát, amelyet a Csokonai Színház október 18-án bemutató — díszelőadás keretében. A drámáról már eddig is nagyon sok kritika jelent meg, elismerik a törekvést és szándékot, méltatják magát a drámát, a rendezést és a színészi játékot. A Hajdú-Bihari Napló október 26-án terjedelmes cikkben méltatja a darab erejét. Országos lapok — köztük a Népszabadság is — elemzik és elismerően írnak Taar Ferenc munkájáról. Ezért az az ember érzése, hogy a darab, illetve az előadás országos visszhangja jobb, mint a debreceni. Úgy gondolom — és első sorban ez adott indítékot arra, hogy még egyszer írjunk a drámáról —, hogy határozottabban kell kiállnunk egy olyan törekvés mel-

lett, amely művészi keretek között, a színpadon nyíltan vállalja a politizálást, határozottan és egyértelműen magáénak vallja pártunk politikáját és a szocializmus építését. Úgy hiszem, jó ügyet szolgálunk azzal, ha kimondjuk, hogy ilyen és ehhez hasonló mai magyar drámákat várunk és nézünk szívesen. Nem kell szégyellnünk, sőt büszkének vagyunk arra, hogy városunk írója újból Debrecenre vonta az ország figyelmét: elismerjük, hogy Debrecenben ez alkalommal is szép, rangos színházi ügy született, amelyre nem lehet nem odafigyelni. Az ügy azonban nemcsak a színházé, nemcsak az íróé vagy a színészeké. A baj az volna, ha csak az övek maradna. A város felszabadulására írta Taar Ferenc, a város minden lakosának történelemidézésül, tehát városi ügy. Nem egyszerűen arról van szó, hogy a Csokonai Színház bemutatót egy új magyar drámát. Sokkal több ez annál; a dráma bemutatásával Debrecen felszabadulásának 25. évfordulójának alkalmából az ünnepségek, megemlékezések rangjára emelté.

Ügyszeretet, felelősségteljes hozzáállás

Ennek a darabnak a megírásához, majd a színreviteléhez nagy bátorság kellett. Taar Ferenc és a színház társulata komoly feladatra vállalkozott. Hatalmas mennyiségű tényanyag, dokumentum állt rendelkezésére, amelyet jól kiegészített az író saját élményanyagával. Természetesen közvetlen élménye van a város felnőtt lakosságának is, amely szeretné felidézni a történelmet, szeretné tudni az igazságot. A fiatalabb korosztály keresi, kutatja annak okait, hogy egy adott helyzetben miért éppen így vagy úgy cselekedett az a generáció, amely előtte van. Személyes élményanyag hiányában a történelmet idézi és hívja tanúnak. Adva volt tehát már eleve egy közönségigény, amelyhez alkalmazkodni kellett az írói magatartásnak. Taar Ferenc nagyon helyesen feismerte, hogy egy dokumentumokra épített, helyi valóságot feltáró drámánál nem lehet elvonatkoztatni a közönségtől és attól a társadalmi közegetől, amelyben íródik, és amelynek írja az író.

Véleményem szerint helyes volt az írónak az a szándéka is, hogy debreceni átlagközönség megragadását tűzte ki célul, bár ezzel a mércét bizonyos fokig leszálította, ugyanakkor a város minden rétegének igényét is kielégíti azáltal, többek között, hogy a drámában ábrázolt Gulyás család tipikus, statisztikai átlag a szó nemes értelmében.

A dokumentumjáték megírását, illetve a színpadra állítását rendkívül nagy ügyszeretet és kiváló hozzáállás jellemzi. A darab rendezője, Ruszt József is nehéz helyzetben volt: sokszínű, sokrétű anyagból kellett egységes, jól tagolt előadást rendeznie — tegyük hozzá: jól sikerült. Már a darab indítása is megkapó, a színpad és a közönség között azonnal létrejön a kontaktus. A továbbiak során is mesterien vezeti a színészeket, a darab gondolatait jól értelmezi és ragadja meg. Véleményem szerint kitűnően rendezte Ruszt e darabot is — megszoktuk már tőle az igényes munkát.

A darab őszinte, tiszta szándék

Taar Ferenc műve Debrecen város felszabadulásának körülményeiről szól, tehát nem általában a felszabadulásról. Nagyon őszinte dokumentum ez, amelynek legizgalmasabb kérdése, hogy ki mikor szabadult fel. Rendkívüli drámaiságot hordoz az, ahogyan nagyon keményen vitatkozik egymással három nemzedék is. Ezt a drámai feszültséget azonban nem vízi a véletlel, hanem többször feloldja: hol kompromisszummal, hol derűs és szatirikus jelenetekkel, mindig vigyázva arra, hogy a néző figyelmét lekösse, illetve ne zökkenjen ki a drámai sodrásból. Taar Ferenc nagy érdeme, hogy a történelmi sorsfordulót (Debrecen város felszabadulása) emberközönségtől és nagyon őszintén tudja megragadni. Elsősorban hangsúlyozom az őszinteséget és a tiszta szándékot: a város felszabadulását árnyaltan és sokoldalúan mutatja be, nem zárja le az élet nagy kérdéseit a színpadon, nem vállalkozik arra, hogy önmaga megoldjon problémákat, amelyek nem rá tartoznak, ezért érzem a darabot őszintének, meggyőzőnek és nem sematikusnak. Egy-két példát: Iván figurája így ábrázolva teljes hitelt kap, annak az egyszerű katonának a szerepe, aki — sokadmagával — elhozta nekünk a szabadságot, szép, igaz írás a szovjet katonáról;

Taar bravúros érdeme, hogy megszeretteti a nézővel Ivánt, illetve akit szimbolizál. Szeretném külön kiemelni a gyermekét temető apa jelenetét, amelynek döbbenetesen, szívbemarkolóan fejezi ki a háború embertelenségét.

A darab nagy érdeme, hogy vitára készíti a nézőt. A színházból kijövet nem legint egyet, hanem vitatkozik, érveket és ellenérveket hoz a drámával kapcsolatban. Ez is jelzi, hogy az írónak sikerült a szándéka: eleven vitára serkenti a nézőt, amely tény- és élményanyag birtokában ismeri az eseményeket. Van, akinek ez vagy az nem tesz szik; van, aki nem érzi hitelenek egy-egy szereplő ábrázolását (pl. a Ferencét), de a lényeg ugyanaz: a dráma végig legköti a nézőt, úgy érzi, hogy teljesen belefeledkezett a játékba.

Összességében nagyon értékes művet alkotott Taar Ferenc, amelynek külön érdeme, hogy politikai, közéleti történelmi témából sarjadt ki a dráma és az előadás, művészi megfogalmazásban. Szeretném kiemelni a szép szöveget, a patetikus gondolatokat, a gondosan csiszolt dialógusokat. Szép előadásban, művészi élményben volt részünk.

Czinege Albert,
a Debreceni Városi Pártbizottság
osztályvezetője

APRÓHIRDETÉSEK

HÁZ

Kétszobás beköltözhető kertesi családi ház eladó. Deberdó u. 9. szám.

Társasházhoz II. III. emeleti társasok kerestek. Dugovics Tisztviselői u. 2. 3. A.

Hajdúszoboszlón, Koltói Anna u. 5. szám alatt családi ház 632 négyzetméterrel eladó. Érdeklődni a helyszínen.

Budapest, XIV. Zuglói Anna u. 5. szám alatt családi ház 632 négyzetméterrel eladó. Érdeklődni a helyszínen.

LAJÁK

Elcserelem kétszobás-összkomfortos, kertes, olcsó bérű MÁV-lakásomat tanácsai rendelkezésű bérháziára. MÁV-telep XXIII/7.

INGATLAN

8 hold föld kiadó, kertszere is alkalmas. Gólya u. 3.

Bocskaiert, X. dűlőben 600 négyzetméter eladó, megosztva is. Érdeklődni a helyszínen. Telefon: 15-923.

ALBÉRLET

Szoba konyha két személynek bútorozva központban kiadó. Erdős István, Augustus Szanatórium, magasföldszint 15.

Az Országos Talajjavító és Talajvédelmi Vállalat

Alkalmazottjai, Debrecen, Simonffy u. 57. sz., munkásszállás céljára üres szobát keres.

Bútorozott szoba kiadó. Háman Kató út 51. szám.

Külön bejárattú szoba, konyha bútorozva fiatal házaspárnak vagy két férfinak al-bérlésre kiadó. János u. 35.

KULTURCIKK

Bécsi zongora eladó. Mata János u. 15. III. em. 16.

50 W-os erősítő, gyári hangfalak, torlító, Marshall wohn-wohn sűrgősen eladó. Hajdúszoboszló, Puskin utca 14.

Bécsi rövid zongora 3500 Ft-ért eladó. Sallai Imre u. 11.

Magneton, Szarvay eladó. Püsti Sándor u. 48. III. emelet 2.

BÚTOR

Eladó Balassa kombinált szekrény és rekamégarnitúra, 7 db. Vadon Imre, Baksa Sándor u. 18.

Szép keményfa hálóbútor eladó. Bulgár u. 4.

Biedermeier garnitúra kifogástalan állapotban eladó. Meszner u. 24. 12-től 7-ig.

JÁRMŰ

Felújított Skoda Combi eladó. Honvéd u. 35.

Megvételre felajánljuk

1 db LP 3 típusú, légfűtés, 3 to. pótkocsit, valamint 1 db ZISZ 151 típusú, 4,5 to. tehéngépkocsit. Érdeklődni lehet Asztalos Javító Kft. Debrecen, Bem tér 2. Telefon: 12-285, 13-254.

800 km-t futott Trabant Limotusne gépkocsi eladó. Érdeklődni 15-313 telefonon.

EGYÉR

Hírvet sertés eladó. Faiskola u. 9.

2 db cseh versenyóra, 20-20 db röptett postagalambokkal, fizetés kedvezményesen sűrgősen eladó. Markótfányos u. 14.

Új barna műszörme bunda közepes méretre eladó. Negrádi Mátyás utca 21.

30-35 cm feletti hosszúságú emberi hajlat vásárol, deként 7-30 forintig a Magyar Filmgyártó Vállalat anyaggyártóközpontjában, Budapest, XIV. Lumen u. 174. Hajátvevőhely: MAPILM központi anyagkötő, fentebb közölt címen.

Jutalmazom azt a becsületet megtalálót, aki szerdán délután egy csomagot talált. Kékszíni tászkijárat-csomagolásban, melyet a Dobby utca 1. a Hid utcai vasúti átjáróig vezettem el. Kinizsi u. 23.

Rózsák! Bokor, glutin, baba fajták, fadiolus. Kérje árjegyzékemet. Székely, Budapest, III., Vörösvári u. 18.

Garázs, szétszedhető, olcsón eladó. Simonffy utca 49.

Német asztaltűzhely eladó. Szabadság útja 14. A.

Keresse fel az újonnan megnyitott használtcikk boltjainkat.

Flókjaink: Hajdúszoboszló, Deák Ferenc u. 24. Berettyóújfalu, Dózsa György u. 46. Olcsón és jól vásárolhat.

Külföldi nyolcsipke menyasszonyi ruhám kölcsönadom. Béke u. 8., fszt. 2.

4000 db pósméte vadlány eladó. Debrecen, Halap 3/B. Futika, nagycseri állomás mellett.

Menyasszonyi ruhák, bundák kölcsönzése. Poroslay út 7. Simonffy útnál.

Rózsák! Diszcserek, díszfák, örökzöldek, különböző virághagymák. Kérjen díjmentes árjegyzékét Tóth József, Budapest, III., Márton u. 30. Csillaghegy.

Garázs, szétszedhető, rövid kocsinak eladó. Hajdúszoboszló, Hősök tere 19. Vatai.

Fekete műpérsza bunda közepes méretre eladó. Sallai Imre u. 21. szám.

Eladó igényesnek vidrabunda, 1,25 m magas kerítésnek való drót. Kishegyesi út 40., 6-os busszal.

Ezüsttű állat

60x35-ös méretűt kölcsönképpen, térítés ellenében, két heti időtartamra átveszünk. Hungária Étterem, Hajdúszoboszló.

Gyökerez szőlővessző, otele, kövidinka és ezerjóf eladó. Rigó u. 77. szám.

Dolgozókat alkalmaznak

Építőanyag szakmai ismerettel rendelkező dolgozókat adminisztratív munkakörbe felvesszünk. Jelentkezés: AGROKOR Vállalat, Debrecen, Vágóhid u. 7. sz. alatti központban.

Adminisztratív munkakörben jártas nyugdíjast és karbantartó/lakatos felvesszünk. BARNEVAL, Diószegi út 1.

Megfelelő gyakorlati rendelkező TMK-géplakatosokat magas kereseti lehetőséggel felvesszünk a Debreceni Dohánygyár. Munkaidő heti 44 óra. Jelentkezés a műszaki osztályon.

Gyakorlattal rendelkező autószerelő, autókarrószerelő-lakatos, Diesel-motor szerelő, Dieselmotor-adagolós, esztergályos szakmunkásokat vesz fel a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság gépjármű Hajdúszoboszló, Szovátai u. 51. Legnagyobb kedvezmény 44 órás munkahét, minden héten szabadszombat.

Püspökföldi és környékéről vonattal bejárni tudók részére utiköltségtérítést biztosítunk. Jelentkezés a gépjármű üzemi igazgatóval.

Gyakorlott beruházási előadót technikai vezetéssel, és gyors-gépirónót alkalmaz az AFIT XIII. sz. Autójavító Vállalat. Debrecen, Szabadság útja 27.

Gépkocsifényezőket, autóvil-lamossági szerelőket, betanított munkásokat és segédmunkásokat alkalmaz az AFIT XIII. sz. Autójavító Vállalat. Debrecen, Szabadság útja 27.

Gyakorlott beruházási előadót technikai vezetéssel, gépirót, berendezésmérőt és általános adminisztrátort alkalmaz az AFIT XIII. sz. Autójavító Vállalat. Debrecen, Szabadság útja 27.

Hajdú-Bihar megyei Kézműves és Kályhas Vállalat felvételre keres építőipari és központifűtés-szerelőket és központifűtés-előadókat, szállítási vagy gépkocsi előadót vizsgával rendelkező gyakorlott férfi felvételre. Jelentkezés a műszaki osztályon.

Magyar Pamutipari Vállalat (Budapest, V., Ujpest, Erkel u. 33.) felvesszű női dolgozókat 15 éves kortól szövő, vagy fonó betanított gépi dolgozókat. Lányok részére megfelelő szállást biztosítunk. Jelentkezés személyesen vagy levélben a vállalat felvételi irodáján.

A BVM debreceni gyára motortörzselő szakmunkásokat felvesszű. Jelentkezés a gépészeti osztályon. Debrecen, Háman Kató út 3. alatt.

Dolgozókat alkalmaznak

Kőbányai Sörgyár malátagyári munkára felvesszű 18 éves feletti férfi segédmunkásokat. Magas kereseti lehetőség. Kedvezményes étkezést, munkaruhát, munkásszállást biztosítunk. Természetbeni juttatás napi 2 liter sör. Utazási költség-hozzájárulást térítünk. Jelentkezés munkaeö-gazdálkodás, Budapest, X., Maglódi út 17. szám.

A Vámospercsi Gépjávitó Állomás azonnali felvételre keres szerkezeti lakatos, hegesztőt, esztergályost, marós és körmozó szakmunkásokat, valamint GYEGO-st, gyártáslökőt, technológust, kooperátor, utóbbi három munkakörbe gépésztechnikust vagy szakmával rendelkező III. évés technikusjelöltet jelentkezőt várjuk. Berezés megegyezes szad. Közlekedést saját autóbusszal biztosítjuk Debrecenben, valamint a környező falvakból. Jelentkezés a helyszínen.

MEDICOR felvételre keres szerzámlakatos, géplakatos marózt, esztergályost, férfi 61-től 66-ig, pórtást, férfi betanított és segédmunkást. Szakmunkás-bizonyítvány megszerzésére lehetőséget van. 44 órás munkahét, kétéhetente szabadszombat, vidékieknek utazási hozzájárulást térítünk. Olcsó ebéd, kedvező kereseti lehetőség. Jelentkezés a sváj munkaiügyi csoportjánál. Háman Kató út 96.

Felvételre keresünk férfi munkaeö-eket 17 éves kortól, textilipari és kikészítő munkakörbe, betanított munkásoknak. Magas kereseti lehetőség. Al-bérlési szobát biztosítunk. Jelentkezés levélben. Hazai Pamutszöveggyár, Budapest, IV., Baross u. 99.

Felsőfokú munkavédelmi technikus, gyakorlott gép-és gyorsíróst és férfi segédmunkásokat felvesszűnk. BIOGAL Gyógyszergyár, Debrecen, Palagyi út 13.

A Debreceni Orvostudományi Egyetem Anatómiai Intézet, Bérnyógyászati és Tüdőgyógyászati Klinikája felvételre keres képesítéssel rendelkező laboratóriumi asszisztent. Jelentkezés az illetékes intézet klinikai igazgatójánál.

A Debreceni Orvostudományi Egyetem Tüdőgyógyászati Klinikája pályázatot hirdet 42 órás munkahét bevezetéséhez, általános betegápolónál állásokra. Fizetés kulcsszám szerint és 30 százalékos veszélyességi pótlék. Jelentkezés a klinika főnövérenél.

Dolgozókat alkalmaznak

Hegesztővizsgával rendelkező TMK-lakatosokat, fiatalokú fiúkat azonnali felvesszűnk. Debreceni Patyolat V., Széchenyi u. 70.

A 6. sz. Autóközlekedési Vállalat felvesszű rakodómunkásokat, gépkocsivezetőket, segédgépkezelőket debreceni, hajdúszoboszlói, hajdúnánási, polgári, balmazújvárosi, püspökföldi és hajdúszoboszlói telephelyen. Jelentkezés a Szállítványozási Főnökségen. Debrecen, Déli sor 5.

A Hajdú-Bihar megyei Gabonafelvásárló és -feldolgozó Vállalat felsőfokú vagy középfokú gépiipari technikumot végzett, legalább 3 éves gyakorlattal rendelkező munkaeö-ét, valamint érettségivel és műszaki ismerettel rendelkező adminisztrátort alkalmaz. Jelentkezés személyesen a vállalat üzemi igazgatójánál. Debrecen, Bözörményi út 1.

Lakatos, hegesztő, asztalos szakmunkásokat alkalmazunk. A munkakörök megfelelő bérézés. Minden második héten szabadszombat. Ingyenes bel-földi és külföldi vasúti utazás szerez, a vidékéről bejáró dolgozóknak ingyenes vasúti szabadjegy biztosítása. Munka-és védőruhajuttatás. Napi ebéd 4,90 Ft-ért. Orvosi és fogszak-orvosi ellátás az üzem területén. MÁV Járóújavító Üzem Debrecen, Április 4. útja 35. Telefon: 11-905. Megközelíthető az 1-es és 11-es autóbusszal.

Felvesszűnk anyaggyártási munkakörben jártas anyagbeszerzőt, gázüzemi kazánhoz kázankezelőt, kompresszorkezelőt, továbbá 6 órás munkakörbe gépirót. Hungaria Üzemanyagfeldolgozó Vállalat Debreceni 2. sz. gyáregysége. Kishegyesi út.

KALÁSZ-képesítéssel rendelkező, gépirni tudó könyvelőt alkalmaz a Mechwart András Gépiipari Technikum. Debrecen, Széchenyi u. 58. szám.

A Hajdú-Bihar megyei Vállalati és Szövetkezeti Adóhivatal felvételre keres revizori munkakörbe 1 fő közigazgatási egységvezetőt, vagy mérlegképes könyvelői képesítéssel rendelkező férfi dolgozót. Jelentkezni lehet Debrecen, Irodaház, II. em., 229-es szoba.

Debreceni Tervező Vállalat gyakorlattal rendelkező gépirót keres felvételre. Fizetés megegyezes szerint. Ságyári Endre u. 2.

Lakatos és műszerész gépbeállító munkakörbe felvesszű Debreceni Kefgyár.

A Debreceni Konzervgyár általános alkalmazására keres mérlegkezelőt és gyors-gépirónót azonnali belépésre. Jelentkezés a gyár munkaiügyi osztályán.

Férfi segédmunkásokat és villamosargonca-vezetőt felvesszű az Alföldi Nyomda. Bözörményi út 6.

Dolgozókat alkalmaznak

Hegesztővizsgával rendelkező TMK-lakatosokat, fiatalokú fiúkat azonnali felvesszűnk. Debreceni Patyolat V., Széchenyi u. 70.

A 6. sz. Autóközlekedési Vállalat felvesszű rakodómunkásokat, gépkocsivezetőket, segédgépkezelőket debreceni, hajdúszoboszlói, hajdúnánási, polgári, balmazújvárosi, püspökföldi és hajdúszoboszlói telephelyen. Jelentkezés a Szállítványozási Főnökségen. Debrecen, Déli sor 5.

A Hajdú-Bihar megyei Gabonafelvásárló és -feldolgozó Vállalat felsőfokú vagy középfokú gépiipari technikumot végzett, legalább 3 éves gyakorlattal rendelkező munkaeö-ét, valamint érettségivel és műszaki ismerettel rendelkező adminisztrátort alkalmaz. Jelentkezés személyesen a vállalat üzemi igazgatójánál. Debrecen, Bözörményi út 1.

Lakatos, hegesztő, asztalos szakmunkásokat alkalmazunk. A munkakörök megfelelő bérézés. Minden második héten szabadszombat. Ingyenes bel-földi és külföldi vasúti utazás szerez, a vidékéről bejáró dolgozóknak ingyenes vasúti szabadjegy biztosítása. Munka-és védőruhajuttatás. Napi ebéd 4,90 Ft-ért. Orvosi és fogszak-orvosi ellátás az üzem területén. MÁV Járóújavító Üzem Debrecen, Április 4. útja 35. Telefon: 11-905. Megközelíthető az 1-es és 11-es autóbusszal.

Felvesszűnk anyaggyártási munkakörben jártas anyagbeszerzőt, gázüzemi kazánhoz kázankezelőt, kompresszorkezelőt, továbbá 6 órás munkakörbe gépirót. Hungaria Üzemanyagfeldolgozó Vállalat Debreceni 2. sz. gyáregysége. Kishegyesi út.

KALÁSZ-képesítéssel rendelkező, gépirni tudó könyvelőt alkalmaz a Mechwart András Gépiipari Technikum. Debrecen, Széchenyi u. 58. szám.

A Hajdú-Bihar megyei Vállalati és Szövetkezeti Adóhivatal felvételre keres revizori munkakörbe 1 fő közigazgatási egységvezetőt, vagy mérlegképes könyvelői képesítéssel rendelkező férfi dolgozót. Jelentkezni lehet Debrecen, Irodaház, II. em., 229-es szoba.

Debreceni Tervező Vállalat gyakorlattal rendelkező gépirót keres felvételre. Fizetés megegyezes szerint. Ságyári Endre u. 2.

Lakatos és műszerész gépbeállító munkakörbe felvesszű Debreceni Kefgyár.

A Debreceni Konzervgyár általános alkalmazására keres mérlegkezelőt és gyors-gépirónót azonnali belépésre. Jelentkezés a gyár munkaiügyi osztályán.

Férfi segédmunkásokat és villamosargonca-vezetőt felvesszű az Alföldi Nyomda. Bözörményi út 6.

Érd

D. B. MGM

A labdarúgás érdekében lesz három debreczeni játékos tisztségviselő.

A nagy kedvelő DVSZ Kéz- és vízilabdacsapatunk Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

AZ MGM Jéglabdacsapatunk debreceni játékosai közül Boeszkai Péter, a fontos patrói sports debrecenit csak a mérkőzésen lehet megismerni.

A MÉK 1970. ÉVRE a közzéadása

szerződéskötéseket megkezdte

Ezúton értesíti a kedves termelőit, hogy szerződést kötött a Rákóczi u. 3. sz. alatti a felvásárló telepen és Széchenyi u. 22. sz. alatti a MÉK-központ helyiségében lehet, vidéken a MÉK felvásárló telephelyen. Magas szerződéses átvételi árat biztosítunk.

Ezúton értesíti a kedves termelőit, hogy szerződést kötött a Rákóczi u. 3. sz. alatti a felvásárló telepen és Széchenyi u. 22. sz. alatti a MÉK-központ helyiségében lehet, vidéken a MÉK felvásárló telephelyen. Magas szerződéses átvételi árat biztosítunk.

Ezúton értesíti a kedves termelőit, hogy szerződést kötött a Rákóczi u. 3. sz. alatti a felvásárló telepen és Széchenyi u. 22. sz. alatti a MÉK-központ helyiségében lehet, vidéken a MÉK felvásárló telephelyen. Magas szerződéses átvételi árat biztosítunk.

Ezúton értesíti a kedves termelőit, hogy szerződést kötött a Rákóczi u. 3. sz. alatti a felvásárló telepen és Széchenyi u. 22. sz. alatti a MÉK-központ helyiségében lehet, vidéken a MÉK felvásárló telephelyen. Magas szerződéses átvételi árat biztosítunk.

Ezúton értesíti a kedves termelőit, hogy szerződést kötött a Rákóczi u. 3. sz. alatti a felvásárló telepen és Széchenyi u. 22. sz. alatti a MÉK-központ helyiségében lehet, vidéken a MÉK felvásárló telephelyen. Magas szerződéses átvételi árat biztosítunk.

Ezúton értesíti a kedves termelőit, hogy szerződést kötött a Rákóczi u. 3. sz. alatti a felvásárló telepen és Széchenyi u. 22. sz. alatti a MÉK-központ helyiségében lehet, vidéken a MÉK felvásárló telephelyen. Magas szerződéses átvételi árat biztosítunk.

Ezúton értesíti a kedves termelőit, hogy szerződést kötött a Rákóczi u. 3. sz. alatti a felvásárló telepen és Széchenyi u. 22. sz. alatti a MÉK-központ helyiségében lehet, vidéken a MÉK felvásárló telephelyen. Magas szerződéses átvételi árat biztosítunk.

Ezúton értesíti a kedves termelőit, hogy szerződést kötött a Rákóczi u. 3. sz. alatti a felvásárló telepen és Széchenyi u. 22. sz. alatti a MÉK-központ helyiségében lehet, vidéken a MÉK felvásárló telephelyen. Magas szerződéses átvételi árat biztosítunk.

Ezúton értesíti a kedves termelőit, hogy szerződést kötött a Rákóczi u. 3. sz. alatti a felvásárló telepen és Széchenyi u. 22. sz. alatti a MÉK-központ helyiségében lehet, vidé

Érdekes vasárnap

D. Bocskai-DVSC, MGM Vasas-Jászberény

A labdarúgást kedvelőnek bizonyára érdekes lesz a mai nap, hiszen mindhárom debreceni csapat hazai környezetben játszik, ráadásul sok minden tisztázódhat is ebben a fordulóban.

A nagyeredői stadionban fél 2 órai kezdettel kerül sor a D. Honvéd Bocskai-DVSC helyi rangadóra. A DVSC első helyét igyekszik biztosítani, a Bocskai pedig a kiesést akarja elkerülni. A fontos mérkőzésen mindkét csapatot sportzerű küzdelmet várnak a debreceni szurkolók. A két csapatot csak a mérkőzés előtt jelöli ki Nagy Mihály és Nagyszalóki András edző.

Az MGM Vasas csapatát a mérkőzés idejében "idegenben" kénytelen játszani, ugyanis a csapagyárikai is a stadiontól berelik, de ott is lesz mérkőzés ugyanakkor. Így a DVSC pályáján kerül sor ma délután fél 2-től az MGM Vasas-Jászberényi Lehel NB II-es bajnoki mérkőzésre. Az MGM előreláthatólag Szabó II. - Vasas, Kóródi, Sidó, Kádár, Oláh Molnár, Kovács II., Krasznai, Szabó I., Gyömbér összeállításban játszik, a tartalékok Puskás, Kardos, Pál és Patai közül kerülnek majd ki.

Ezen a mérkőzésen is nagy küzdelem várható, s a középcsopokban álló MGM Vasas bizonyára pontot vagy pontokat szerez Jászberénnyel szemben.

DEAC-TÖRÖKSZENTMIKLÓS
NB III-as bajnoki mérkőzést rendeztek ma du. fél 2-től az egyetemi sporttelepen. A mérkőzés azért is érdekes, mert a DEAC most bebiztosíthatja elsőbbségét. A Kinizsi pályán, ugyancsak fél 2-től játsszák le a D. Kinizsi-Hajdú Vasas mérkőzést. Hajdúböszörmény Nagykállót, Hajdúszoboszló Mátészalkát látja vendégül, Nyírator a Kiliant, Tuzsér Mezőtúrt Záhony pedig a Vegyiműveket fogadja.

A MEGYEI BAJNOKSÁGBAN
mind az első, mind a kiesés szempontjából fontos mérkőzések lesznek. A listavezető PVSZ Sárrétudvariban mérkőzik, Nádudvar a H. Földgázban nyújt fogadja, Balmazújváros pedig Hortobágyon vendégszerel. Bódóháth otthonában fogadja Nagykállót, Kaba Komádiban kiserli meg a pontszerzést.

Sportműsor

Autósport
Nagyerdő, Kempingbejárta, 8 óra: A Hortobágy kupaért kiírt 160 km-es kötéltűzésű és ügyességi autóverseny rajtja.

Birkózás
Petőfi Általános Iskola tornaterme, 10 óra: Az úttörő-olimpia megyei döntője, a megyei birkózószövetség rendezésében.

Kosárlabda
DVSC-pálya, 15 óra: DVSC-Kerteszi Egyetem. Női NB II-es bajnoki mérkőzés.

Labdarúgás
Nagyerdői stadion, 13.30 óra: D. Honvéd Bocskai-DVSC (Radó). - DVSC-pálya, 13.30 óra: MGM Vasas-Jászberényi Lehel (Csernalfai). NB II-es bajnoki találkozó - Egyetemi sporttelep, 13.30 óra: DEAC-Törökszentmiklósi Vasas (Puskás, Mizsei, Fagyas). - DASE-pálya, 13.30 óra: DASE-D. Elektromos (Bodnár, Birikner, Kiss A.). - Kinizsi pályán, 13.30 óra: D. Kinizsi-Hajdú Vasas (Ambrus, dr. Boros, Doboz). NB III-as bajnoki mérkőzések.

Vidéken, NB III. Hajdúböszörményi Bocskai-Nagykállói MEDOSZ (13.30). Gere, Báthori, Zsákai). Hajdúszoboszlói Bocskai-Mátészalkai MEDOSZ (13.30). Vágó, Koppjár, Vincze S.). - Megyei bajnokság: Sárrétudvari TSE-Püspök-ladányi VSK (13.30). Pencz, Topa, Baradziej). Nádudvari TSE-Hajdúszoboszlói Földgázbanyász (13.30). szolnoki Jv. Takács, Topcsiev). Hortobágyi MEDOSZ-Balmazújvárosi TSE (13.30). Dul, Magyar, Darabos). Bódóháthi MEDOSZ-Nagyföldi Vörös Meteor (13.30). szabolcsi Jv. Bolgárfalvi, Bagó). Komádi TSE-Kabai MEDOSZ (13.30). dr. Csaba, Nemeti, Kiss F.). Polgár-D. Epitök (13.30). Ugrai, Görög, Szokol). Berettyóújfalui MEDOSZ-D. Előre Volán (13.30). Sándor L., Simon, Garzó). Bárándi TSE-Derecskei Petőfi (10.30). dr. Nagy, Pálfi, Nagy J.). - **Osztályozó mérkőzések** a megyei bajnokságba jutásért: Nagybábai TSE-D. MEDICOR (13.30). Hegedűs, Kardos, Drottán). Biharke-reszti Vörös Meteor-Püspök-ladányi Spartacus (13.30). Erdei, Agárdi, Donka). Sárándi TSE-Hajdúszámonsi Damjanich (13.30). Fuchs, Hutócki, Killer). Újti-kos-Hajdúböszörményi Gejparvi (13.30). Groshazi, Rózsa, Sándor Gy.).

Ökölvívás
Aranybika Bartók-terme, 11 óra: MGM Vasas-Bp. Spartacus, NB II-es bajnoki rangadó.

HÍREK

SZÍNHÁZ

Ma délelőtt fél 11-kor Nap a város felett, Horváth A.-berlet, fél 3-kor Péntek Rézi, Hevesi-berlet, 7-kor Péntek Rézi, berletszünet.

ELŐADÁSOK
A HUNGARIA KAMARASZÍNHÁZBAN:
Ma 3-kor Urak és elvtársak, Csokonai-berlet. SZELVENYBERLETEK BEVALTHATOK!

MOZI

VIG du. ma és hétfőn 1/4, 6, 1/9, METEOR hétfőn 3, 1/5, 1/8, HORVÁTH A. ma 5 és 7 Sikerül-e hőseinknek megtalálniuk Afrikában titokzatosan eltűnt barátjukat? Szines olasz filmvígjáték. VIG de. hétfőn 1/10, 1/12, 1/2 Ne ingereljétek a mamát! Olasz film. APOLLO du. ma és hétfőn 3/4, 6, 1/9, METEOR ma 3, 1/5, 1/8, HORVÁTH A. hétfőn 7, APOLLO de. hétfőn 1/10, 1/12, 1/2 Szemüveg. Magyar film. Főszereplő: Bujtor Törökcsik. KLINIKA ma 5 Ha halál a haragokat. Jügeszláv film. Csak 16 éven felülieknek! MÜVESZ ma 3/4, 5 és 1/8 Nagytűz. Szines angol film. Csak 16 éven felülieknek!

MATINÉ:
VIG 10 órakor: a Baracktolvaj ventőse előtt az amatőr tánczenekarok vetélkedésének középdöntőjében a METEOR és TORVÁDO együttes szerepel. Egyszeres 4 Ft-os helyárak APOLLO 11: Egy nehéz nap északja. METEOR 10: Göl büntetéstől.

TV

BUDAPEST
8.15-9.20 Iskolatévé. 9.20 Kis állatok nagy kalandjai. Francia kiállításorozat, VII. rész. 9.35 Támadás a király ellen. Sakktanfolyam gyerekeknek. 10.00 Pinocchio. Magyar beszélős cseh-szlovák bábfilm. 11.00 Telesport. Országos mesterséges tornász-bajnokság - szereztek döntőt. 12.23 Műsorismertetés. 13.25 Reklámműsor. 13.30 A képzőművésztörténete. 8. A román kor művészete (ism.). 16.05 A Spartacus Párizsban. 16.25 Reklámműsor. 16.30 Ami a 12-ből kimaradt. - Csempészek. Magyar film. 17.55 Vendégsztár. 18.25 Haladás. Tudomány magazin. 19.05 A világ térképe előtt. 19.15 Esti mese. 19.30 Zorro. Magyarul beszélő amerikai rövidjátékfilm-sorozat. 7. A rejtélyes vascsora. 19.55 Szünet. 20.00 Tv-híradó. 20.20 Hűzvevessék. Tevéjatek Berkesi András regényéből (16 éven felülieknek). 21.50 Próbák közben. Ferencsik János-portré. 22.30 Tv-híradó, második kiadás.

POZSONY
9.35 Kincstár lesz-e a vár? 15.00 Kézilabdatorna. 19.20 Sporteredmények. I. rész. 19.50 Költészet. 19.55 Frosyte Saga. II. 20.50 Az észak kultúra és művészete napjai. 21.10 Város és tenger. Az észak életről. 22.15 Hangverseny-közvetítés.

BUKAREST
7.45 Gyermekeknek. 9.15 Szimfonikus hangverseny. 11.00 Katonák. 11.30 Rajzfilmek. 11.45 Magyar nyelvű adás. 12.35 Szórákötő zene. 12.50 Román-görög labdarúgó-mérkőzés. 16.00 Magazin műsor. 18.30 Népi zene. 19.00 Bolgar film. 20.30 Sport. 21.40 Filmművészeti újdonságok.

A NYIREGYHÁZI RÁDIO MÜSORA
18.00-19.00: Vasárnapi újság - Vasárnapi muzsika - Sport.

POZSONY
17.05 Hírek. 17.55 Műszaki érdekességek. 18.30 Vidám filmműsor. 19.00 Tv-híradó. 19.55 Operaközvetítés. 21.30 Szovjet-Esztország szigetén. 22.05 Tv-híradó. 22.25 Ligavasárnap.

BUKAREST
17.00 Technikai konzultáció. 17.20 Ifjúsági adás. 17.50 Körümször. 19.00 Folytatósnak regény. 19.50 Leszállás a Holdra. 20.20 Reflektor. 20.30 Zenei vetélkedő. 21.45 Színházi kritika.

A NYIREGYHÁZI RÁDIO MÜSORA
18.00-19.00: Hírek, események két megvételben - Vico Torriani énekel - Válaszolunk hallgatóinknak - A társadalmi tulajdon védelme - Szép esti muzsika.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy felejtethetetlenül és édesánként, anyósunk, nagymamánk, dédnagymamánk, testvérünk, sógornónk és jó rokonunk,
ÓZV. DOBÁR LAJOSNÉ
Róth Zsuzsanna
83 éves korában, hosszas szenvedés után elhunyt. Drága halottunkat f. hó 17-én, hétfőn délután 1 órakor fogjuk a Köztemető I. o. ravatalozójából, a ref. egyház szertartása szerint örök nyugalomra helyezni.
A gyászoló család
Lakás: Szávay Gyula u. 20.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett jó édesapánk, apósunk, nagyapánk, testvérünk, sógornok és jó rokonunk,
DARÓCZS ISTVAN
MÁV-nyugdíjas főművezető
70 éves korában, f. hó 14-én váratlanul elhunyt. Felejtethetetlen halottunkat f. hó 19-én, szerdán délután 2 órakor fogjuk a Köztemető I. o. ravatalozójából, a ref. egyház szertartása szerint örök nyugalomra helyezni.
A gyászoló család
Lakás: MÁV-kerület 2/7.
Minden külön értesítés helyett.

Eperfan kezdődött

Majd félszáz esztendeje lehetett... Kossuth utca-Nap utca-Attila tér-Nagyhíd-Börgyár-epersor. Ideérkezünk nagyobb fűtőtestjeimmel. Felmásztak a fákra, s időnként meg-meg-rázták a gallyakat. Így nekem is jutott a szép, nagyszemű eperből. Emlékszem, leginkább a tudósított szerettem... Aztán indulás tovább. Avezeték az ú másikk oldalára, ott is voltak eperfák, fiatalabb hajtások. Az egyikre engem is feltoltak. A vasutas pályán nagy fiúk kergették a nagy labdát, hol errem, hol futottak. Le nem vettem az szemem róla... Így kezdődött, azóta nem szakadtam el a labdarúgástól, a Vágóhid utcai sportpályától.

Debrecenben, Hajdú-Biharban ezren és ezren, idősök és fiatalok figyelik csapataink munkáját, szereplését, és szurkolnak is azért, hogy újabb az élvonalban jusszék labdarúgásunk reprezentánsa, a DVSC. Széles társadalmi összefogással, jó szervezéssel, a szakmai munka további javításával meg az is elérhető, hogy majd az NB I-ben játszasson a legnagyobb szurkológárdával bíró csapatunk. Azt szeretnénk, azért fáradozzunk, hogy ez minél előbb valóra valjék, mielőtt a pályák körül eperfák még vastagabbá válnak.

Sok helyütt futballoztak abban az időben. A díszrudasárterem a vágóhid környéke, a Homokkertben, a Déli soron egy fűszerüzlet előtti térségben, a szénvásárterem, a Külső Vasár téri feketé "slagon", futballoztak a gyerekek, egész nap folyt a játék a katonaplaccban, és a jó ég tudja meg, merre játszódtak a fiatalok. Annyi biztos, hogy nagyon szerettek a labdarúgást. Hát meg-mennyein rugták a labdát a Nagyerdő sárgahomokos tisztásán! Es hogy el ne felejtsem, a futballpályák szomszédságában is alkalmi futball folyt - a DKSE pálya mellett, a baromvásárterem, a DATE pálya környékén...

Emlékszem, mily nagy csaták folytak a nyírségi és a debreceni amatőr csapatok közt. Nagyszerűen játszott a DVSC, a DKSE, a DTE, a DEAC, a NYKISE, a BUSE, később a Nyírator AFE és a PMÁV. Evről évre részt vett a küzdelmekben a DMTE. Az utánpótlást az utcabajnokságokban szereplő csapatok fiataljai jelentették. A Jókai II, a Hunyadi, Vargakert, Nyomdások és a többi hétről hétre játszócsapat. Később erős üzemi csapatok is alakultak - Patkógyár, Villanygyár, Dohánygyár, Textilgyár, Bütorgyár. Némelyik csapat felállítását talán még ma is fel tudnám sorolni, de legjobban a becenevekre emlékszem, Faszegre, Zwinglirre, Kevévre, Lujzira, Muncira, Tanár Úrra, Rézorrúra, Gurigóra, Gunyára és a többiekre. Jó mérkőzéseket játszottak a középsoklás bajnokságban, ezekből sok jó nevű játékos került ki. Egy-egy iskolai mérkőzésen hat-hétszáz fiatal szurkolt - a polgári iskola és a tanítóképző csapata mindenkinek komoly ellenfele volt.

A húszas évek közepén a DVSC-ből és máschonnán érkező játékosokból megalakult a Bocskai FC, amely előbb a II. ligában játszott, majd az 1927-28-as profiligában a 11. helyen végzett. A következő évek helyezései: 1928-29: negyedik, 1929-30: ötödik, 1930-31: negyedik, 1931-32: negyedik és így tovább. Az 1940-41-i bajnoki táblázatán már nem találkozhatunk a Bocskaival, feloszlatták, abban a korban nagyszerű csatákat vívtak Hübnerék, Farkas Ivánék, Fejér Rudiék, Vampeticsek, Hevesiek - Vágó, Palotás, Mór, Marócs, Vincze, Telesi nem egy alkalommal szerepeltek a magyar válogatásban. Emlény volt a Bologna elleni 2:1-es debreceni győzelem, emlékezhetünk a Sabaria, Ferencváros, MTK iteni játékaira, a miskolci Attila, a szegedi Bástya rangadóira, arra, amikor 4:2-re legyőztük az Újpestet.

Ugyancsak pénteken este 8 óra után néhány percelt egy másik halálos baleset is volt. A 4-es számú főútvonalon Debrecenből Hajdúszoboszló felé tartott személyautóján Szelevényi Árpád 28 éves agrármérnök utasával, Rózsahegyi Katalin húszéves apólonóval, Debrecen, Honti utca 32. szám alatti lakossal. A kecsi igen nagy sebességgel haladt. Szelevényi későn vette észre, hogy előtte egy stráfocsi is Hajdúszoboszló felé tart, és teljes sebességgel, minden fékezés nélkül beerohant. Rózsahegyi Katalin olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy a helyszínen meghalt. De megsérült a gépkocsij vezetője és a lovasfogat hajtója, Kiss Tibor is.

Szelevényi Árpád vezetői engedélyét a rendőrség bevonta, és a baleset körülményeinek tisztázására a vizsgálatot megindította.

LEBONTJÁK Debrecen csaknem százéves nagyhídját - ahogy itt nevezik - a homokkerti felüljárót. Helyette 100 méter hosszú, 11 méter széles köztűri hidat építenek, amelyen keresztül vezet majd a bukaresti és belgrádi út. Alatta pedig a 4-es számú Budapest-Záhony fő közlekedési út halad át. Az építkezés miatt részben elavult lakásokat bontanak le. A 84 lakás szanálása megkezdődött.

Az ORSZÁG legnagyobb atomgyorsítója épül Debrecenben. Két méter magas, tojás alakú elektródáját elkészítették Budapesten. Az ötmillió voltos gyorsító építő - az Állami Építőipari Vállalat dolgozó - új technológiát alkalmaznak. Többek között a vezérlőtermet hat méterrel a föld alá építik, a sugárvevédelmet pedig 1,5 méteres betonfal biztosítja.

NOVEMBER 17-ÉN, hétfőn délelőtt 11 órakor a fejedelem debreceni látogatásának 350 éves évfordulója alkalmából koszorúzási ünnepség lesz Bethlen Gábor szobránál (Vörös Hadsereg útja 8.).

ELFOGTÁK a rendőrgyilkos társát, Sági István többszörösén büntetett előleltű, körözött bűnözőt. Sági Istvánt a rendőrség előzetes letartóztatásba helyezte, előzetesen a vizsgálat folyik. (MTI)

NOVEMBER 17-ÉN, hétfőn délelőtt 11 órakor a fejedelem debreceni látogatásának 350 éves évfordulója alkalmából koszorúzási ünnepség lesz Bethlen Gábor szobránál (Vörös Hadsereg útja 8.).

EGÉSZSÉGÜGYI ELŐADÁS. Az öregek egészségéről tart előadást november 17-én, hétfőn délután fél hét órai kezdettel dr. Zsádon Ildikó körzeti orvos a Bem tér 10. szám alatti népronthelyiségben.

AJÁNDÉKOZNI MINDIG ÖRÖM! Ön a családjának, önnék a Centrum Áruház!
Mindenfélé harisnya és zokni árából november 17-től december 24-ig 10 százalékos engedményt ad a Centrum Áruház. (X)

HAJDÚ-BIHARI NAPLO - A Magyar Szocialista Munkáspárt Hajdú-Bihar megyei Bizottságának lapja - Főszerkesztő: Pallás Imre - Szerkesztőség: Debrecen, Tóthfalusi tér 10. - Telefon: 12 140, nyomdai ügyelet: 14 193 - Kiadja a Hajdú-Bihar megyei Lapkiadó Vállalat Debrecen, Tóthfalusi tér 10. - Telefon: 13 925 - Felelős kiadó: Balogh Endréné - Terjeszti a Magyar Posta - Előfizetési díj egy hóra 20 forint - Előfizethető a helyi postahivatalokban és kézbesítőknél - Index: 25 027 - Alföldi Nyomda, Debrecen - Felelős vezető: Benkő István

„Gyertyafény mellett készítettük a lapot”

BESZÉLGETÉS RADÓ ISTVÁNNAL

A NÉPLAP MEGALAPÍTÁSÁRÓL

Különös helyzetbe került az újságíró. Kollegát kellett meginterjúvolni. Olyan embert, aki 1944 novemberében oroszláncrészt vállalt a felszabadult országrész első kommunista lapjának megindításából. Radó István több mint négy évig a Néplap felelős szerkesztője volt. Nevéhez a lap akkori kollektívájának nevéhez az élet, a konszolidáció indulásának sok lüktetése kapcsolódik. De beszéljen ő, aki nem csupán átélte, hanem tevékeny formálója is volt annak a korszaknak.

— Mielőtt megkezdénék a Néplapról a beszélgetést — mondotta Radó elvtárs, aki ma a Magyar Szemle szerkesztője — húzzunk meg a lap történetében egy határvonalat: két „korszakról” beszélhetünk. A november 15-étől 20-ig megjelent első hat szám a teljes öntevékenység jegyében készült, mindenféle felső irányítás, útmutatás nélkül. Ez a hat szám a Néplap igazi hőskora. Néhány napi sünet után, november 30-tól már a pártközpont tudtával, eligazításával és segítségével indult újra a lap, lényegesen konszolidáltabb körülmények között.

— Azt hiszem, ennek az első hat számnak a története az érdekesebb. Hogyan született meg a Néplap? Kik és miért hozták létre november 15-én?

— A lap létrehozását nem lehet kiragadni az akkori helyzet, az akkori események keretéből. Azt a történelmi korszakot hűen idézte nemrég a Napló. Azt tehát most ne ismétljük. A lényeg, amikor visszatértem Debrecenbe október 26-án, kerestem a barátokat, elvtársakat. Hamar rátaláltam néhány szervezőre, fiatalabb és idősebb ismerősekre és ismeretlenre, mozgalmi emberekre, volt márciusi frontosokra, illegális kommunistákra. A Piac utca 59. szám alatt, a volt Steinfeld-házban tanácsoztunk. Napokat és éjszakákat vitatkoztunk itt át, alig aludtunk valamit a földre rakott matracokon, összetolt fotelekben. De jó lenne, ha hangszalag rögzítené azt a sok világmegegyelő gondolatot, országmentő tervet!

— Támpontunk vajmi kevés volt. Ahhoz, hogy merre induljunk, három fényforrás adott némi eligazítást. Az egyik a munkásmozgalomból, az illegitimitásból hozott tapasztalat és tanulmány, a háború előtti és alatti korszak népfelvilágosításának elve és gyakorlata volt. A második a szövetséges hatalmak rádióadásainak hiranyagából kiszűrt tanulság képezte. A harmadik fényjelzés a szomszédoktól jött: az Erdélyből, Nagyváradról érkezők tudósítása az ottani, a romániai fejleményekről. Mindezek sarkallták a kommunista pártja megalakítását és azt, hogy elre hívjuk a szak szervezeteiket, és cselekvésre, összefogásra készítsük minden demokratikus erőt, szervezetet.

— A legfőbb, közvetlen feladat az volt, hogy kicsalagassuk az embereket az odüklől, rémhírek helyett a valósággal egyező információkat és bátorítást nyújtunk. Egy szóval újság kellett. Ez az elemi szükséglet hívta életre a Néplapot is.

— Gondolom, ez nem ment önmagától. A kibált romvárosban hogyan látták hozzá, hogyan készült el a mostoha körülmények között az első szám?

— Az egyetlen szervezett erő és hatalom akkor az előnyomuló, a várost szabdadda tevő Vörös Hadsereg volt. Természetesen, hogy első utunk a városparancsnokhoz vezetett. Nagyon rokonszemesen fogadta küldöttségünket. Mosolyogva hallgatta, ahogy felhevültem és hevesen a tervincsről beszéltem. De a nagy lázat lohasztani igyekezett. Azt mondta: ne siessük el. Ő nincs ellen, hogy meginduljon a kommunista lapja, de ha lehet, várjunk, rövidesen megteremtik velünk a párt vezetőt a kapcsolatot. Nevetve ütögette öklével az íróasztalt: „Most ütni, ütni kell, ütni, megsemmisíteni a fasizistákat...” Persze, dehát itt is vannak fasizisták. Debrecenben ők terjesztik azt, hogy megfordul a front, jönnek vissza a németek, működik már a csodafegyver!

Újság kell ellenük, hirdetni az igazságot! Érveltünk, mire Szotnyikó városparancsnok közölte, hogy a két nagy debreceni nyomdát és az egész papírkészletet a haditörvények értelmében lefoglalták, oda minket — egyelőre — nem eresztettek, nem csereszthetnek be.

— A pártvezetvényben tovább szőttük terveinket. A Piac utcai helyiségben egyre többen jelentkeztek. Beszélgetések, viták közepette pattant ki a lap címe: Néplap. Gáborjáni Szabó Kálmán, a kiváló fametsző linóleumba metszette a betűket, amelyek tüze ma is megcsap, olyanok, mint a lobogó lángnyelvek. Megalakítottuk a szerkesztőséget, a Néplap első gárdáját Halpern (Hardi) Róbert, Radó István, Victorisz Géza és dr. Vázsonyi István képezte. Világvevő rádiót szereztünk, egy munkatáborból szabadult kiváló gyorsírót, leültettük elé.

— Sok tanácskozás, gondolatváltás anyagát sűrítettem az első vezércikkbe, amelynek címe, hangvétele felbreszti azoknak a napoknak gyászát és reménytel és határtalan hittel teli hangulatát. „Mi történt?” — kérdezte a cím. De a válasz a kérdésre már határozott volt: „Nincs itt csoda, nincs itt rontás, az igazság, a történelem, a fejlődés győzött. Ennyi az egész.” Majd: „Kezet nyújtunk minden építő kéznek. Lássunk munkához!” A programadás mellett a legfontosabb az volt, hogy felvöljünk a front vonulásának helyét és irányát. „Megindult a harc Budapestért és Miskolcra” — hirdette a főcím, és az összefoglaló részletesen tudt adta, hol húzódik a front, a magyarországi és az egész európai hadszíntér.

— Ez volt a lap előállításának egyik feladata. A nehezebbik fele még hátra volt: nyomdász és nyomda is kellett, s legalább ugyanannyi lelkesedés és elszántság, hogy a példátlan nehézségeket legyűrjük. Nyomdász barátaink, elvtársaink nem ismertek lehetelent. Jelentették: a Batthyány utca 4. szám alatt levő Beke-féle nyomdában meg lehetne a lapot csinálni. Képzelnék el, a parányi üzemben nem volt gáz, és nem volt villanyáram. Csak ember volt és gép és kevés papír. Így, ilyen körülmények között készült el a lap. A szöveget természetesen kézzel szedték ki, de előbb megrendezni kellett az összekutyult betűket. Gyertyafény mellett, majd kézzel tekertek, felváltva a gépet. Így nyomtaták ki a több száz példányt. Ember feletti teljesítmény volt. En is úgy korrigáltam gyertyafény mellett.

— Milyen érzés volt kézbe venni az első lapot?

— Azon az éjszakán a szokásosnál is kevesebbet aludtunk. Megvártuk a nyomdában a lap kinyomását és hajnalban a szétosztását néhány előkerült rikancs, ifjúmunkás, ifjúkommunista között. Én reggel, később arra ébredtem, hogy rázogattak. Két vöröskatonára állt a fekhelyemnél. „Azonnal gyere a városparancsnokhoz!” Mentem, a többiek aggódó tekintetét követve. Ezúttal nem volt valami nyájas az alezredes. Kezében a Néplapot tartotta. „Mi ez?” Minden érvünket elmondtam újra. A tolmács közvetítette. Kértem, fordítsa le a lapot. A kérdés felesleges volt. Mire engem előállítottak, ez már megtörtént. „Szerencsések, hogy nem követték el benne súlyos hibát.” Azt hiszem, ez nemcsak nekünk — neki is szerencséje volt, hiszen ellenkező esetben őt is alaposan elővették volna. Lassanként feloldódott a feszültség. Elmondtam, hol és hogyan készítettük a lapot. A városparancsnok arcára vissza-

tért a mosoly. Majd azt mondta, jól van, adjuk ki a lapot, amíg bírjuk, de a kefelevonatokat a nyomás előtt vigyük el hozzá. Ennyi tökéletesen elég volt a boldogsághoz. Röpültem a hírrel vissza. Már nagyon vártak.

— Összesen hat kétoldalas példányt tudtunk kinyomtatni. Nyomtatunk sárga papírra és rózsaszínre, olyanra, amilyen csak volt. Vittem este a kefelevonatokat, megvártam a fordítást, a jóváhagyást, éjszaka indulhatott a nyomás. A hatodik számmal a kis nyomdai papírkészlet egy cseppig elfogyott. Nem volt mit tennünk. A Néplap november 21-én már nem jelent meg.

— Hogyan fogadták az emberek, az olvasók? Milyen volt a hatás?

— Nem kellett szenzációt kiáltozni, csak ennyit: „Megjelent a Néplap!” Ha azt mondom, kitépték az árusítók kezéből a lapot, keveset mondanék. Az árát, a 20 fillért vagy kifizették vagy nem. Ki törődött vele? Ez a néhány szám, ez a pár ezer példány alapvető változást hozott a közhangulatban. Könnyebben tudtuk az élet indítását segíteni, a szak szervezeteiket egymás után újraalakítani, a rendet szilárdítani. A hat első Néplapnak óriási jelentősége volt.

— Hogyan indult a lap második korszaka? Mikor sikerült a pártvezetéssel a kapcsolatot megteremtetni?

— Ezt a szakaszt rövidre fogom. Nem mintha ebben nem adódna kezényi érdek részlet. Dehát a múlt nem sajátíthatja ki az egész ünnepi színt... November huszonnyolcadikán érkezett meg Szegedről Révai József és Vas Zoltán. Leülték velünk, a debreceni pártvezetéssel a Piac utcai lakás egyik szobájában egy kerek asztal mellé. Meghallgattak minket, és megmondták, mit tettünk jól, mit rosszul. Szerencsére, a mérleg jobb fele volt a súlyosabb. Elosztották a feladatokat. Ettől kezdve mint a Néplap felelős szerkesztője dolgoztam. Ideadták a demokratikus pártok programját, a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front kiáltványát. November 30-án a lap első oldalán ezzel jelent meg ismét a Néplap. Kilenc napi sünet után, immár négy oldalal.

— Természetesen kaptunk másik nyomdát is. A fasizta Hajdúföld nyomdáját, a József királyi herceg utcában. Ott rendezkedett be, két sötét, kopottas szobában a szerkesztőség is. Néhány nap múlva meglátogatt bennünket Vas Zoltán. „Meg vagytok bolondulva? — állt meg az ajtóban. — Hát nem akarjátok tudomásul venni, hogy mi vagyunk az ország vezető pártja? Ez nektek szerkesztőség? Keressetek másik helyiséget!” Néhány nap múlva a Gambrius passageban, a Piac utcai front egyik több szobás, elegáns traktusában szerkesztettük a Néplapot. Hetek múlásával a mi lapunk lett a kormány, a párt, az induló új Magyarország első számú szöcskéje.

— Sok felvetett azóta a sors — mondta befejezősül Radó István —, de mindig büszkén gondolok vissza fiatalágomra (akkor voltam 25 éves), azokra a novemberi napokra.

Király Ferenc

NÉGY ÍVLÁMPA

Öreg írók ülnek a pesti Hungáriában, vagy ahogyan az élő nyelv ma is nevezi, a New Yorkban. Körülöttünk néhány újságíró. Az öregek arról beszélnek, hogy milyen gyorsan ritkul a sor. Tegnapelőtt Tamási, aztán Kassák, Tersánszky, Kodolányi...

A lobogókék szemű kritikusi fordítani akar a szorongató szavakon, és hozzám fordul:

— Ugye te debreceni vagy? A beszédedről vélem.

Sokszor hallottam már ezt a kérdést az elmúlt húsz év alatt, és mindahányszor megörültem neki. Egy másik öreg, akit negyedszázad óta keresztnevén tisztel a fél ország, felémeli az ujját:

— Ha jól hallok, nem is debreceni, hanem bősörményi születésű...

Boldogan rábólintok. De az újságíró kollégák praktikus emberek. Azt mondják egyszerre ketten is:

— Nem tudsz valami jó debreceni történetet negyvennégyből-negyvenötösből? Olyasmit, amit még nem írt meg senki. Hiszen tudod...

Persze hogy tudom. A pesti szerkesztőségekben, a rádió és a televízió műsorszerkesztő szobáiban annyiszor hangzik el ezekben a hetekben Debrecen neve, mint huszonöt évig együttvéve sem. Debrecen felszabadulása... a Néplap megindulása... az Ideiglenes Nemzetgyűlés... Emlékező riportok futnak a képeslapokban, fűsz tekercek kerülnek a rádió magnetofonszalagjaira, s alig egy óra hallottam, amint a tv egyik közvetítőköcsijét november 15-re Debrecenbe irányították. Huszonöt éves a debreceni lap.

A kollégák figyelmesen várnak, én pedig utánagondolok a tűnő időnek.

Valami jó történetet... Képek, arcok, mozdulatok tűnnek fel és el, mint vonatablak előtt a villanypóznák. Még meg se tudom nézni igazán egyiket, már villan a másik...

EJSZAKAI LÉGITÁMADÁS

negyvennégy augusztusában. A Teglavetőben voltam akkor, egy pincében. Nem tudtam, hogy a közelben fontos német hírközpont van. A repülőket tudták. Másfél óráig tartott. Mikor hazafelé botorkáltam, a távolból az ég város mutatta az utat. És akkor a néptelen úton valaki megrántotta a karomat. Megrettenve álltam. Senki. Mintha évek múltak volna el, míg megértettem, hogy semmi az egész. Egy elszakadt, alácsúgoló villanydrót akadt a kabátom ujjába.

EGY ÓRÁVAL A FELSZABADULÁS ELŐTT

az Alföldi Palota óvóhelyén. Az utcai harc zaja távolodik. Az óvóhelyen is csend. Akkor előáll egy kis, fekete ember. Csak annyit tudtunk róla, hogy a ház fűtője, s eddig szavát se hallottuk. Azt mondja:

— Nem kell félni, ne féljen senki! Én ismerem őket.

— Miért, kicsoda maga?

— En orosz vagyok. — mondja a kis ember. — Hadifogoly voltam, itt maradtam. Nem kell félni.

Es bemeleg a szenespincébe. Az az otthona. Mikor utánamegyünk, kis tükörből látja az ajtó nyílását. Mellette lávor, tiszta vízzel. Lassan, gondosan nekilát borotválkozni.

AZ UTOLSÓ LÉGITÁMADÁS

Debrecenben. Rendbe kellett hozni az elpusztult repülőteret. Vagy három ezer ember volt ott, amikor megjelent egy magányos német repülőgép. Három robbanás... javszékelés, zürzavar. De megszólalnak a légvédelmi ágyúk. A Stuka menekül. Mellettem egy szemüveges férfi eldobja a lapot, és szalad a sebesültek felé.

— Túléltek — mondja, mikor visszajön. Aggodalmasan kémlelnek az eget, de ellenség nem mutatkozik. Soha többé.

AZ ORATÓRIUM KARZATÁN,

negyvennégy decemberében. Már a Himnusz alatt hallottam ezt a furcsa, berregő zajt. Nem ismerős nekem. A dal sem ismerős, amit a vagongyáriak énekelnek. Azt mondja valaki mellettem:

— Az Internacionálé.

És közben újra hallok a berregést. Hátrafordulok. Megvan a forrás: egy filmfelvétel dolgozik a háttér mögött. Most, huszonöt év múltán, próbálom felidézni az operátor arcát. Nem sikerül. De azt a különös, berregő hangot nem felejtettem el. Ma is hallok.

EGY EJSZAKA AZ APOLLÓBAN,

negyvenöt januárjában. A marsall és munkatársai magyar filmeket néznek. A Pusztai királykisasszony az egyik, az Egy szív megáll a másik. Mellettem egy zömök, barna szorjvet diplomata ül. Kissé torokhangon, de kitűnően beszél magyarul. Egész újságíró pályafutásom talán legnagyobb adóssága, hogy erről az emberről sohasem írtam a marsall olykor kérdez valamit, a diplomata fordítja. Örülök, hogy láttam már ezeket a filmeket, és ismerem a szereplőket.

Nagy, fekete kocsit visz hazá. Körülöttünk halálosan néma, sötét éjszaka. A sofőr a rádió gombját csavargatja, s én megrezzenve hallgatom: — Légitáradó... légitáradó... Győr, Sopron, Szombathely... légitáradó... légitáradó...

A Dunántúlon még tart a harc. Vasárnap voltam nagymamáéknál a Tócsokertben, s láttam, milyen légvédelmi ágyú-erdő veszi körül Debrecen. Jó érzés volt. A rádió hallgat, s számolgatni kezdem a fekete kocsiban, hogy meddig tarthat még.

— Talán a négy ívlámpáról lehetne írni, — szólalok meg végre, mert látom, hogy a kollégák türelmetlenek.

— Miféle lámpáról?

— Tudjátok, amikor november derekán megindult a Néplap, az Alföldi Palotából jártam a József királyi herceg utcába... vagyis... szóval — nem volt ugyan messze a szerkesztőség, de az utcán olyan koromsötét volt... Es egy este felgyulladt négy ívlámpa...

A kollégák egymásra pillantanak. En abba hagyom. Bizony, ebből nem lesz semmiféle történet, még egy sorányi sztori sem. Hogyan is tudnám megmagyarázni, hogy mit jelentett akkor, ott, annyi sötét év múltán az a négy lámpa? Az egyik a Kossuth-szobornál égett, a másik a Bika előtt, aztán még kettő a Kistemplomig. Es az sem túlságosan jelentős, hogy aznap este megírtam ezt a lapba. Az is volt a címe: — Négy ívlámpa.

Az öreg írók közben arról vitáznak, hogy honnan ered Debrecen neve. Megállapodnak benne, hogy valószínűleg délszláv eredet: dobre zin — jó föld. Am a kecskeszakállas kisöreg — élő költőink egyik legnagyobbika — vitát indít. Ez nagyon jó, mert mindenki odafigyel.

En is úgy teszek, de a képek, arcok, mozdulatok tovább peregenek bennem. Elsuhanó villanyoszlopok a vonatablak előtt. Az egyik azonban visszavisszatér: az a négy ívlámpa fénye a debreceni fűtcán. Megáll és megül a szememben.

Es kísér most is, mikor esorokat trom, mint robogó vonat a mozdulatlan csillagok.

Reményi József

AZ ELSŐ SZÁM NYOMDÁSZAI

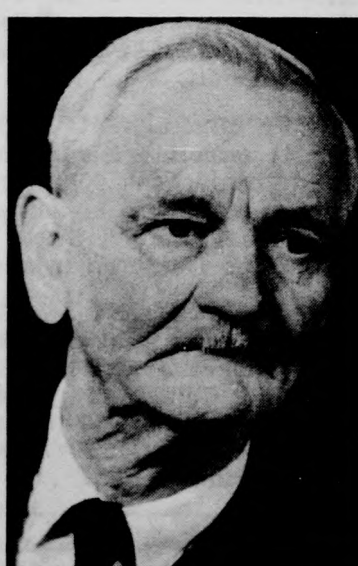
1944. november 14-én délután a Fűvészkert utcában, Dávidházi Kálmán könyvkötészetében nyomdászgyűlést tartottak Debrecenben. A gyűlés után a kommunista nyomdászokhoz fordultak. Lapot akarnak megjelentetni, ki vállalkozik munkára? Öten jelentkeztek, s már haza sem mentek, hanem indultak egyenesen a Beke-féle nyomdába.

Az öt nyomdász között volt Sallai József és Ferenczi Péter. Mindketten nyugdíjasok már, de akkor, 25 évvel ezelőtt nem kis feladatra vállalkoztak.

A nyomdászoknak nem állt rendelkezésükre sorszedő gép, minden egyes betűt kézzel kellett kiszidniuk. A kéziratoikat szétarabolták, hogy gyorsabban menjen a munka, hogy reggel megjelenhessen a lap. Az újságírók és nyomdászok megfeszített erővel dolgoztak egész éjszaka. Hajnali három óráig állt az óra, amikor a két oldalt betördelték, nyomtatáshoz készen állt a lap. Akkor ott, abban a kis nyomdában nem volt rotációs gép, egy laposgép volt csupán — ezen kezdtek hozzá a nyomtatáshoz. S reggel hétkor már árulták az utcán.

FERENCZI PÉTER

SALLAI JÓZSEF

NÉPLAP

Szerkesztőség:
PIAC-UTCA 59

POLITIKAI NAPILAP

Kiadóhivatal:
BATHYÁNYI-UTCA 4

Mi történt?

Hol állunk? Merre visz az út? Riadt szemek keresik, tétova ujjak tapogatják, jelszavaktól visszhangzó agyak fejtegetik a nagy titkot, a szörnyű csodát. Bódultan áll a szét-tépett ország. Történelmünk leg-súlyosabb óráit éljük. 25 év aljas, reakciós politikája, a dolgozók tudatlanságára építő ravasz propaganda művét csodálhatjuk most a füstölő romokon, a dult, kifosztott földeken. Nincs itt csoda, nincs itt rontás, az igazság, a történelem, a fejlődés győzött. Ennyi az egész.

25 éve uralkodó osztályunk elindított a halálos lejtőn, aminek most végére értünk. Ne a közelmúlt és a jelen pünkösdi királyait, a csörtető, véresszáju percmembereket tegyük egyedül felelőssé pusztulásunkért. Az egész uralkodó-osztály felelős! 25 év óta minden szavukkal féktelen győlelet hirdettek szomszédaink, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia ellen. 25 éve hazug rágalomokkal gyalázták a hatalmas Szovjetuniót, a virágzó kolchozok, az óriás ipartelepek békés birodalmát. 25 év óta harcra, gyűlöletre izgattak a zsidóság ellen.

Ha a paraszt földet akart, akkor a zsidó dolgozók földjével csalogatták: „Majd elvesszük tőle majd, te kapod!” Ha a munkás jobb bért akart, akkor a zsidó gyáros ellen izgattak: majd elvesszük tőle te kapod! És mit kapott a paraszt, a munkás az ígéretekben? Semmit!

A rablott földek a nagybirtokosok és markákba kerültek, a paraszt hoppon maradt. A zsidó gyáros helyébe beült az öskeresztény töké, a munkás leshette sorsa javulását. A tajtékzó gyűlölet, a szerzés mohó vágya végül is vérpadra vitte dolgozóink színe-virágát. Harcot vívtunk, halálos bűnös harcot. A tüzzel vassal hédító fasiszmus rabszolgái lettünk. Ugy összefortunk vele, hogy még ma is, az elvesztett háború utolsó perceiben sem tudunk saját lábunkra állani.

A győzelmes Vörös Hadsereg ez év tavaszán elérte a Kárpátok előterét. Vezetőink, még mindig csodákban, fanasztikus fegyverekben hitték. Minden gondolkozni tudó agyvelő tisztán látta az ország sorsát. Néki még akkor is legfőbb gondjuk a zsidóság gyalázatos elhurcolása volt, marakodtak a prédán. A Szovjetunió és szövetségesei színtelenül figyelmeztették felelőtlen gaz-

MEGINDULT A HARC BUDAPESTÉRT és MISKOLCÉRT

A szövetséges haderők sikerei az összes arcvonalakon

Minden európai fronton a német birodalom köré kovácsolt acélgyűrű egyre szorosabbra fonódik. A különböző szakaszokat, részben folyamatban levő szövetséges offenzívák, részben az offenzívákat megelőző súlyos örlőharok jellemzik. A német hadsereget az ulós veretömlesztés, a nagy propaganda-puffogatás közepette behívott Volkssturm-alakulatok (60 évesek) sem tették képezzé a kezdeményezés magához ragadására, legfeljebb a kikerülhetetlen összeomlás elődázására.

Ha a frontokat egyenként szemügyre vesszük, a több ezer kilométeres arcvonalon diadalmasan előrenyomuló Vörös Hadsereget a keletporos határon kiépített erődrendszer áttörése után széles fronton áll német földön és súlyos harcokat vív a Danzig és Némország szíve felé megindítandó döntő offenzíva előkészítésére, amelynek jelei már mutatkoznak. Innen délre a lengyelországi arcvonal nagyjából a Narev és a Visztula folyók vonalát követi. Itt jelenleg a harcok átmeneti csillapodtsága tapasztalható. A Duklai hágónál csatlakozó Szlovákiai arcvonalon partizán csapatok nyugtalanítják a német

hátó összekötő vonalakat. A Vörös Hadsereg magyarországi arcvonala Ungvár és Sártoraljauhely között kezdődik és innen nagyrészt a Tisza vonalát követi Polgárig. Itt elválnak a Tiszától északnyugati irányban, az offenzíva láthatólag Miskolc ellen irányul, éle Miskolctól kb. 20 kilométerre, Emőd-nél van. Az arcvonal Mezőnyárad és Mezőkövesd elfoglalása után több helyütt megszakította a németeknek létfontosságú Miskolc — budapesti vasutvonalat. Az orosz csapatok Fűzesabony fontos vasuti csomópontot 6 km.-re meg közelítették, a Jászágban, Szolnoktól északra elfoglalták Jászkisér, Jászapáti és Jásztelek helységeket, súlyos a németekre nagy veszteségekkel járó harcokban nagy hadizsákmányt ejtve. Innen délre a Vörös Hadsereg elfoglalta Pusztakürt, Tápiószentmárton és Tápióbicske községeket, Nagykáta tőzszomszédságában.

A 2. ukrain hadsereg nagy erővel nyomul előre Cegléd felől északnyugatra Budapest irányában és súlyos harcok közben elfoglalta Monort.

E harcok elkeseredettségére jellemző, hogy az ellenállást megki-

sérő 20. magyar hadosztály oly súlyos vereségeket szenvedett hogy állományából mindössze egy zászlóalj maradt meg. A Budapest körül szűkülő gyűrű további pontjai Ócsa és Alsónémedi: innen délnyugatra eléri a Dunát.

A Mezőkövesdtől a Dunáig húzó főarcvonalat több beöblösödés és kiszögélés jellemzi, melyek alkalmasak terepszakok létesítésére és ennek folytán megsemmisítő katalancsátak megvívására. Különösen fenyegető a német és magyar fasiszta csapatok helyzete a Monor és Ócsa közötti szakban. A Duna vonalán is több helyütt súlyos harcok folynak így Dömsödnél, továbbá Dunaföldvárnál, ahol sikerült a német hidfőállást kiküszöbölni.

Legjelentősebb most már a Dunántul ellen irányuló hadművelet és Budapest későbbi nyugati irányu teljes bekerítése szempontjából a vörös hadseregnek és Titó tábornagy csapatainak a Dunán Baján és Apatin között 100 km széles arcvonalon történt átkelése. Ez a hadművelet, ha kifejlődik, a legnagyobb reményekre jogosít az ország nyugati felének a fasiszta uralom alól való felszabadítására.

ember politikusainkat: ha nem térnek észre szörnyű megtorlás, vár a Magyarországra. De mit érdekelte őket az ország, a nép? Eljött a nyár. Románia megértette és végrehajtotta a történelem parancsát. Megfordította fogvereit és most azok ellen harcol akik népét elvezették, országát feldúlták. A diadalmas Vörös Hadsereg átlépte a Kárpátokat. A németek megkezdtek Magyarországot „tervszerű” kiürítését. Gyujtva, fosztogatva vonultak vissza, Felrobbantották a hidakat, feltépték az utakat felgyujtották a gyárakat, elhajtották a lábasjóságot, magukkal sodorták a tehetetlen szerencsétlen népet. Hisz Magyarország védelme egy percig sem volt szándékukban. A harcok védő vonalának megtartása és a többi hazug ígélet csak eszköz volt arra, hogy a honvédséget harca-

biztassák. Közben aljasul készültek a pusztító visszavonulásra. A Vörös Hadsereg győzelmes rohammal száguldott végig Románián. Felsorakozott az Alföldön és Szegedtől Nagyváradig hatalmas éket vágott a fasiszta seregek közé. Eljöttek a végső órák, elhangzottak a végső figyelmeztetések. Tíz napig várták a tankok az első önálló magyar lépést. Ekkor döbbenhetett rá az az egy két kijózanult koponya, hogy milyen aljas pusztító munkát végeztek itt negyed évszázadon keresztül! Nem tudták kire építeni! Fasiszmussal átítatott katonatisztkar, tisztviselők szolgálata elszédített gyanakvó tömegek, ettől vártak határozott szabad lépést? A kormányzó gyenge szervezkedését letörte az éber német hadsereg. Szálasi pribékjeivel kézbe vette a

szerencsétlen félország sorsát. Ez a kalandor banda tartja még mindig hadseregünk zömét a véres fasiszta járomban. Miattuk ellensége még mindig Magyarország a fejlődésnek, a szabadságnak. Budapestünk az é itéletük miatt lesz romváros, a Dunántul dermedten várja szörnyű végzetét.

Ez történt itt állunk! A jövő útja pedig: a szabad demokratikus Magyarország. Megértés, együttműködés a szomszédállamokkal és szovjetbaráti szövetség a világ demokratikus hatalmaival, a Szovjetunióval Amerikával, az Angol Birodalommal. Ez a szoros együttthaladás csak akkor lesz biztosítva, ha Magyarország minden becsületes, demokratikus pártja és szervezete összefog.

Kezet nyújtunk minden építő köz-nek! Lássunk munkához! R. I

Ára 20 fillér

Lenin és Sztalin neve pirkadó reményt szül a világ minden zugában és harsogva hív harcra a népek békéjéért és boldogságért. harcra a kapitányoktól való teljes felszabadulásért.

(Molotov)

A Balkán-félszigeten Szerbia felszabadítása lassan befejeződik. Titó tábornagy jugoszláv felszabadító hadserege bolgár kötelékek támogatásával elfoglalta Kumanova városát és benyomult Skopje városába, így végleg elvágta a még Dél-Balkánról menekülni igyekvő német csapatok útját. A legutolsó jelentések beszámolóinak továbbá Cetinjenek, Montenegró fővárosának felszabadításáról.

Időközben a szövetséges angol csapatok, görög partizán csapatok támogatásával felszabadították Görögország tulnyomó részét, valamint Albánia egy részét. Az Észak-Görögországban még elszigetelten harcoló német csapatok maradéktalan megsemmisülését egyébként a Titó-hadsereg déljugoszláv sikerei is biztossá teszik.

Az olaszországi fronton az angol-amerikai hadsereg az Adriai-tenger mentén nyomul előre és Forlì elfoglalása után egyrészt Ravenna közvetlen előterébe jutott, másrészt a Diana-csatornára való átkelés után Bologna felé is támad.

A nyugati arcvonal szélső jobbszárnyán, a francia-német-svájci hármashatár közelében az ujonnan felállított és korszerűen felszerelt francia hadsereg Belfort-tól északra Elzász felé támad. A csatlakozó lotharingiai arcvonalon az amerikai hadsereg súlyos harcban áll és ennek során Metz várát már majdnem teljesen bekerítve és a Mosellen átkelve Saarbrücken felé nyomul előre. Thionville város nagyrésze a szövetségesek kezére került. A két fentemlített szakasz között Nancy, Lunéville, Bruyere és Epinal városok a szövetségesek kezén vannak.

A luxemburgi határ és a délkeleti hollandi kiszögélés közti sávon a szövetséges csapatok mindenütt német földön harcolnak, Aachen és Köln között, megkóstoltatva itt is a náciakkal a totális háború "gyönyöreit", saját földjüknél.

Innen az arcvonal nyugatnak fordul és nagyjából a Maas folyó vonalát követve éri el az északi tengert.

A szövetségesek nyugati hadműveleteinél döntő fontosságú a teljes fölényben levő légiereő állandó és nagyértékű bevetése. Ennek során nemcsak a közvetlen ellenséges arcvonalak és utánpótlási vonalait pusztítják éjjel-nappal, hanem Németország belsejében levő városokat is lehetetlenné téve a folyamatos hátrahúzókat.

Jellemző a szövetséges légiereő ütőerejére az a jelentés, mely szerint ez vasárnap hattonás bombával elsüllyesztette az utolsó német csatahajót, a Tirpitzet, mely a távol-norvégiai Tromsø-fjordban keresett menedéket.

Munkások!

Jelentkeztek a

Szakszervezetekbe

Sztójaytól—Szálasiig

A Magyar önállóság árulói

A Sztójay-kormány pártfelosztató határozata óta a magyar politikai élet külső arculata megváltozott. Csend volt kifelé, de annál inkább zajlott befelé. Különös megnyilatkozásai csak a kormány párt helyiségeiben zajlódhattak le. Befelé azonban mindjobban gyülekeztek azok az erők amelyek a magyar politikai élet balra való fordulását hangsúlyozták és az elmúlt 25 éves reakció felszámolását sürgették. A reakció azonban, mint mindig, most is szűk látókörűnek bizonyult, mert azt hitte, hogy látszatengedményekkel, egyes emberek kicserélésével magát a rendszert, a magyar köztisztviselő-osztályt, a dzsentri és középosztály uralmát mentheti meg. A Sztójay-kormány bukása a Lakatos és a Rakovszky-kormány kinevezése ilyen látszatintézkedés volt. Még ez a kormány is azonban abban látta főcélját, hogy az ellenállást a Szovjetunió ellen megszervezzék és a németek mellett, az utolsó csepp vérig kitarsson. A magyar köztisztviselő-osztály annyira „felült” a saját propagandájának, annyira ragaszkodott vérről és bűnről megszerzett uralmához, hogy ragaszkodásának és felelőtlenségének oltárán képes volt feláldozni az egész országot. Nem gondolta meg, hogy ezzel nem csak az országot, hanem a saját sirtját is megástá.

A Vörös Hadsereg győzelmes seregei azonban feltartoztatatlannul közeledtek és illegitimitásban mozgó politikusaiknak sikerült egységfrontot létrehozni, a kommunista párttól a kisgazdáig. Az illegitimitás, amelynek erejét a Békepárt adta, minden képességével azért küzdött hogy Magyarország tegye le a fegyvert és szabaduljon meg a német fasizmus halált hozó ölelésétől.

Azonban Horthy, aki Orgovány-nál és Siófoknál nem habozott és meggondolás nélkül akasztotta fel Sallayt és Fürstöt, most mikor az ország megmentéséről volt szó, nem tudott határozni. Így húzódtak a dolgok szeptember elejétől október közepéig, amikor először nyílt alkalom arra, hogy a népfrent képviselői kifejtessék előtte állásponjtjukat.

Ez a késlekedés a véget jelentette mert a német elnyomók sem maradtak tétlenek. Már, amikor Sztójayt a Lakatos kormány felváltotta az Imrédysta elemek kiharadtak a kormányból, és ezzel március 19-ének „csodás forradalma” likvidálódott, gyanút fogtak. Még inkább elkésérették őket a Lakatos kormány jegyzékéi, melyekben a magyar hadvezetőségnek önállóságot, a csapatok felhasználásában nagyobb szabadságot követeltek. Utolsó jegyzékében pedig a kormány Erdély kiűritésénél tapasztalt sűcs német visszaéléseket és visszasságokat hozott szóba, garanciát kérve arra, hogy ezek a jövőben többet ne fordulhassanak elő. Hitler halogatta a válaszadást és Weessenmayer többszöri sürgetés dacára sem tudott felvilágosítást adni. A halogatás oka világos volt. Hitler elővette sűllyesztőjéből Szálasi, aki azután Winkelmann SS tábornok főhadiszállásán ütötte fel tanyáját. A nyilas árulók aknamunkájának most már semmi sem szabott gátat. Röpcédula röpcédulát követett és a nép és a hadsereg mételvezése soha nem látott mértékben megindult.

Mikor mindezt megszervezték, adtaát Weessenmayer Hitler választát: "sajnos a magyar kormány kérésének nem tud eleget tenni, mert nem lát elég garanciát a jelenlegi magyar kormányban a háború folytatására". Ez a magyar függetlenségnek újbóli nyílt megsértése készítette végül Horthyt arra, hogy szóbaálljon az ellenzék képviselőivel és eleget tegyen annak az éhájának, hogy a Szovjetuniótól fegyverszünetet kérjen.

Igy virradt fel az október 19-i reményteljes vasárnap, amikor Horthyéknek sikerült a fegyverszüneti kérelmet tartalmazó kiáltványt rádióban beolvastatni. A várakozás nagyon nagy volt, sajnos az eredmény nem igazolta a várakozást. A Magyar nemzetben még nem volt meg az erő ahhoz, hogy a fasiszta ölelésből szabaduljon. Azonban munkásaink egyrésze készen állt a harcra és hősi ellenállási kísérletük három napig kétségessé tette a Szálasi brigantik uralmát.

De a rádióknak Szálasi által való elfoglalásával megakadt a hadsereg és a vidék felkelése. Mindenki a sötétségben tapogatódzott és a magyar középosztály részéről mi sem állíthatott volna ki szörnyűbb szegénységi bizonyítványt, minthogy ez a politikai kalandorbanda tudott kormányt alakítani. Hamis hírek és parancsok egész sorozatával sikerült ezeknek a gangstereknek a hadsereget további ellenállásra készíteni. Ezzel nemcsak életek számtalan sorát áldozták fel pünkösdi királyságuk meghosszabbítása érdekében, hanem harctérré tesak az egész országot. Mindezekről az územlekről rántotta le a leplet Dálnoki Miklós Béla az első hadsereg parancsnoka és Vörös János vezérkari főnök, akik még idejébe teljesítették a kormányzó parancsát és nemcsak a további harc beszüntetésére szólították fel a honvédséget, hanem arra is, hogy a vörös hadsereg oldalán maga is vegyen részt az ország felszabadításában.

A harcok mutatják, hogy katonáink nagy részében sőt egyes tisztben, mint Bélyi tábornok, Hatz Ottó vezérkari ezredes Szentkirályi alezredes, megvan a jóakarát, hogy szembeforduljanak a hitleri fasizmussal de a középosztályból származó tiszteink nagyrésze még mindig kétségbeesve ragaszkodik uralmához és nemesak, hogy ellenáll; hanem katonáit is ellenállásra bozdítja. Szálasi közismert zagyva stílusában zug-prókatoraival egyik rendeletet hoztatja a másik után, de többé már nem ő dirigál, sem a Dunántulon, sem Budapesten, hanem az SS, amelynek sorfala között bevonult a királyi várba. Így szűnt meg az önálló magyar bepolitika utolsó lehetősége Szálasi uralma alatt.

R. H

**Harcoljunk tovább
közös célunkért**

Szakszervezeti hírek

Az Építő Munkások Szakszervezete november hó 14-én délután 2 órai kezdettel tartotta alakuló gyűlését, a Baltazár-Dezso-utca 9. sz. alatti Szakszervezeti Székházban. A gyűlésen kb. 140-150 építőmunkás vett részt. Az ülést Béres András szaktárs nyitotta meg a következő napirenddel:

1. A szakszervezetek kiépítésének szükségessége, 2. A Vörös Hadsereg támogatása, 3. A munka megindítása a szakszervezet által, 4. Anyag lefoglalása a házak kijavítására, 5. Munkásörtség felállítására, 6. Szervezőbizottság megválasztása.

A programot Pálfi Sándor szaktárs ismertette részletesen, majd megválasztották az öttágu szervezőbizottságot Béres András, Juhász András, Pálfi Sándor, Szatmári Imre, és Lada Ferenc szaktársak személyében.

Számos hozzászólás után a szaktársak egyhangulag készségüket nyilvánították a Vörös Hadsereg harcának támogatására és élesen bírálták a jelenlegi polgárörtség működését, mely igen sokszor a Vörös Hadsereg számára dolgozó szakmunkásokat akadályozza meg a munkahelyre való menetelben és ezzel hátráltatja a hadsereg támogatását.

Valamennyi szaktárs követelte a munkásörtség felállítását, hogy azon keresztül a munkások személyének és családjának biztonsága és az elvégzendő munkák igazságos elosztása biztosítható legyen. Határozatilag mondta ki az alakuló gyűlés valamennyi szakma szervezőténél életre hívását és a szakszervezetek általi munkások közvetítést egyben követelte az ellátás kérdésének napirendre vételét. Az alakuló gyűlés 4 órakor véget ért.

Dz. J.

HIREK

A front egy másik szakaszán a 23. hadosztály kötelékébe tartozó Szentkirályi Gusztáv alezredes átpártolt az oroszokhoz és a következőket jelentette ki: *kevéssem azelőtt, hogy a németek letartóztatták Béli tábornokot, engem pedig a frontra küldtek ki, arra a meggyőződésre jutottam, hogy az oroszok elleni ellenállás hiabavaló és nincs semmi értelme, hogy katonáim életét a németek érdekében feláldozzam. Elhatározásomat minden tisztem helyeselte és a katonák az utolsó szál emberig mögém álltak. Boldogok voltak, hogy letehették a fegyvert, fejezte be nyilatkozatát Szentkirályi Gusztáv alezredes.*

A moszkvai rádió közölte Petrescanu román kommunista igazságügyminiszternek sajtónyilatkozatát, amely szerint Petrescanu sürgős feladatának tekinti az eddigi tisztviselői kar eltávolítását. A miniszter tekintet nélkül eljárásért hirdet minden rendű és rangú tisztviselő ellen egyaránt azzal vádolva őket, hogy megakadályozták a baloldali elemek kifejlődését. Attól sem riad vissza, hogy a demokratikus politikusok ellen eljárjon, akik szerinte csak hirdették a demokráciát, a valóságban azonban meg akarták akadályozni, hogy Romániából szabad, független és demokratikus ország legyen.

IRÓK,

1. Mikor Debrecenbe
2. Mire e vesebben a töltött idő
3. Kapott

Leng

Engedjék sorokban é megfizetendő hatok debr munkámról örömmel te számlékeze latba kerül Csokonai fájdalmasan ez a kapes múltot, nem

Eletem é lejthetetlen fűződik ah lyet a debr házban töl pályámat a diplomamur Kardos Lás jedov „Az e médiáját). K után három főrendezője. momra rend paszlatatok tem Debrec turális élet Hétköznapi ték (utolsó Csokonai S ját), tájelőa sok-sok bes — ez adta a ményét a te ka mellett. rene igazga lkal, a társu megelőző fő törekvéseit ház kialakít új magyar előadása. fr kus mű tol drámák szí véseinket. érzem mélt ország köz Színházat a tesek között A küzdel lejthetetlen deztém Deb lékezsem le

Végh

1. Gimnáz erre jártam
2. Azt ne
3. Igen. N rost, aki va géig nyomo
4. Magát
5. Csak re zem, tisztul vagyon. (A közöböl is k
6. Igen.

„Debrecen, ó-kikötő...”

ÍRÓK, MŰVÉSZEK VALLANAK DEBRECENI ÉVEIKRŐL 5. RÉSZ

1. Mikor s mennyi időt töltött Debrecenben, illetve a megyében?
2. Mire emlékszik vissza legszívesebben a Debrecenben, megyében töltött időből?
3. Kapott-e a tájtól olyan szelle-

mi hatást, amely azóta is elkíséri s ha igen, miben áll ez?
4. Mit tart élete s pályája legnagyobb sikerének azóta, amióta elkerült innen?
5. Ismeri-e a város és megye je-

lenlegi kulturális életét, mi a véleménye arról?
6. Mint valaha volt debreceni, vállalna-e közreműködést annak érdekében, hogy Debrecen szellemi élete tovább gazdagodjék?

Lengyel György rendező:

Engedjék meg, hogy az alanti sorokban éljek a nagyon jóleső és megtisztelő lehetőséggel, hogy szólhatok debreceni éveimről, színházi munkámról. Annál is inkább nagy örömmel teszem ezt, mert ha visszaemlékezésésként is, újra kapcsolatba kerülhetek Debrecennel, a Csokonai Színházzal. Számomra fájdalmasan minimálisra szűkült ez a kapcsolat, s ez nem rajtam múlott, nem rajtam múlik.

Életem és színházi munkám felejthetetlen, meghatározó korszaka fűződik ahhoz a hat évhez, amelyet a debreceni Csokonai Színházban töltöttem. Itt kezdtem el pályámat 1960-ban, itt rendeztem diplomamunkámat (a debreceni Kardos László fordításában Gribodjev „Az ész bajjal jár” című komédiáját), két évi rendezői munka után három évig voltam a színház főrendezője. Ez a hat esztendő számomra rendkívüli élmények és tapasztalatok együttese. Megismerem Debrecen városát, annak kulturális életét és mindennapjait. Hétköznapi és ünnepi színházi esték (utolsó évemben ünnepeltük a Csokonai Színház századik évadját), tájelőadások, egyetemi viták, sok-sok beszélgetés, nekigyürkőzés — ez adta ezeknek az éveknél élményét a tengernyi színházi munka mellett. A színházban Taar Ferenc igazgatóval, munkatársainkkal, a társulattal — folytatva a megelőző főrendező, Vámos László törekvéseit is — a realista népszínház kialakítására törekedtünk. Sok új magyar dráma bemutatója és előadása, friss értelmezésű klasszikus mű tolmácsolása és modern dramák színrevitele jelezte törekvéseinket. 1961 és 1967 között úgy érzem méltán tartotta számon az ország közvéleménye a Csokonai Színházat a legjobb színházi együttességek között.

A küzdelmekkel teli évek — felejthetetlenek. Húsz előadást rendeztem Debrecenben, és hadd emlékezzem legkedvesebb munkáimra,

időrendi sorrendben: Hervé: Né-báncsvirág, Shakespeare: Vízkereszt, Miller: Salemi boszorkányok, Shakespeare: Ahogy tetszik, Móricz: Úri muri, Brecht: Kaukázusi krétakör, Jó embert keresünk, Ibsen: Peer Gynt, Katona: Bánk bán és Csehov: Sirály című műveinek előadására. Hadd emlékezzem a színház küzdelmeiben, vitákban és természetesen a próbák izzó légkörében együttesé formálódó nagyszerű társulatra. Nagyon nehéz egyes művészek nevét kiemelni, és másokét nem említeni. De hadd emlékezzem elsősorban Gurnik Ilona, Hegedűs Erzs, Hotti Éva, Lontay Margit, Somorjay Éva, Béres Ilona, Nagy Anna és Tóth Judit; Gerbár Tibor, Novák István, Oláh György, Sarlai Imre, Sárosy Rezső, Simor Ottó, Dégi István, Linka György, Cs. Németh Lajos, Sinkó László alakításaira; és kérjek még egyszer elnézést sok-sok nagyszerű kollégától és a nézőktől, hogy nem említhetem többségüket. Emlékszem természetesen az operatársulat sok kiváló produkciójára, sok kitűnő operett-előadásra (Fényes Márta megújító leleményű rendezéseire). Természetesen könnyen mondhatja bárki, és mondhatnám én is: könnyű „csak a szépre emlékezni — a megszépítő időbeli távolságból”. Természetesen nagyon jól emlékszem viták, kudarcok, tévedések, gyötrelmek örvényeire, de biztosan tudom, hogy a lényeg mindannyiunk számára akik akkor együtt dolgoztunk — a sok közösen létrehozott előadás értéke, sok forró színházi este boldogsága marad.

A budapesti Madách Színházban eltöltött három és fél évad, s itteni legkedvesebb előadásaim is azt igazolják, hogy a mi akkori törekvéseink helyesek voltak. Az írói mondanivaló hű kifejezésének szándéka, a színészi játék előtérbe emelése, a realista játéktípus megteremtése, ezek voltak törekvéseink sarkpontjai. A Madách

Színházban rendezett előadásokból különösen szeretem sok értékes új magyar dráma előadását, Németh László, Illés Endre, Szakonyi Károly műveit, Albee: Nem félünk a farkastól és Wilder: A mi kis városunk című darabjainak színrevitelét. Jelenleg Illés Endre Fesztett egék című új művének, ezután Shakespeare: Szeget szeggel című „keserű komédiájának” rendezésére készülök.

Sajnos, a debreceni Csokonai Színházzal kapcsolatomban, mint már említettem, nagyon kevés. Egy-egy előadást láttam; újságcikkek, egykori kollégák beszámolóiból követelem rendszeresen a színház munkáját, de ez nem pótolhatja a személyes élő benyomásokat, találkozásokat. Úgy érzem, és úgy érzi rajtam kívül sok egykori debreceni színházi tag, a színház elfelejtett, „megtagadott” minket. A „mi időnkben” mi sokkal többet törődünk a volt tagok és kollégák odakapcsolásával. Úgy érzem, minden ilyenfajta kapcsolat csak a szerencsés vétkeringést segítheti, a „megtagadás” pedig hovatovább elzárkózást eredményez.

Ezért is örültem e lehetőségnek is, hogy a városra, lakóira, egykori közönségünkre és a színház tagjaira is gondolva, ez a számomra hiányzó kapcsolat legalább e sorokban újjáéled.

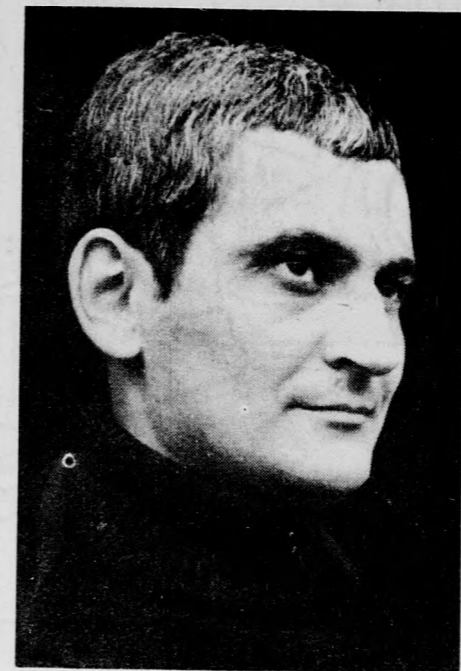
Tóth Judit színművész:

1962-től, a Színház- és Filmművészeti Főiskola elvégzése után, két évig a Csokonai Színház tagja voltam. Nagyszerű, izgalmas szerepek egész sorát volt módomban eljátszani, a színház bizalma és megbecsülése jóvoltából. Hiszen alig száradt meg a tinta a diplomámon, amikor Shakespeare: Ahogy tetszik című vígjátékában eddigi pályafutásom legnagyobb sikerét arathattam.

Bár elkerültem Debrecenből, mindig figyelemmel kísérem a város kulturális életét, különösen ami a színházban történik. Örülök egy-egy kiemelkedő sikernek, hiszen ez a színház volt színészi pályafutásom elindítója. Szívesen vállalnék fellépést Debrecenben, amennyiben erre elfoglaltságom módját és lehetőségét ad.

Sinkó László színművész:

lék: Debrecenben ismertem meg feleségemet, és ott is házasodtam. Így a szellemi hatás azóta is kísér. De ezt megelőzően még kaptam a tájtól a *magára utaltság* érzését is, ami egy főiskoláról kikerült művészjelölt számára — szerintem — elengedhetetlen.

Pályám legnagyobb sikere azóta? Mióta elkerültem? Hát elsősorban a tény: a Nemzeti Színház tagja vagyok, s itt nem a *címre* gondolok, hanem hogy művészi életének *aktív* részese vagyok. Színházon kívüli konkrét példák: a televízióban Babel: Kezdet című tévéfilmjének főszerepe.

A város, illetve a megye jelenlegi kulturális életét csak hírközlésekből ismerem. (Sajt, tévé.) Megalapozott véleményem így nem lehet róla. Időhiány miatt személyesen nem volt alkalmam meggyőződni. Rendkívül sok tehetséggel teletűzdelt vidék ez, de a fővárossal való kapcsolattól még mindig nem tartom kielégítőnek. Ennek érdekében *elvben* vállalnék együttműködést, amit a mai életritmus és annak gyakorlati velejárói azonban meglehetősen gátolnak. Azt hiszem, mindezekből — bár röviden — kiderült, hogy az *érzelmi* szempontokon túl igyekeztem az *ügy gyakorlati* részét meglehetősen *szigorúan* és *tárgyilagosan* nézni. Az olvasók döntsek el ennek reális, illetve irreális voltát.

Szellő Lajos operaénekes:

1. 1958-tól 1965-ig.
2. Itt kezdtem pályámat 1958-ban. Az első operaszerepemre, a Parasztecsültre és az első saját otthonomra, amelyet a várostól kaptam.

3. A Debrecen környéki településeken, tanyákon, tsz-ekben sokat léptem fel, és az egyszerű emberek becsülését és tiszteletét soha nem felejttem el.
4. A Magyar Állami Operaház magánénekesé lettem, továbbá az Üzbég Szocialista Köztársaságban kitüntetéssel kaptam, amikor Taszkentben jártam.

5. Igen. Mindig szerettem Debrecenben lenni, és mindig figyelemmel kísérem minden kulturális megmozdulását. Örülök a színészháznak.

6. Szívesen vállalom vendégszereplést, és ha időben egyeztetni tudjak, szívesen teszek eleget az ilyen kéréseknek.

Bába Mihály író:

1. Eddigi életem felét. Tizenhét esztendőig szülőfalumban, Hajdúdorogon a Fűdő utca 22-ben éltem. Aztán Debrecen következett, ahol asztalossegéd, majd 26 napig katoná voltam. És középiskolás diák a piaristáknál, ahonnan érettségi előtt eltanácsoltak. Így Budapestre értesztigiztem, de már 1945 februárjában többedmagammal gyalog, vonaton, alkalmi fogaton visszamentem Debrecenbe.

2. Mire is? Gyermekeimre, fiatalomra. Ószinte lázadásaimra. Móricz Zsigmonddal, Veres Péterrel, Juhász Gézával, Gulyás Pállal, Sarkadi Imrével és másokkal való debreceni találkozásaimra. Karácsony Sándor előadásaira (ismerőseim vittek el az egyetemre), a Homokkertbe, a Mikepércsi útra, ahol laktam, a Nagyerdőre, ahol annyit csatagoltam politizáló-irodalmárkodó ismerőseimmel, akkori barátaimmal. 1945 télvégére és tavaszára, amikor még a hevesen-lázasan politizáló fiatalok életét éltem... De szomorúan emlékezem a Klinikára, ahol alig tizenöt évesen meghalt a fiam. A Naplónak arra a számára, amelyben csaknem egy egész oldalas hamis tájékoztatáson alapuló cikk jelent meg ellenem, mert indulatosan, de őszintén feltártam szülőfalum, Hajdúdorog helyzetét. (Igazam mellett szól az, hogy a vita után — többek között — szép, modern könyvtárat rendeztek be.) És a hajdúdorogi pártbizottságon a tanács vezetőivel lezajlott háromórás vitára, amikor arról szertettek volna meggyőzni, hogy felesleges és nem kell Hajdúdorogról írni. Ilyen kérésnek sohasem teszek eleget. Ellenkezőleg.

3. Ellenkezőleg, mert ettől a táj-

tól én a legtöbbet kaptam, amit íróember kaphat: örökre szóló élményt, amely kiapadhatatlan (a gyermekkor, az asztalosinaskodás, a segédkedés, a magánúton való győtrő tanulás, az ingázás Debrecenbe, a katonáskodás, az első szerelmek emléke, ismerkedés a filozófiával, a politikával, az eszmélés és így tovább). Különbön hogy mit kaptam e tájtól az benne van kevés számú művemben, a Hurok, a Lóháton című regényeimben, a Kortársban megjelent Összeomló világ című drámámban, a rádióban elhangzott Egymástól távoli, Az apai ház, Vissza az úton című dokumentumjátékaimban, megjelent elbeszéléseimben, Levél a falumba című rádióadásaimban.

4. Mi tagadás: nem ismerem ezt a szót, hogy siker. Lefordítottam húszegynéhány lengyel művet. A rádióban körülbelül ötszázszor szerepeltem dokumentumjátékokkal, elbeszélésekkel, mesékkel, jegyzetekkel, lengyel műsorokkal, tárcákkal, karcolatokkal, regényrészlettel, fordításokkal, különböző műsor-összeállításokkal. Regényem, drámám, mesém, elbeszélésem jelent meg, de sikerem nem volt.

5. Gyakran járok Hajdú megyében, Debrecenben is, és így eléggé tájékozott vagyok. Az utóbbi esztendőknél meglepett a pezsgés (pl. Hajdúböszörmény: Művésztel, kéthetenként megjelenő lap), de van még tennivaló.

6. Igen. De ez nemcsak tőlem függ.

Végh Antal író:

1. Gimnáziumi évek és azóta ha erre jártam.
2. Azt nem lehet leírni.
3. Igen. Nagyon szeretem ezt a várost, aki valaha is itt élt, élete végéig nyomot hagy benne.
4. Magát az elkerülést.
5. Csak részben ismerem, úgy érzem, tisztul. De még eléggé hátra vagyok. (Ami az októberi írótalálkozóból is kiderült.)
6. Igen.

Csipkerózsika-álom vagy közöny?

MŰVÉSZEK ÉS A KÖZÉLET

Néhányan voltunk mindössze. Négy író, három képzőművész és hat színházi ember, rendező, kar-mester, dramaturg és színészek. Azt hittem, álmos és unalmas értekezlet lesz ez is, bevégezve odabigyeszthetjük a pipát, a Hazafias Népfőnt városi bizottsága által rendezett ankétnak — témája az értelmiség és a közélet — egy pontja, a művészek közötti beszélgetés teljesítve van.

Aztán hamar felizzott a levegő. Talán mert valamennyien éreztük, a keret alkalmas az ószinte szóra, alkalmas arra, hogy a továbblépés igényével fogalmazzuk meg saját gondjainkat. Mindazt, ami rosszul esik, mindazt, ami akadályoz abban, hogy a művészek a jelenlegi népszerűségben és aktivitásban legyenek jelen a közélet különböző fórumain, nem személyükben, hanem alkotásaikkal, munkájukkal, véleményükkel.

Bizonyos dolgokban hamar közös nevezőre jutottunk. Ezek azok az elvek, amelyekre a művészek közéleti tevékenysége alapulhat. Ezekben általában mindig egyet értünk, mindig elismételjük őket, de ez a dolgok lényegén semmit sem változtat. Mi a dolgok lényege? A művészek közéleti aktivitása Debrecenben távolról sem olyan tartalmú és mélyeségű, amilyen lehetne, amilyenre szükség lenne.

Könnyű volt abban megállapodni, hogy a művészek tevékenységében legfontosabb, elsődleges közéleti tényező maga az alkotás, a produktum, amelyet létrehozunk. Egy író elsősorban írjon, egy festőművész fessen, egy színész teremtenél élő embert estéről estére a színpadon, s ha mindezt társadalmi felelősséggel teszi, akkor közéleti szerepe és hatása elvitathatatlan.

Egyetértettünk viszont abban is, hogy mindez önmagában még nem elegendő. Korunk egyik alapvető kérdése, sikerül-e megteremteni az összhangot a művészet és a közönség széles rétegei között. S ebben a folyamatban a művészek nemcsak alkotnia kell, hanem az alkotás papjává is kell válnia, azaz tolmácként közreműködnie a művészet és közönség között. S ez a második számú közéleti teendője a művészeknek.

Van persze több is. Azonban ha valaki tanácsot, vagy más választott funkciót tölt be, azt kötelessége elvégezni. Azt hiszem, nem elsősorban azzal mérhető a művészek közéleti tevékenysége, hogy hányan tanácsot adnak, hányan vállalnak társadalmi munkát. Sokkal inkább azzal, művészetüknek és művészetnepszerűsítő tevékenységüknek milyen arányú, irányú és mélyeségű a hatása. Egy jó példa erre a képzőművészeti körök munkája. A legjobb értelemben vett közéleti tevékenység is ez, olyan ismeretrendszert, tartást, igényt alakít ki a tagokban, amely jelentkezik a társadalom valamennyi életfolyamatához fűződő kapcsolataiban.

Nem értek egyet azzal a festőművésszel, aki saját művészetét féltette az ábcéitanítás mechanizmusától. Miért kellene a pedagógusnak igénytelenebbé válnia, ha alapfokon tanít? Fordítva látom a dolgot: ha igényes a pedagógus, igényességre nevelheti tanítványait is. A művészetnepszerűsítő, népművelő tevékenység nem árt, nem árthat a művészeknek, sokkal inkább kiteljesítheti, felelősségét sokirányban megővelheti.

Mindez azonban jelenleg nem érvényesül elég széles körben. A művészek nagyobb része — valamennyi művészeti ágat beleértve — nem végzi ezt a közéleti feladatot, különböző okokból. S ezek közül az okok közül érdemes néhányat felsorolni, már csak azért is, mert megszüntetésük véleményem szerint nemcsak a művészek közéleti tevékenységét, hanem saját művészetüket is kiteljesíthetné.

Az egyik a belső művészeti közélet hiánya. Ez kettős probléma. Egyes művészeti ágakon belül sincs meg a belső közélet, nincs úgynevezett irodalmi műhely, az össze- és elválás esetleges, alkalomszerű és ritka. Nincs a képzőművészek között olyan belső műhely, amely vitákban, műhelykiállításokon, önmaguk nevelésének különböző formáiban megnyilatkozhatna. Kevés a színházon belüli vita, általában csak eredeti bemutatókat követ belső „ankét”, így hiányzik az állandó belső színezenés egyik fontos eszköze és formája.

A hiánynak sok szervezeti, sze-

mélyi, tárgyi, valamint szubjektív oka van. Egyik — az ott többen megfogalmazták — az a tény, hogy nincs objektív lehetőség ilyen együttélésre. Több éve Debrecenben élő színésznő most mutatkozott be ismert festőművészeknek vagy íróknak, nem ismerik egymást a különböző művészeti ágak képviselői. Személyesen sem ismerik. Van színészklub, oda járnak a színészek, az írók — az Alföld szerkesztőségébe, a képzőművészek hol ide, hol oda. Hiányzik, igenis hiányzik Debrecenben egy olyan fórum, ahol egymással alkotó közösségben élhetnének a különböző művészeti ágak képviselői. Művészek? Nevezük így! Volt már ilyen, s kezdett munkája nagyon szép eredményeket hozott. Aztán tartalmi munkája ellaposodott, elszűkült, ebből a fenntartók azt a konzekvenciát vonták le, hogy nincs szükség rá. Nem is történt megfelelő kísérlet a tartalmi munka megújítására.

Most a Megyei Művelődési Központ terveiben szerepel a művészek klub felújítása. A Hazafias Népfőnt központi klubot kíván létrehozni, ahol otthont akar adni a művészeknek is. Ezek azonban csak a helyet biztosítják. Szükség van arra is, hogy a lehetőségek tartalmi irányítása olyan kezekbe kerüljön, hogy igényes, mindenkit érdeklő program gondoskodjék a belső művészeti alkotó légkör megteremtéséről. Hiába van klub, ha nincs tartalma.

Elhangzott a vitán az a határozott — s több irányból megerősített — vélemény is, hogy nincs megfelelő tere Debrecenben a művészeknek aktivitásuk bizonyítására. A társadalom „perifériáján” élnek, véleményüket még művészeti kérdésekben sem kérdezik meg rendszeresen és állandóan, a város és a megye vezetői ritkán találkoznak a művészekkel s ritkán úgy, hogy művészet és közélet belső problémái kerüljenek napirendre. Pedig a művészek aktivitását sokkal határozottabban ki kellene használni a városnak. Véleményem szerint kellene kérni tőlük sok mindenben s felhasználni gondolataikat, ötleteiket, vagy éppen választ kellene adni nekik, miért nem lehet megvalósítani az általuk elmondottakat. Nem vonja kétségbe senki, hogy anyagi, tárgyi vonatkozásban a művészet támogatása Debrecenben és a megyében sokat fejlődött. Azonban nem követte ezt a szubjektív magatartás-megítélés változása. Van már három vagy négy éve, hogy utóljára például őszi tárlatról nyilvános vitát rendeztek. Még több éve is van annak, hogy a művészeket megkérdezték mondjuk a művészeti díjak, a városfejlesztés, a városban felállítandó szobrok stb. ügyében. Jogos tehát a kifogás: az aktivitásnak nagyobb teret kell adni. Ha kérték, a művészek többsége ez elől soha nem is zárkózott el, s nem fog elzárkózni a jövőben sem.

A közéleti aktivitás ereje mindig attól is függ, hogy aktivitását mennyire látja visszatérülni az egyén eredményekben. Mennyire látja azt, hogy véleményét figyelembe veszik, s annak megfelelően változik is valami. Ezen a vitán megfogalmazták: van-e értelme újra a gondokról beszélni? Hiszen annyiszor elmondták már, annyiszor egyet is értettek ezzel kisebb és nagyobb vezetők és a legtöbb dolog alig változott valamit. Mivel magyarázható mással az a tény, hogy erre a vitára összesen három képzőművész és négy író jött el? Úgy látjuk, nem érdemes elmenni. Nem érdemes újra és újra elmondani a már sokszor elmondottakat, ha nem követi azt intézkedés, változás, ha a véleményyt formáló nem látja gyakorlatban megvalósulni saját véleményét.

Jogos ez a kifogás? Azt hiszem, jogos. Még akkor is, ha sok minden változott, fejlődött, alakult. Még akkor is, ha sok javaslat objektív okok miatt nem valósítható meg. De ki tartja fontosnak, hogy ezt a művészekkel őszintén, rendszeresen megbeszélje? Ki tartja fontosnak, hogy a művészetirányítás valóban sokoldalú és átgondolt legyen? Néhány év óta mintha kiszorultak volna az érdeklődés fókuszából a művészek s ez Debrecenben, ahol a tárgyi feltételek, a létrehozott művészeti értékek s a hagyomány mást parancsolna, különösen fájdalmas. Igaz, sok művész közömbös, nem érdeklődik társadalmi problémák iránt elég intenzíven. De próbáltuk már ezt

az érdeklődést elég erőteljesen felkelteni? Próbáltuk különböző áttételeken érvényesíteni? A közönség alakítása, fejlesztése, nevelése olyan forma lenne, ahol átmeneti fokozatként mindenki szívesen vállalna feladatot. Elégé kihasználjuk ezt? Van-e Debrecenben és a megyében egyáltalán olyan forma, alkalom, módszer, amelynek célja a közösség szélesebb rétegeinek művészeti ízlését alakítani, fejleszteni? Nem bővíthető vajon a meglévő körök száma? Nem lehetne más képzőművészeti iskolát is teremteni egy másik körben? Nem lehetne rendszeressé tenni a TIT-ben vagy máshol a színházi vitákat, a színház megismerésének és megszerettetésének alkalma?

Megint nem érdemes folytatni. A művészek közéleti tevékenységéhez a társadalmi szervezetek kell fórumot és formát biztosítani. Igaz, megteremthetnek ezt a művészek is. De nem teremtik meg. Ezzel meg kell elégedni vajon? Azt hiszem, nem. Csak akkor mondhatnánk le a társadalmi szervezetek a művészek közönségnevelő tevékenységéről, ha sorozatosan ellenállásba ütköznek. De hát hol van ez az igény? Ki vállalja az összefogást?

A kérdések és gondolatok egymást szülik. Válaszokat adni rájuk nehéz mindaddig, amíg a valóság királyvizével kísérletet nem teszünk. Amíg nem tesszük állandóvá és aktívá az „Olvasó népért” mozgalomban az írók szerepét és nemcsak író-olvasó találkozókon. Amíg a képzőművészeti kultúra szélesítése és mélyítése érdekében a képzőművészeti nevelés csak a körökre korlátozódik. Amíg a színész és a közönség csak a függöny szétgördülése után találkozik két-három órára.

S mindehhez lehetőséget kell teremteni. A szocialista demokrácia egyik lényeges vonása éppen az, hogy az egyénekben élő aktivitási vágy, tenniakarás lehetőségét megteremti. Kibontja a legjobb energiákat, felhasználja azokat a közösség érdekében. A debreceni művészekben rendkívül nagy potenciális energia szunnyad. Ezt ki kell bontani, fel kell használni, érvényesíteni kell.

Bényei József

Boda István versei:

NYUGDIJBAN

Nyugdíjban, havi 280.
Ennyi a rokkant százalék.
El-elmozdízik kertje végén,
mennyi is lehet hátra még?

Ideért. Sorsok, évek, poklok.
Milyen roppant hét évtized.
Nyugdíjban, havi 280.
Gondolom, ti is értitek!

Sodródó virág-szirmok égnek
az alkonyatban. Zúg a táj.
Koraosz. Venyigék zokognak
a dombok oltárainál.

Kapát, kaszát vagy százat elnyűrt.
Esteledik. Az udvaron
petüniák és ósdirnoszák,
kiszíves, ázó, kerti-lom.

Egy kis haza. Egy marok éden.
Ó is volt valaha fia.
Baka volt. Vitték. Ment, mert kellett
vonulnia, dalolnia.

Oththona, sorsa. Egy paraszt-ház.
Kopott és köznapi vidék.
Magyarul álmodik és most már
azt álmodja, hogy mennyi még?

Hazája, földje a szívemben.
Lefekszik. Csend van. Száll a dér.
Még az idő. S hajnalra szinte
deréki é a falevél...

MINT A TESTVÉREK

Szöknek, mennek a délutánok.
Ősz van. Az ákác elvirágozott.
Bokáig dörben, szivig vérben,
járok már özeveg napsütésben.

Krumpli inda, meg álom. Vágyban
fakult ez is az is nyárban.
Szél járja már a verem gödrét.
Istenem, mégis van öröklét.

Dombok, szagotott kerítések.
gyermek szemek, pupilla-rések,
kék, feketék, barnák, zöldek
égnek, fénylenek, tündökölnek.

Nem a magunké, csak a tájé.
egyetlen egyé, a hazáé
az édesé, a foghatatlan
örömé, ami benne dobban.

Igy leszünk egyek aztán vélc.
felelőse és az egészé,
mint a testvérek, mint az ikrek
kettőzve összes sejtjeinket...

NINCS MÁS MEGOLDÁS

Épitem tisztaságaimból
oltalmamat, végváramat.
Korunk százezer voltja csendben
lelkem húzalán áthalad.

tudva, hogy a mindenség roppant
törvénye erre is felel:
hogy, ami van az van és többé
nem tűnhet és nem veszhet el.

Magányos hőerőm-álom
dolgozik, termel. A világ
észre se veszi míg fogyasztja
a különös energiát.

Nem hiúság és nem is kökler
számítás, ami áldozik.
Az anyagmegmaradás elvén
igen, az is átváltozik

Nem sajnálom, hisz érte ég el
együtt az egész és a rész.
atomjaira széthasadva
az öröm és a szenvedés,

a vágy, a jóra tiszta szándék.
a mindig volt, a kezdeti
öröm, hogy az emberiséget
mocsokból úgy emelje ki.

mint méhe gyümölcsét a rángó
s vonagló boldog fájdalom.
Ezek vagyunk. Nincs más megoldás.
Mit tegyék? Én is vállalom...

SÉTA CIGÁNYZENÉRE

A férfi szórakozottan sétált a sötét utcán. Nem ment messzire az óvoda épületétől, csak egy darabon, aztán visszafordult. Karját keresztbe fonta a mellén és kényelmesen lépegetett. Nézte az ablakokat, a besötétített és kivilágított ablakokat a kis fatusi házakon, s szeretett volna belétni rajtuk. Meglesni a titkokat. De hát ez nem ment.

Nem is bánta. Semmi se bánt. Jól érezte magát. Könnyednek és nemtörődőnek. Semmi nem érdekeltte. Este, sötét, kibált utca, csak az óvoda ablakain ballagták ki a cigányzene, harsog. Nagy igyekezettel játszanak odabent a cigányok, mindenképpen valami tánczenét szeretnének produkálni. Nem nagyon sikerül, de akik bent vannak többnyire elnézőek, jó az, csak zene legyen. Ha nagyon akar valaki, akkor tud erre is táncolni. Tudnak is. S táncolnak is. Néhány pár kering, ugrál, forog az asztalok között, s közülük két lány egymással táncol. Úgyesien, a fiú megajtszó fehérrubás lány nagy lendülettel és hozzáértéssel forgatja, dobálja, pörgeti partnerét.

Mindez észbe jut a férfinak, mikor elhalad az óvoda ablaka alatt, bár nem gondol különösebben erre sem, csak egyszerűen emlékszik rá. Amikor kijött a teremből, akkor így táncoltak odabent.

Miért jött ki?
- Tényleg miért is - gondolja -, miért jöttem ki?
- Semmiért. Csak úgy. Kijöttem, sétálni.
- Nem igaz. Nem semmiért jöttem ki. Persze ezt rosszul csináltam. Hülyeség azt remélni, hogy utánam jön. Pont ő, a fehérrubás. Miért jött utánam?

A férfi utottan sétált. Kényelmesen.
Újra megfordult, elhaladt az óvoda ablaka alatt. A zenészek úgy látszik pihennek.

- Persze, azért jöttem ki, mert nagyképp vagyok. Mert meg akarom tudni, hogy utánam jön-e valamelyik lány. Normálisan ezt úgy kellett volna csinálni, hogy szólni, vagy hívni, vagy legalább inteni, tudtára hozni valamelyiknek, hogy szeretném, ha kijönne. De így, szó és tekintet nélkül egyszerűen kijönni - hülyeség...

Újabb forduló. Az óvoda mellett elhaladva a kapuboz ért. A bejárathoz. Bent az udvarban bátul piszkolt valami világító alkalmasosságot, így a férfi jól látott az udvaron mindent.

Egy alak közeledett a kapuboz. Éppen akkor. Az udvarból. Lány. Nő. Így, ilyen világításban csak a sziluetttjei látszanak. De a férfi megismerte.

Nem a fehérrubás. S ment tovább, kényelmesen, lassan lépegetve. Néhány méter után visszafordult. Kíváncsi volt, mit tesz a másik. Közeledett a kapuboz. Benézett. Senki. Továbbment. Pedig észrevette - gondolta - s biztosan ott áll a sarkon.

Most jó messzire sétált. Túl egy kanyaron. Arra gondolt, hogy ha itt lenne a lány - akkor, akkor, nem is tudja. Unatkozott. Minek lenne itt a lány?

Újra megfordult. A kapunál benézett. Ott állt a lány. Szemben a kapuval. Várt. A férfi szétvetett lábakkal, keresztbe font karokkal megállt a kapuban. Egészen elállta a kijáratot.

- Mi van? - bírta meg a vállát a férfi.
A lány csupán egy vállrándítással válaszolt. S fázósan összefonta magát előtt a karját ő is.

A férfi megfordult. Háttal állt a lánynak. Várt. A léptek közeledtek. Melléje ért a lány.

- Menjünk sétálni - mondta a férfi szórakozottan. S elindultak. Szólanul. A férfi nem tudta, hogy mit mondjon. Meg nem is volt kedve beszélni.

Aztán a lány mégis megtörte a csendet. Kérdezett. Hogy hogy érzi magát itt a faluban ezen az estén, meg hogy ezután majd megint biztosan nem jönnek erre.

A férfi szívszáva volt. A lány is elvesztette a beszéd fonatát. Ha nincs válasz, nem lehet beszélni.

A férfi végül is megsajnálta. Nem bántóan sajnálta, inkább csak barátságból. Beszélgetni kezdtek. Ismerkedni. Mit csinál, hogyan él, szeret-e itt lakni, meg ilyen szokványos, de szükséges kérdések bangzottak el. A lány megelénkült. Beszélt. Örömmel.

Elmesélte élete első rádióinterjúját. Amikor őt kérdezték tavaly érettségéről. Lelkesen, jókedvűen mesélt. S mondta, hogy ő szeret beszélni, szeret beleszólni a dolgokba. S tényleg el is kezdte most már folyamatosan. A férfi hallgatta, de néha azon kapta magát, hogy oda se figyel. A kapuban megálltak. A lány az egyetlen lépcsőszerű képződményre állt, s így is csak az állásért a férfinak. Szemben álltak egymással. A lány mesélt. A férfi rég elvesztette a kapcsolatot ezzel a beszéddel, s szórakozottan ballagott. Arra gondolt, milyen kár, hogy nem láthatja a lány szemét. Vajon hova néz?

A mondatot a lány nem tudta befejezni. A férfi két kezébe fogta az arcát, s megcsókolta. A lány - egy félszóval az ajkán - azonnal visszacsókolt. Összetapadtak. A lány kicsi volt és sovány, de izmos. Melle is kicsi volt, de fiatalos. A férfi csak közben erre gondolt, meg arra, hogy hülyeség ez az egész. Mit csókolozik itt egy fiatal lánnyal. Van ennek értelme? A lánynak biztosan tetszik a dolog, hiszen az olyan romantikusnak tűnik. Este, sötét kapuval, lopott csók... Szép. De nem nekem - gondolta -, s el akarta engedni a lányt. De az nem hagyta. Lebúgta a férfi fejét a magáéhoz. Egyszerű mozdulat volt, de mégis szép, kifejező mozdulat volt. A ragaszkodást, a kívánságot, a gyönyör utáni vágyat fejezte ki. A férfi újra megsajnálta a lányt. De ez nem volt sértő, inkább emberi sajnálat volt.

Lám, kijött. Meglátta, hogy távoztam, biányoztam neki. A lány teste egyre jobban remegett. Talán az idegességtől vagy talán éppen az előbbi feszültség feloldódásától. vagy talán mástól, a férfi nem is gondolt arra, hogy mitől, csak érezte. S aztán az előbbi kutató mozdulatokat simogató, becéző mozdulatok váltották fel. A férfi újra megbánta, hogy kijött. S szégyellte szórakozottságát. A lány másképp érzett.

Léptek bangzottak. Jöttek. Jöttek a többiek, ahla kellett bagyni a csókolózást. Azok tapintatosan megálltak, mielőtt odaérték volna. Csak lassan közeledtek, egy-egy lépéssel, nagy bangoskodás közepette.

- Hogy bívnak? - kérdezte a férfi.
- Solymosi Enikőnek - mondta a világ legtermészetesebb bangján a lány.

S aztán csatlakoztak hozzájuk a többiek.
Amíg a kocsis száguldott hazafelé, a férfi elfelejtette a lány nevét.

Boda László

Riport-magammal

PÁRBESZÉD ÉS JEGYZETEK AZ ÚJSÁGÍRÁSRÓL

- Kétszemközt?
- Igen, úgy.
- Magammal?
- Magaddal.
- De hát miről?
- Az újságírásról. Nos? Megírod?
- Megírom...

Magyaroztatéként a beszélgetéshez: a szerkesztőnek kötelessége, hogy könnyű megírd, hogy vállaalom a riportot ön-magammal, de hát ezt el is kell kezdeni valahogy.

Hogyan kezdjem el? Mi az, amit kérdezhetek, mi az, amit elmondanom hasznos lehet? Melyik mondat ér, s melyik nem ér annyit, hogy ötven- vagy hatvan ezer példányban kimondhassam? E különös riport...

Álljunk meg itt! Különös? Hiszem, hogy minden riport ilyen. A kezdő kérdés, ha magadra maradsz a témáddal, mindig, mindenkor ez: hogyan is kezdjem el, melyik mondat ér annyit, hogy ezer, ötezer, ötven ezer példányban megjelenjen. Hogyan írjam, hogy amit leírok annak valamilyen haszna is legyen?

Haszna? A hasznosság igénye. Újra és újra megszülető szomjúság, jólakotán már újra éhes igény. S talán ezért van, hogy az anyaggyűjtés változatossága, a megírás műhelymunkája, a megjelenés örök izgalma túl a legnagyobb élményt mindig az olvasói „visszajelzés”, egy-egy intézkedés jelenti. Mások csak egyetlen mondat, és persze, gyakran az sem. Mesterség csak ez? A „csak” nélkül az. Lássak akkor a mesterségemhez!

- Szereti a szakmáját?
- Szegyenkezés nélkül mondom: nagyon.
- Ha újra kezdené...?
- Ezt kezdeném.
- Miért?
- Nehéz lenne megmondani.
- Mert...
- Mert?
- Nézze, nekem egyszerűen az a dolgom a világban, hogy szeressek élni.

Nos, ez volt az első párbeszéd magammal. Pontos voltam, de az újságíró dolga az is, hogy lehetőleg mindig kiszűrje riporttalány válaszából azt, amit csak a „különös” alkalom mondat vele.

„Dolgom az, hogy szeressek élni?” Beismerem, hogy ez egy kicsit frázis. Ha nekem ezt mondják valahol, elfogadom, mert kínálokózan szépen mondták, de már gyanakszom is. Egy nép szükségszerűen emlékszik olyan korszakokra, amikor mindent szépen mondanak, de az ilyen korszakokban mindig a gondok nőnek túl az almodozást. Mások meg attól frázis a frázis, hogy nagyon igaz. Most az utóbbi igaz.

- A fizetése?
- Elég kevés, de...
- A jövedelme?
- Az valamivel több, de ezért már éjszakánként sokszor dolgozom. A szomszédok bánatára verek a gépet...
- Ezek szerint ön pénzkérésére használt hivatást?
- Igen.
- S ez tisztességes?
- A szobrász sem tisztességtelen, ha a szobraiból él.

Tudom: most azt gondolják, hogy nyárslopári volt a kérdés, és kibúvó volt a válasz. Tény, hogy gyakran előfordul, hogy nem kérdezőnk jól, és előfordul az is, hogy elfogadunk kibúvókat. Egyszerű képletbe sűrítethetők lennének a világ történései, ha minden jól kérdezhetőn egyértelmű lenne. De hát nem az. Szobrászt említettem, de az újságírást csak annyiban művészet, mint minden más mesterség, ha jól csinálják. És ennek a „jól csinálásnak” vannak szabályai. Például az is, hogy az olvasó, ha eddig elért, most azt várja, hogy kínálják már e mesterség „konyhatitkaiból” egy jellemző történetet, sztorit.

Tudnom kell a várakozást, s hogy tudom, ez kötelez is:

- Valamilyen sztorija van?
- Van, több is.
- Mit mesélne el?
- Kettőt is ajánlhatok. Az első nem egészen újságírói sztori. Rádiós történet. Van Szolnok megyében egy kis falu. Tiszainoka. Néhány száz ember él ott. Egy évtizeddel ezelőtt még sokkal többen éltek. Fogy a falu. S az ott lakók-

nak immár több éves állandó élménye a falu fogyása. És amikor a járásnál elhatározták az iskolájuk körzetesítését, akkor „felláza” a lakosság. „Nem engedjük kiveszni, elmúlni a falut” mondták. „Mi diófát ültettünk a kertünkbe. Ki-nek terem az majd?” Majdhogyanem villákkal vonultak a körzetesítést megbeszélő gyűlésre. Ott voltam. Riportműsört készíteni a gyűlésről. A körzetesítés végül megsejtetett. Kellett. A riportot, és ez a nagy élmény, ott hallgattam meg Tiszainokán, azok között, akikkel éppen a riportban vitatkoznom kellett. Szép beszélgetés lett a ritka alkalomból. Nos, azóta Tiszainokán tudják, hogy több gyerek tud így továbbtanulni, a szomszéd falu erősebb iskolájától kapva utaválót. És azt is tudják, hogy a több tanuló gyerek, a több kiművelt emberfő gazdagabb világot, ott Inokán erősebb termelőszövetkezetet jelent. Azok a diófák ott hoznak termést. S ez a történet így talán elmondja, hogy tendenciákban kell és lehet hinnünk, hogy ezt a rendet hisszük, s így tudunk rendet teremteni a sokféle történet között.

- Hisz az emberben?
- Feltétlenül hiszek.

— Igaz?

— Igaz. Egy újság fennállásának 25 éves évfordulójára készült ez a riport az újságírásról, erről a különös mesterségről, amely minden, csak nem különös, s amely úgy mesterség, hogy több is annál. Egy negyedszázad alatt egy lap sokszor tévedhet, eshet a pontatlanság bűnébe, közölhet rossz írást, elhamarkodott véleményt, de amit összességében mond, azt a körülöttünk változó világ igazolja. Mindazt, amiért az írás hasznát keressük még a szándékok idejében is, a téma választásakor. Mi króniká-sai vagyunk a világ legfontosabb történéseinek...

— Mit jelent ez a „leg”?

— Az emberekből történeteknek is króniká-sai vagyunk. Csak kimondani furcsa, de minden okosságunk, s tévedésünk is, másoktól való. És talán erről lett volna érdemesebb írni: a riporttalány és az újságíró kapcsolatáról, arról, ami a sok-sok beszélgetés közben benünk születik, teremődik. A mi alakulásunkról...

Szóba került hát az is, amit kérdezi nem is mertem. Mert ki az, akiben soha, egy percre sem fáradsz el a lelkesedés? Fáradsz, de mindig „jön” valami, amiről mi úgy mondjuk, hogy „feldobja az embert”. És ez az, ami miatt nagyon nehéz lenne ezt a pályát abbahagyni vagy valami mással cserélni fel. S talán most használhatom a másik történetet:

— A másik történet?

— Emlékeztetőnek őrzöm. Lapzártá volt, a telefonnál ültem. Minden rendben lett volna, de valamennyien tudtuk, hogy nincs most semmilyen szenzációnk, napi érdekességünk a lapban. És akkor megszólalt a telefon: „Halló! Szolnok megyei Néplap?... Igen... Kérem, robbanás történt a víztoronynál...” Ez volt az a pont, amikor kicsúszott a számon egy mondat: „Nagyszerű. Nagyon diktálja addig is, míg valamelyikünk kimegy...” Nos, ezt a „nagyszerű” nehezen bocsátom meg magamnak. Egy halálos végű baleset történt a víztoronynál. S hogy miért ezt a történetet hagytam a végére? Úgy érzem, hogy az akkor én magam előtti szegyenkezésem jól példázza azt, amit nem mondhatunk először: az eltérést, a különbséget az újságírást és a szocialista újságírást között. A negyedszázados jubileumkor úgysem lehetne megfelekedni róla, hogy választott mesterségünk szabályai nálunk e huszonöt év alatt alakultak, s alakulnak még ma is, ahogyan a világ emberiségében előrelép. Ennyit tudok mondani.

- Ezt írtad?
- Ezt írtam. És remélem, hogy ezt a szabálytalan riportot nemcsak a magam nevében írtam, hiszen óhatatlanul a műhelyről kellett írnom, amelyben többen dolgozunk.
- És őszinte voltál?
- Mint riporttalány igen. A többi pedig már műhelymunka csak.

Bartha Gábor

Ím, itt e kő

„s az iskolába menve, a járda peremén, hogy ne feleljek aznap, egy kőre léptem én, im, itt e kő, de föntől e kő sem látható, nincs műszer, mellyel mindez jól megmutatható.”
(Radnóti Miklós)

Beszélni könnyű, vallani nagyon nehéz. Talán sziklányi köveket is egyszerűbben lehet odébbgördíteni, mint azokat, amelyek a mélyben legőszintébb érzéseinket őrzik.

Egy tucat éve már. Kődös, nyálkás novemberi délelőtt volt, a bizonytalanságba burkolózott fővárosi utcán csak a verebek borzolták gömbölyűre magukat a csapzott belvárosi fák. Ültünk egy alberleti szobában, asztalon, széken, szőnyegen, vagy tizen, néhány ismerős, mások nekik ismerősök. A húsz év körül valamennyien. „Szóval akkor minden rendben — mondta a hangadó —, reggel találkoztunk, és indulunk.” „En nem megyek” — egy pillanatra magam is meglepődtem saját hangom határozottságán. „Nem?” „Nem. En maradok.” „Akkor egyáltalán mit keresel itt?” — csattant fel valamelyik. „Tulajdonképpen nem is tudom” — mondtam, és gombolni kezdtem a kabátomat. „El tudod te képzelné, hogy mi lesz itt?” — ezt egy higgadtabb hang mondta. „Valami mindenképpen lesz. Ha én megyek, egyelőre kelet felé indulok.” Begyűrtem a sálamat, s míg egyedül lépkedtem az öreg bérház szürke lépcsőin, valami csendes mosolygás született bennem. Egy titkos húron Majakovszkij-sorok zsongtak: az útleveletről, a pecsétről... S talán arról, hogy mit jelent tartozni valahová.

Egy fél év múlva csupa napfény májusi délelőtti szeminárium helyett az Erzsébet-híd akkor még ég felé nyúló karcsónkjai mellett kis motoros hajón átmentünk Budára. Zöld volt, életteli telikörülöttünk minden. Ültünk a fűben, és nagy hangon olvastunk egy levelet. Párizsból jött, sikerről, pénzről, pazar életről beszélt, vagy talán hazudott, még inkább álmodott. A vége felé egy mondat: „Képzeldjétek, néha már nem jut eszembe egy-egy magyar szó!” Gyufát lobbantottunk, néztük, amíg elhamvad a papír utolsó foszlánya is. Egy ember, egy volt évfolyamtárs számunkra többé nem létezik. Aztán hűsös levelű sárga virágokat szedtünk, s nagyot nevetve képzeltük magunk elé az üres teremben értetlenül ácsorgó szemináriumvezetőt.

„Két évvel ezelőtt azt mondták, menekülj attól a várostól, mert nem tudna ott élni.” A tanszékvezető szavaiban megértéssel keveredett a csodálkozás. „Hadd menjek Debrecenbe!” Vannak dolgok, amit megmagyarázni nem, legfeljebb csak megérezetni lehet. Hogy két év néha tizzel is felér, s két olyan év elegendő lehet arra, hogy egy ember megérjen. „Mégis meg kell mondanom, hogy maradhatna a fővárosban. Rangos lapnál lehetne gyakornok.” „Hadd menjek le...” Szülőfalum fölött a fenséges voltában is szelid Bükk oldalában hatalmas barlang húzódik. Gyerekkoromban sokszor elmentünk oda, és nem mertem bevallani, hogy nagyon félek. Egyszer régészek jöttek. Nagy kosarakban hordták ki a barlang földjét, válogatták belőle a csontokat, köveket. A félredobott, értéktelen kövek között kis csontdarabot találtam. „Látd, ez ember volt. Gyerek lehetett” — mondta egy szemüveges bácsi, és máris oldódott a félelem. Emberek. Eltek gondolkodtak, s már dolgoztak is, a régészek ládába rakták a pattintott köveket. Vajon mi ad nekem közösséget velük? Hogy búvóhelyet az a táj nyújtott nekik, ahol ezerszer szaladtam fényesre csiszolt köveken felfelé a cikcakkban rohanó kis patak zsiabasztóan hideg vizében?

„En nem tudnék elmenni — mondtam valakinek, aki elment és évek múltán látogatóként hazatért. — Hogy miért nem? Érd be ennyivel: tizenkét éve már, hogy nem ott lakom, de álomban, ha hazamegyek, akkor a tiszántúli falu kéttornyú temploma mellett fordulok be abba az utcába, amelyik hajdan egy kun vezér nevét viselte. Ott a sarkon, balra a második ház. Álomban mindig oda megyek haza.” „Tíz éve már, hogy egyetlen egyszer sem jártál abban a faluban. Nem mindegy, hogy hol álmodsz róla?” Igaz, tíz éve nem voltam ott. Rokonom nincs, csak az emlékeimet tudnám meglátogatni. De olyan nehéz ezt megérteni? Ha akarok — elmehetek. Tíz éve nem volt olyan erős bennem a vágy, hogy elinduljak — ha sorompó állna előttem, talán egy hetet se bírnék ki nélküle.

A Duna partján áll egy város, fiatalabb nálam. Deszkát cipeltem, sódert hordtam, s áhítatos szemekkel néztem, ahogy lebomlottak a deszkapalánkok, és mögöttük ott állt a fal. Szilárdan: vasból és betonból. Csendes zavú, komoly munkások dolgoztak ott. A fájrönt jelő csörömpölés után gyakran együtt ballagtunk a város felé — én bicceve, mert már az első héten rozsdás szögbe léptem, idős ácsmeister szorította vasmarokba a lábam, véreztem erősebben, nehogy mérgezést kapjak, ez is az emlékekhez tartozik — fáradtak voltunk, ők is, mi is. Nehéz volt a munka, szűkös a szűk, csiszolatlanul egyszerűek a szavak. De jó volt az alkonyatban néha hátranézni, s látni, hogy sok emelet magasságban nyúlik már a fal, amit mi építettünk. És esténként ültünk a Duna-parti tábornok mellett, néztük a vászofüggönyöktől egyforma piros szemekkel hunyorgó házakat, dudóltuk szívből a divatos sláger: „Nézd, értünk szép ez a város” Búcsúzóul az egyik munkás megszorította a kezem: „Ócsi — ez a név is csak ott igaz — magából akár még ács is lehetne.”

„Ím, itt e kő.” Azt hiszem, ott, ahol eddig éltem, nagyja letett, egyáltalán nincs is kő. Sárra emlékszem, amelynek éles peremet vágtak a székerek, és selymes szürke porra, arasznyi mélyre süppedt bele a meztelen gyerekláb. Meg gyolcsfehéren kiterített szikre, rajta lilaszínű kis virág, olyan csendesen megbújva, hogy csak a birkák nyalgató szája találhatott rá. Otáves forma gyerek lehettem, amikor először álltam bálványra meredve: a szomszéd faluba vezető úton egy férfi jött az izzó déli napban, fekete ruhában, fejével lefelé — s a kalapja mégsem esett le. Nekem csak ez volt különös. A dollárért is nehezen kapható kuriózum, szeszélyes játéka a hőnek és a fénynek — kamaszkorom ábrándjaihoz adott díszletet. Hullámos két tavon ringó álomkastélyokat. Néztem a délibábót, és néztem az embereket, akik a fejüket sem emelték arra.

Kapáltak, arattak, tették, ami kell. A cséplőgépből szálló por bebújik az ember bőre alá is, a repát térdelve kell tisztelni, a tengeri megtöri az ember kezét.

Őszel kiszálltam a nádudvari határban az autóból: legalább egyetlen csövet le kell törni. Az ujjaim kívánták az érzést. Markomban fogtam a lefosztott aranylós csövet — aztán letettem. Jött szemben a kombáj, hatalmas fogaival, mint egy modern őszállt ette a sorokat. Négyet egyszerre, lépést is alig tudtam tartani vele, s mellette a teherautóba sárga patakként ömlöttek a

lemorzolt szemek. Elmúlt valami? Nem. Kezdődött valami. Mert most már ezt tudom szeretni, ezt az ormótlán gépszörnyeteget is. A gépet, amelyik kotlós helyett melengeti a tojásokat, az alacsonyan szálló repülő, ha fehér vegyszerfelhőbe burkolja a földet. S már képe is alig van bennem a határnak, ahol keskeny csúkkban váltakozott sárga gabona haragoszöld krumplival. Száz holdak felett messzebbre lehet látni...

„Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, nekem szülőházam...” Alltam Abdán, a költő sírjánál. S álltam percekig a válasz szavait formálva magamban, amikor egy minisztrónkyas csitri nekem szegezte a kérdést: mindez hogy történhetett. Mit feleljek neki? És mit feleljek annak az ukrán asszonynak, aki csendes, szelid hangon mondta: „Németek voltak, de volt velük magyar is.”

Nekem szülőházam. A magzatot senki sem kérdezi meg, hogy hol akar születni. Sokszor állok udvariában mosolyogva hivatalos szobákban, amikor adataimat jegyezve felsőhajt egy-egy tisztviselő: milyen gyönyörű hely! A falu, amelynek nevét az igazolványaimba írják, valóban az ország egyik legszebb vidéke, felkapott, divatos üdülőhely. Hogy mégis ezent szeretem jobban? Ahol nincs hegycsúcs, szelid völgy, pisztrángokat nevelő patak?

Ott csak játszottam az első egy-két év önelelt gyerekeségével. Itt dolgozom. A gyerekkori játékok emléke ősz haj alatt is él még a lélek mélyén — de amit most teszek, abból valami talán megragad mások emlékeiben is. Egy gondolat, néhány szó csupán, valami, ami egy mozdulatra, egy apró lépésre indít másokat. Ez az, ami ideköt.

Ez az, ami mindig örömmel hoz vissza, ha átléptem a piros-féher-zöld sorompós határt.

Idő és távolság az emléket csak sejtíti, s lassacskán eljutunk oda, hogy szívet cserélni se lesz nehéz. De gyáva és hazug dolog nem vállalni a tagnapot, és áruálás eldobni magunktól a jelent. A szerelmek mindig akkor a legboldogabbak, amikor tervezgetnek. Együtt a jövőt. Tízmillióan akarnak együtt valamit! A kivülről legfeljebb egyetért, legfeljebb segít. Mennyire más ez!

Járjuk az országot, nézzük az épülő házakat, a rendben sorjázó gyárakat, a piros gyümölcsöstől roskadó almafákat. A szülők néznek ilyen szemmel, amikor a gyerek fölé hajolnak. Varázsa van ennek a tekintetnek, el tud kísérni kilométerekre, oda, ahova sugár már nem is juthat el. Gyermekei vagyunk a hazának — így szokták mondani. De akarjunk felnőni és szülőivé válni! Nehezebb? Nagyobb a felelősség? Igen. S mégis az az igaz, ha vállaljuk. Övni, féltetni, okosan szeretni, hogy szép legyen, gazdag, jó és erős.

Beszélni könnyű, a szavak gyorsan peregeve fűződnek lánca egymás után. A valóság nem gyöngyszemekből — darabosan surlódó nehéz kövekből tevődik össze. A kövek legmélyebb és legszebb érzéseinket őrzik. Ezekről hallgatni könnyebb, hallgatni jobb. Állni némán a tárnák sötétlő hidege előtt, tágult pupillákkal búvólni a kohókoból ömlő vasat, s figyelni, hogy a délibábos kastélyok helyett rizstáblákat ringat szeliden a víz.

Hallgatni, érezni és tudni, hogy az a kő számunkra csak egyedül állt lehet.

Nagy Zsuzsa

A de

Az első degyar kapitánus indult meg, volt színigarcen—Nagy viselte. Hír alig tekinthető hirdetés mint az egy lap szűk politikai lap megindult. A már a győztes vénybe iktat mékeként látszó éven át jeler... A kormán Debrecenbe már január lőny, a kor Majdnem es Táncsics forradalmi ságja. Hossz volt: három más a me mivel Táncs kot nem tet 500 pengőfor... A partha sebb orgánudt meg De Tizenötödike raták harcra lonsúlyozásá kepárt életre Középutat i Népbarát, a élt Debrecze köztársaság jelentkezett. A Bach-ko is guzsbakot sem jelent. Csak az absz rülésekor, 1 meg újból lőny, de 186 Meg annak indult a Ho egyezségis élt kesztette, ép kor megindu Debreczeni L... A kiegyezé életre kelt E az Alföldi R romszor, ma egy évtizedig ben a függetl ként megind megjelenő De na a tiszavirá a Tiszavidé

NA

A korad melengető a város, a emberek szétárad ajándék-szeri. A g szomorúsá nat sem Szinte egész vilá a szabadd nütt, ahol sugár érző A kis Persze, ki tariba sz csak nem hova?

— Az — kértet siettem. E a derűs v sé tette a Csakhami boldog há rég szület tására ind — Aran tott. — H váratlanu dogok a sz Mentün gyerek, a kísért az mesélt:

— Nem arrafelé, nyekén. E az edesa van az e mai gyere — A oda kérte gadott, m ázte: „A Szép kis e Pár per egy fiatal bugyolált tyor, nyil

HAJDÚ-BIHAR dű-Bihar me

A debreceni sajtó történetéből

Az első debreceni lap a korai magyar kapitalizmus anyagi bázisán indult meg, 1843-ban. Balla Károly volt színgazdát alapította. „Debrecen-Nagyvárad Értesítő” nevet viselte. Hírlapjellegűnek azonban alig tekinthető, mert tulajdonképpen hirdetés közlöny volt. 1902-ben mint az egyik legrégebb magyar lap szűnt meg. Debrecen első igazi politikai lapja az 1848. július 2-án megindult Alföldi Hírlap volt. Ez már a győztes forradalom által törvénybe iktatott sajtószabadság termékeként látott napvilágot, s egy éven át jelent meg.

A kormány 1849 első napjaiban Debrecenbe tette át székhelyét, s már január 14-én kiadták a Közlönyt, a kormány hivatalos lapját. Majdnem egy időben jelent meg Táncsics Mihály következtesen forradalmi lapja, a Munkások Újsága. Hosszú élete azonban nem volt: három szám után a városi tanács a megjelenését megtiltotta, mivel Táncsics a készpénzbiztosítékot nem tette le, sőt a törvényszék 500 pengőforint bírsággal sújtotta.

A pártarcok két legjellegzetesebb orgánuma 1849 februárban indult meg Debrecenben. A Márciusi Tizenötöké a forradalmi demokráciák harcias lapja volt. Ennek elensúlyozására az opportunista békepárt életre hívta az Esti Lapokat. Középutat igyekezett elfoglalni a Néparát, a mindössze hét számot élt Debreceni Lapok pedig a nyílt köztársaságpártiak hangadójaként jelentkezett.

A Bach-korszak a szellemi életet is guzsbaktölte. Így Debrecenben sem jelent meg lap egy évtizedig. Csak az abszolutizmus válságba kerülésekor, 1860. július 1-én indult meg újból lap, a Debreceni Közlöny, de 1861-ben ez is megszűnt. Még annak az évnek a telen megindult a Hortobágy, amely a kiegyezésig élt. Sárváry Elek szerkesztette, éppúgy, mint a kiegyezéskor megindult, de csak két évig élt Debreceni Lapok.

A kiegyezés után, 1867-ben új életre kelt Debrecen első újságja, az Alföldi Hírlap. Hetenként háromszor, majd kétszer jelent meg, s egy évtizedig tartotta magát. 1869-ben a függetlenségi párt orgánumaiként megindult a hetenként ötször megjelenő Debrecen, röviddel utána a tiszavirág életű Deák-párti lap, a Tiszavidék, majd 1874-ben a

konzervatív szabadelvű párt közlönyeként a Debreceni Ellenőr, amely 1902-ben szűnt meg, a Debrecen pedig egy évtizeddel később. Közben 1891-ben igen erős versenytársuk támadt a Debreceni Hírlapban. Ez 1904-ben szűnt meg, később 1911-ben hétfői lapként támasztották fel 1939-ig. Egyidőben még két lap élt Debrecenben, bár nem hosszú ideig: a kormánypárti Szabadság és a Debreceni Friss Újság. Az 1897-ben megindult Debreceni Újság volt az első bulvár lap, jellegével évtizedekre rányomta a bélyegét a debreceni újságírásra. Politikailag — habár erősen klerikális volt — súlyra nem törekedett. 1904-ben sokkal igényesebb szerkesztési elvekkel megindult a Debreceni Független Újság, amely aztán hosszú évtizedekig az intellektuális réteg lapja volt. A két nagy lap mellett megjelent 1906-ban a Debreceni Reggeli Újság, majd ez pár év múlva megszűnve a kiadó-tulajdonos megindította a Hírlap című délutáni lapot. Ez 1921-ig élt. Mindkét lap jellegzetesen szenzációs címhajású újság volt, sokszor egyenesen útszéli módon személyeskedő. Sokkal magasabb színvonalra törekedett, de csak rövid ideig élt Debreceni Nagy Újság, amelynek szerkesztőségében dolgozott Tóth Árpád, a kitűnő költő is.

Így találta az első világháború a debreceni hírlapirodalmat. A kényszerű papírkorlátozás miatt a debreceni lapok csak kisebb terjedelemben jelentek meg. A sajtó a legszigorúbb ügyészi és katonai cenzúra alatt állott, önálló hangja egyik lapnak sem lehetett.

Az őszirózsás forradalom változatlanul hagyta a debreceni sajtót, a proletárdiktatúra azonban már jelentősen átforgatta. A Debreceni Újság átalakult Népakarattá. Gáspár Endre, a jeles műfordító szerkesztésében, a Független Újságból lett a Debreceni Vörös Újság, a délutáni Hírlap eredeti címén jelent meg.

Ezeknek a lapoknak a jellege azonban alig alakulhatott ki, mivel a külföldi intervenció 33 napos fennállása után elpusztította a tanácshatalmat. A Debreceni Újság és a Debreceni Független Újság visszakerült a kapitalista tulajdo-

nosok kezébe, sőt új lapok is alakultak, például az Egyetértés, később azonban mind több nehézséggel küzdött, és 1923-ban meg is szűnt.

Az uralomra került ellenforradalom egymás után jelentette meg lapjait. A rövid ideig élt Új Magyarország és Hajdúsági Vírdatat után — mindkét újság erősen antiszemita volt — 1919 nyarán megindult a Hajdúföld, az ellenforradalom debreceni reprezentatív orgánuma. Nem sokkal később a Tiszántúli Hírlap került az utcára, és 1923-ban megjelentette a reggeli Debrecen c. napilapot is. Ez a Debreceni Újságra volt csapás, mert a frissebb versenytárs győzött: 1928-ban Than Gyula lapja kénytelen volt fuzionálni a Hajdúfölddel, amely azontúl Debreceni Újság—Hajdúföld címmel jelent meg.

1930-as évek gazdasági válsága mélyreható változásokat idézett elő a debreceni sajtóban is. Megszűnt a Tiszántúli Hírlap, a Debreceni Független Újságot pedig a Magyar Általános Hitelbank felszámolta. Az imperialista háború közeledésével a politikai válság mindjobban kiéleződött, ami Debrecenben első sorban elkeseredett városi politikai harcokban nyilvánult meg. A Debreceni Független Újság mind erőteljesebb baloldali radikális irányzatú lett. A lap nevét a kormány előbb Tiszántúli Független Újságra, majd Tiszántúli Újságra változtatta. Ekkor már kifejezetten háborúellenes volt, úgyhogy 1942-ben a kormány megszüntette, illetve átalakította Tiszántúli Déli Hírlappá. Maradt tehát a két reggeli lap. Közülük a Debreceni Újság—Hajdúföld féktelenül uszított, a Debrecen újatodoskodott. A felszabadulás végleg elsodorta az előbbi, az utóbbi a Kisgazdapárt lapjaként megmaradt a koalíciós idők, akárcsak a szociáldemokrata párti Tiszántúli Népszava, amely a munkáspártok egyesülésekor beolvadt a Néplapba.

1944. november 15. nevezetes dátum a debreceni sajtó történetében: megjelent az első legális kommunista lap, a Néplap, a Hajdú-Bihari Napló elődje.

SZABAD IDŐ

ÉS KULTÚRA

ASSZONYOK A NEMZETI BANKBAN

Az általános helyzetképet a mindig lelkesedő, sok szép eredményt fölmutató Sóstai Ferencné szak-szervezeti titkár vázolta fel. A Magyar Nemzeti Bank 250 dolgozója közül 157 nő, nagyjából család-anyák. Beosztásuk szerint II., de főképpen III. osztályba soroltak. Azaz foglalkozásuk könyvelő, pénzolvasó, kisegítő. Fizetésük 1000 és 2200 között van, átlagban 1600 forint. Kevés a nagycsaládos anya, jobbra két (32-nek) vagy egy (64-nek) gyerekük van. S mint általánosságban emlegetjük, úgy itt is igaz, a gyermek vállalásának anyagi gondoljai vannak. A gyermekgondozási segélyt csak a rendkívül alacsony fizetésűek veszik igénybe. A többieknek nem kifizetődő. A napközbeni gyermekgondozás marad a nagyszülőkre, a fizetett alkalmazottakra, a napközi otthonokra, bölcsődékre. De még így se megoldott minden gyermek elhelyezése, különösen ha a betegség is közbeszól.

„SZABAD SZOMBAT”

Valójában nincs. Az idézőjel az ironiát és az indulatot tükrözi, amellyel az asszonyok beszéltek az akcióról. Nincs szabad szombat, mert mindennap negyed órával tovább dolgoznak, tehát háromnegyed ötig, s ennek ellenében havonta egyszer, valamelyik szombati szabadra teszi a vállalat. Úgy látszik, az akcióból több a hátrány, mint az előny. A napi negyedórás tovább dolgozás során a havi huszonvalahány napban több fáradtság összegződik, mint az ellenértékéért szabadra lett, egyben megkapott időnyereség. További gond, hogy az ott maradt keveseknek végezni kell a napi teljes munkát. Míg havonta egyszer szabad a szombat, három alkalommal munkatöbbletet, erősebb igénybevételt jelent.

Így hát háromnegyed öt után a fáradt, az otthoni munkára készülő asszonyokat már nem lehet közös rendezvényekre, kultúrunkára ottmarasztalni. Ha alkalmaként úgy alakul mint legutóbb a KPVSZ ünnepi rendezvényein, versenyein, a következő napokban a résztvevők panaszkodnak a fá-

Csoda-e, ha az anya aggódó szívvel érkezik munkahelyére? Otthonra gondoló lélekkel aztán nehezebben, sokszor pontatlanabban alakulnak a hivatali dolgok is.

Közérzet? Panaszoknak a munkahelyi körülményekre. A zsúfoltság, zaj, füst, huzat kedvtromboló. De anyákról s leendő anyákról lévén szó, ez többet is jelent. Orvosok, pszichológusok tudnák igazán elemezni, milyen meghatározói ezek a látszólag apró, jelentéktelen tényezők a jövő generációinak.

A másik, de erről nem szólnak, a szakmai megbecsülés. 15—20 éves „bankos” múltja van negyven nőnek, és még ötven 20 évnél is régebb idő óta dolgoznak a vállalatnál. Majd egyharmada tehát a bank törzsgárdáját képezi. Hűségüket, lelkiismeretes munkában eltöltött évtizedeiket vajon hogy méltányolják? Mindössze egy nő kapott „kiváló pénzügyi dolgozó” kitüntetését. Ő is 1955-ben.

radtságról. Az egyetlen biztos időpont a vasárnap délelőtt, amikor ha érdekességet ígér a program, elmennek a klubba. Mint legutóbb Nagy János Tóth Árpád-előadására.

Tudva a nehézségeket, figyelmet érdemel, hogy a szakmai, párt-, szakszervezeti szemináriumokon nagy számú a látogatottság, és társadalmi munkát végez az asszonyok egyharmada.

A bank szakmai könyvvállománnyal gyakorta kölcsönzik. De a szépirodalmi anyag túlságosan elavult, így fogalma jelentéktelen. Az üzemi könyvtarjlesztő évi 10—15 000 forintos forgalommal büszkélkedik. Bár a sikerlista csak részben szívdertő, mert Zsigrai és Berkesi a legkeresettebb, majd aztán következtek Ady, József Attila, a Szép versek, a Világirodalom Remekai, Jókai-sorozatok.

A szakszervezet 12 színházberletet vásárolt, s a gyakorlat az, hogy a kiszívetésűeknek adják. Ezenkívül szerveznek közös színházlátogatást is, legutóbb az „Urak és elvtársak”-at látták.

Ennyit a munkahely adta és teremtette kulturális lehetőségekről. Adódik a kérdés,

OTTHON

miként művelődnek és szórakoznak.

A felelet adalék a nagyobb egészhez. Mert általános asszonysors, amit a Nemzeti Bank dolgozóit elmondanak. A második műszak nem délután, még reggel, munka előtt elkezdődik. Reggelikészítés, gyermekek elindítása az iskolába vagy a napközibe (ha éppen nem vinni kell oda), a vásárlások részben lebonyolítása, mindez még nyolc óra előtt. Ekképp szinte természetes, hogy, már némi fáradtsággal, idegességgel indul a nagy figyelmet, felelősségteljes koncentrációt követelő hivatali munka. Majd kilenc óra múltán folytatódik a rohanás: bevásárlás, sorbanállás az üzletekben, villamosra, autóbuszra várakozás, negyed-félóra utazgatás.

S már itt az este. A gyermek tanul, a férj talán segít, készül a vacsora. Utána is vannak még teendők a konyhában, a többiek bent-ről kiáltnak, ha már kezd a tv a filmet, lehet, hogy felét még látni is tudja. 10 óra elmúlt, de még kisebb-nagyobb munkákat elvégez, s ha rossz alvó, még átfutja az újságokat, vagy egy-két fejezettel előbbre olvas a tegnapi abbahagyott könyvben. És véget ér a nap.

A mosás, takarítás marad a hét

KONNYÍTÉS

A válaszban megegyeztek: havonta legalább két szabad szombatot ha kaphatnának. Ők maguk tapasztalták Csehszlovákiában, az NDK-ban, hogy a kérdés bankosok körében is megoldható. Ha már „szabad” a szombat, legyen valóban szabad, és ne ledolgozott! Tudják, s tudjuk, ha ez teljesülne, se lenne minden nehézségük megold-

végére, s a pihenés, a „víkend” helyett kemény, munkával zsúfolt szombat-vasárnap következnek, amelyben a férj s a gyermek jó segítségével lehet. Mint hallottam, sokhelyütt vállalják is a közös házi munkálkodást.

A szolgáltatásokat nemigen veszik igénybe, túlzottan drágának, minőségileg kifogásolhatónak mondják. Idegenkednek a félkész ételektől, szintén hivatkoznak a magas árra, meg bevallják, hogy ők is és a többiek is jobban szeretik az otthoni izzekkel elkészített ételeket. Mindez már időtöltő munkatöbblet a szórakozás, a pihenés, a kultúra kárára.

Nemcsak az idő gátolja a szellemmel, a kultúrával való találkozást. Többek lakás- és bútorgondja takarékoskodást követel, s ha majdan megoldódnak, számitanak másfajta kiadásokra is. Vannak, kik szívesen mennének többet színházba, moziba, vennének könyveket, de az utóbbi időben valahogy kevesebb pénz jut, mert — ahogy mondják — a mindennapi cikkek beszerzésekor, a piacokon, boltokban „túl könnyen s észrevétlenül fogynak a százások”.

Kérdeztem az asszonyokat, mi lenne számukra a

NAPFÉNYES VASÁRNAP DÉLELŐTT

A koraőszi nap még szívet-lelket melengető sugarai végigpásztázzák a várost, az utcákat, a házakat, az emberek arcát. A jókedv, a derű szétárad mindenütt. Az ilyen ajándék-szép-nap mindenkit felderít. A gond sem olyan nehéz, a szomorúság sem olyan súlyos, a bánat sem olyan fájó ilyen időben. Szinte végigsétálna az ember az egész világon, olyan jó kinn lenni a szabadban, az utcákon mindenütt, ahol a langymeleg őszi nap-sugár érződik.

A kis utcában taxik sokasága. Persze, ki lenne olyan balga, hogy taxiba szálljon ilyen időben, ha csak nem kell nagyon sietnie valahova?

Az Egyletkert utcába vigyen — kértem az egyik sofőrt, sajnos, siettem. Elindultunk, s a napfény, a derűs vasárnap délelőtti beszédessége tette a sofőrt és jómagamat is. Csakhamar elmeséltem, hogy egy boldog háza vizs a taxija, a nemrég született hármas ikrek látogatására indultam.

Aranysók lehetnek — bönitött. — Három gyerek egyszerre, váratlan meglepetés, biztosan boldogok a szülők.

Mentünk tovább, a három apró gyerek, a boldog szülők gondolata kísért az úton. És a sofőr tovább mesélt:

— Nem is olyan régen jártam arrafelé, az Egyletkert utca környékén. Egy kisbabát vittem meg az édesanyját. Azóta is bennem van az emlék, pedig nem vagyok mai gyerek, sem érzélgős ember...

— A DEMKÉ-ből telefonáltak, oda kértek. A kapuban a portás fogadott, még nem is szólaltam, ő kérdezte: „A lányanyáért jött, mi? Szép kis eset...”

Pár perc múlva jött a lépcsőn egy fiatal nő, egyik karján egy bebugyolyált gyerek, a másikban szatyor, nyilván abban volt a holmija.

Sápadt is volt, aztán pipacspirosra gyúlt, ahogy beült a kocsimba, a címet is olyan halkán mondta, hogy alig értettem. Egész úton lefelé nézett, a gyereket, vagy csak cipője orrát, nem is tudom, de nem szólt semmit. És olyan nagyon boldogtalannak látszott. Megpróbáltam beszélgetni vele, időről, ószról. Csak úgy halkán igen-nel válaszolgotatt. Abba is hagytam, gondoltam, terhére vagyok, meg általában sem túlságosan beszédes a természetem. Bár akkor úgy éreztem, megfulladok attól a csendtől. A gyerek is olyan halkán szuszogott, mintha értené a kis buta, hogy neki legjobb csendben lenni, hogy ne is nagyon vegyék észre ebben a világban. Persze, lehet, hogy akkor nem is gondoltam így, csak később, amikor eszembe jutottak.

— Szóval hallgatunk mind a hárman. Odaértünk a házhoz, kis kertsegi ház, az utca is csendes. Tényleg, milyen furcsa, egyetlen ember se járt arrafelé. Biztosan véletlen. Megálltam a ház előtt, vártam, de nem jött ki senki. Úgy állt ott az a kapu bezárva, mint maga a megtestesült szigor, mint egy bíró, aki ítélkezni akar. Még csak a függöny sem libbent meg az ablakon. A világon senki, de senki nem várta azt a porontyot és édesanyját.

— Az anya meg csupa „Jaj, mit csináljak”, alig tudott kiszállni a gyerekekkel. Fogtam a szatyrárt, kísérttem az ajtó felé. Akkor végre megnyílt a kapu. Kis összezsúrt öregasszony jött ki, a kezében egy százas. Nem nézett ő se a gyerekekre, az utcát vizsgálta, látja-e valaki. Sójájtott egyet, aztán végre a lány vállára tette a kezét. „Gyere, lányom, no, gyere” — csak ennyit mondott, és a kapu felé tolt. Kifizette a számlát, el is köszönt. Még láttam, hogy a nő áll a gyerekekkel a kapuban. Félt vajon belépni

egyedül? Vagy hiányzott neki valamelyik? Egy szó, egy tekintet?

— Tudja, sok gyereket vittem én már haza a kórházból, tudom, hogy szokott lenni. Papa, mama, rokonok, virág meg minden, nem győzik mondani, hogy nincs ennél szebb gyerek a földön. Ezt meg nem várta senki. Gondolom, anyja lehetett az öregasszony, más mindenki biztosan szégyelli, de hát az anya, az megbocsát. Mit is tehetne más? Élni azért kell, még ha így történt is. De a jó istenit neki, nem a szentlélektől való az a gyerek! Tán ha életeti időben, akkor most is járna utána az a férfi, akkor kellene neki. A gyerekeivel nem. Igaz, jön majd a bíróság, lesz hercehurca, lehet, hogy végül igazat kap a lány. A végén még talán el is veszi, volt már ilyen. De ha csak egy nappal a szülés előtt megesküsznek, akkor a gyerekek most van becsületes, jönnének a rokonok, „jaj de édes, jaj de aranyos” lenne. Hát nem furcsa ez? Hogy ennyire magányos legyen valaki, csak azért, mert vállalta a gyereket?

— Úgy mesélt rajta a szívem, biz' isten. Sokszor gondoltam már rá, milyen jó lenne, ha egyszer meglátnám az utcán azt a nőt. Sé-tálatna a gyereket, és mosolyogna. Felemelné a fejét. Ezer közül is megismerném. De azóta se lát-tam...

A kocsiban közben már megállt, de végigmondta a történetet. Odaértünk az Egyletkert utcai ház elé, ahol az udvaron vagy ötven pelemkát lengetett, cibált az őszi szél. Néhány perc múlva már bent voltam a házban, anya, apa, nagymama, nagypapa boldog mosollyal mutogatta az ikreket. Olyan büszkén dicsékedtek a három picit gyerekekkel...

Juhász Judit

NYOMOZ A BÜNYÜGYI RIPIORTER

Érdekes világ a bűnüldözés és az igazságszolgáltatás világa. Hallatlan fáradságos, de szép és izgalmas. A bűnügyi riporternak — munkája kapcsán — alkalom adódik bepillantani e sokak számára rejtélyes világba. Esetenként ott van a helyszínen, amikor egy gyilkosság nyomait rögzítik. Olykor egy-egy nagyobb büncselekmény felderítését kísérheti nyomon. Ott ül a tárgyalóteremben, amikor elítélik a bűnöst. Érdeklődik, kíváncsisággal, jegyzetel, fürkészik.

És a bűnügyi riporter olykor nyomoz is. A jelen esetben nem gyilkos, rabló vagy cserbenhagyó után, hanem emlékei között. Olyan emlékek között, amelyek derűsebb pillanatokkal kötődnek ehhez az érdekes világhoz.

Kezdjük a nyomozást...

VÉGRE

Évekkel ezelőtt történt. Végültem a több napos tárgyalást. Nem mindennapi gyilkosságról volt szó. Az illetőt halálra ítélték. Már kész volt az anyagom... Minden együtt állt. De egy döntő kérdés mélyen foglalkoztatott. Történetesen az milyen egy halálraítelt lelkivilága, egyáltalán megbánta-e tettét. Engedélyt kértem, és nagynehezen kaptam, hogy a tárgyalás után beszélhessek a gyilkossal. Nagyon készültem a találkozásra. S nagyon vártam: vajon mit fog mondani.

Bemutakoztam neki. Rám nézett, majd megszólalt:

— Sok bűnügyi tudósítását olvastam, örülök, hogy végre személyesen megismerhetem.

Néhány hét múlva felakasztották...

MEGLEPŐ KÉRDÉS

Nem tudom, ki hogy lett volna vele, de — szegény, nem szegény — én abban a pillanatban kímódottan féltem. A történet ott kezdődött, hogy egy furfangos sikkasztóról készítettem riportot lebukása után. Az újság — mivel az illetőt a bírósági tárgyalásig kiengedték — eljutott riportom „hőséhez”.

Egyik délelőtt kopogtatnak. Belép ő. Beteszi az ajtót. Két kezével rátelep-szik az asztalra, majd egyik kezével megfogja a súlyos üveg-hamutartót.

— Nézze. Maga engem tönkretett. Kicikkezett.

— De uram, ön sikkasztott.

— Csend — förmedt rám. — Mit szólna hozzá, ha most szétverném a fejét?

Életemben még nem tettem fel nekem ilyen kérdést. Hebegtem, habogtam. Felmértem a helyzetet. Menekülésre nincs lehetőség. Kiabálni veszélyes. Telefonhoz nyúlni?...

Próbáltam a lelkére beszélni.

— Higgye el, nem éri meg — makogtam. — Ha most szétveri a fejem, az magának súlyosbító. Előre megfontolt szándék, hivatalos személy elleni erőszak, ráadásul visszaeső. Tudja: ez plusz 1-2 év.

Rám néz. Leteszi a hamutartót, majd megszólal:

— Igaza van. Maga nekem nem ér annyit.

AZ ÚJSÁGHIRDETÉS

Nemrégiben a féltékenységről írtam. Az volt a címe: A zöld szörnyeteg. Ami a témát illeti, személyes tapasztalatomat igyekeztem a mások tapasztalatával kiegyensúlyozni. Így tehát, amikor idom engedte (anélkül, hogy nevük után érdek-lődtem volna), beszélgettem azokkal, akik a válóperes tárgyalásról jöttek ki. Megszólítottam egy férfit.

— Ismerem magát. A türe teheti újságit. Jól befürödtem vele — mondta.

— Hogyhogó?

— Maguknál jelent meg egy házasság-iró. Így nősültem meg. Most ide jutottam.

— En már hónapokkal korábban ész-revettem, hogy rosszul élnek — szolt közbe a tanúja.

— Miből?

— Lemondta a Naplót.

LEFÜLELTÉK

Annak az embernek volt a tárgyalása, akinek az volt a „szórákozása”, hogy amikor tehetett, fizetés nélkül távozott az üzletekből, a vendéglőkből. De nem vette meg a lopást sem. Rövid életű volt a tündöklése. A tanúk sokaságát vonul-tatta fel a bíróság. Eppen az egyik fel-szolgáló volt soron. A bíró a vádlotthoz fordult:

— Magát nem jelentette fel az itt le-vő pincér, mert azt ígérte neki, hogy szerez pénzt, visszamegy hozzá, és kifizeti, amit fogyasztott. Miért nem tar-totta be ígértét?

— Nem én vagyok a hibás, hanem a rendőrök. Miközben teljesíteni akartam szavam, vagysis pénzt akartam szerezni, lefüleltek.

A SZELÍD ARCÚ

Amiatt emeltek vádat ellene, mert sorozatosan használta ki az emberek jó-indulatát, hiszékenységét. Az egyik büfés asszonytól is több századives üveget vitt el, hogy majd visszahozza. Eppen a sér-tettet hallgatta ki a bíró.

— Asszonyom, ugye tanult az esetből. Senkinek nem ül fel a szavára. Ugye, ha én kérlek öntől ilyet, még nekem se adna.

— Nem én, bíró úr. A világért sem. De tetszik tudni, X-nek olyan szelíd, olyan jószágos arca volt...

Király Ferenc

„Megfelelő ajánlatot mézzel díjazok...”

APRÓHIRDETÉSEK 25 ÉVEL EZELTŐT

Meg akarod ismerni a kort? Vedd elő a régi újságokat és lapozd, olvasd el azokat! De ne akárhogyan! Nem elég a legfőbb cikkeink végig-szántani, átböngészni a vezércikkeket, frissen végigszaladni a riportokon, tudósításokon, ügyelni kell az újságszámok periférikus tartományaira is, ahol a közlemények, hirdetések tanyáznak. Ezek nemegyszer sokkal őszintébb, nyersebb kifejezői az adott korszaknak. Még akkor is elgondolkodtatók, ha jelentkezésük, megfogalmazásuk a ma emberek számára groteszk, furcsa, távolabb álló, mint például éppen egy vezércikk vagy riport. Gyorsabban szembeüt a felkiáltás: mennyi változást hozott az idő!

Az 1944-45-ös első debreceni újságok hírdetési rovatai a hábo-rú szörnyű pusztításainak, lélekzáró tragikumának voltak a vetületei: az emberek hozzátartozóikat, szeretteiket keresték, kérve embertársaikat, hogy aki tud róluk valamit, küldjön értesítést. Aligha volt család, akiről semmi tudtak. Később az élet élni kezdett, a maga természetes út-ján járva — illetve hazánkban mégsem egészen az addig megszokott úton. Új élet kezdődött, a felszabadult nép új élete. A hírdetéseken ez is visszatükröződött. A háború nyoma és az új élet bontakozása.

Az alábbiakban egy hírdetési rovat következik. Különböző lapszámokból összeállított hírdetési rovat:

MŰHELYEN BELÜL

Mióta újságírás van, azóta természetesen születnek az új-ságírás anekdotái, legendái. Műhelyen belül ezek az anekdoták, ezek a legendák mindig a valóságból keltek életre, aztán az évek múlásával, változtak, fényesültek, bozátapadtak előbb vagy később történt események, valójában azonban mindig azt őrizték, azt őrzik, ami a mesterség aranyderűje, kacagni való érdekessége. Gyakorló újságíró lévén magam is felszedtem jó-néhányat. Velem esett meg? Másokkal esett meg? Tulajdon-képpen nem is ez az érdekes. Az az érdekes, hogy megtörtén-ték, s most ezekből nyújtok át néhányat olvasóinknak.

1

Riportkörütra mentünk. Messze egy bihari faluba, tél végén, amolyan nappal olva-dó, éjjel meg még keményedő időben. Kezdő újságíró lévén szívesen vettem, ha egy gy-a-korlottabb kolléga közelségé-be kapaszkodhattam. Bátor-sá-gért is, meg hát azért is, hogy ha elakad valahol a riport-alannal folytatott beszélgetés, akkor kéznél legyen a segítség.

Mentünk tehát, s kerestük a riportalanyomat. A tanácsnál útbaigazítottak, pontosan jelöl-vén az utcát is, a házszámot is.

— Takaros ház — mondtam, mikor megérkeztünk.

— Az — hagyta rám kollé-gám, de ő nemcsak a környe-zet egészét szemrevételezte. Mint régi és gyakorlott szak-mabeli, azonnal felmérte a részleteket is. Ezeket: a ház előtt jól megtermett árok hú-zódott, tele vízzel, tetején hárt-tyavékony jéggel, ahogy éjsz-ka olvadás után a víz megfa-gyott; aztán a kiskapura fel-tűnő betűkkel oda volt pingál-va, hogy: „Vigyázz, a kutya harap!”

Figyelmeztetett is azonnal, mondván, hogy ő hadilábon áll a kutyákkal.

— Gyere csak — intettem le óvatosságát, majd én elől me-gyek. Tanyán nőtem én fel — hetykékedtem —, s különben se kell azt olyan komolyan venni.

S el is indultam. Elöl és ma-gabiztosan. Kollégám óvatosan követett, s a visszavonulás le-hetőségeként nyitva hagyta a kiskaput.

— Na ugye — mondtam ne-ki, mikor már a tornác közle-lében jártunk. Csak nem ije-dünk meg egy kiirástól — de itt már el is haraptam a szót, mert az istálló felől egy hatal-mas komondor robbant elő vi-csorogva.

Mit tesz ilyenkor a kezdő új-ságíró? Egy fordulattal meg-előztem tapasztaltabb kollégá-mat, s máris a nyitva hagyott kiskapu védelme körül trap-poltam. Mögöttem a kolléga, ömögötte meg a kutya.

Egy ugrás, és én máris túl voltam az árkon. Aztán egy másik ugrás, ezt a kollégám próbálta, dehát őt a lendület csak az árok közepéig emelte. Hogy miért nem jutott túl az árkon? Mert a kutya is ugrott, s épp a kabát lengő hátulját kapta el. S egy darab ott is maradt a foga közt.

A kolléga állt a jeges tévégi árokvízben, s aztán dühösen meg a pillanat íhletéből fogal-mazva a „sztorit” ezt mondta: „Még jó, hogy nem féltél a kutyától.”

Szóval: veszélyes szakma is az újságírás. Ott meg külö-nösen, ahol még ki is van ír-va: „Vigyázz, a kutya harap!”

2

Elkerülhetetlen, hogy az új-ságíró olykor-olykor ne keres-sék fel tanácsért. Még családi ügyekben is.

Nos, engem is megkeresett egyik ismerősöm. Elég savanyú képpel állított be, s ilyenkor az ember csalhatatlanul tudja, hogy valami nem stimmel. Meg aztán azt is tudtam, hogy ismerősöm másodszor nősült, s otthon nem valami jól illatozik a házi boldogság virágoskertje.

— Az asszony? — kérdeztem csak úgy találmorra.

— Az — melegedett bele mihamar. — Képzeld — s már mondta is, hogy hogy s mi-ként, mi mindent tūr és szen-ved ő, az asszony nem állja elmondani minden piszoknak meg satóbbinek, satóbbinek, amit most szeméremből is és egyébként is el kell hallgat-nom.

— Mit tegyek? — kérdezte szívet szorítóan, s nézett rám segítséget esedeklően.

— Mit ajánljak — gondol-tam végig lázas gyorsasággal. Elvégre közelebbi ember vagyok, s nem tanácsolhatok kétfélezes dolgokat.

— Tudod mit? — döntöttem határozottan. — Az a baj na-lad, hogy nem vagy erőlyes. Az inponálna a te feleségnek.

Nézett rám felcsillanó szem-mekkel, s várta a részletes ki-oktatást. — Hát ha legközelebb is ócsárolna, ne húzódkodj a közmondás igazságától! Le-gyints oda neki néhányat! Meglátod, úgy megszeli-dül, mint a bárány.

Néhány nap múlva találkoztunk. Ismerősöm szemüveg nélkül s még savanyúbb kép-pel állított be.

— Na hogy vált be a recept? — kérdeztem érdeklődve.

Legyintett.

— Addig nem is volt semmi baj, míg oda nem legyintettem — mondta. — Azután kezdő-dött a haddelhad. Ő erősebb-ebb ütött. Epp képen talált. Le-esett a szemüvegem, s én anél-kül fél ember vagyok. Mit te-hettem? Lehajoltam, hogy megkeressem a szemüveget. Vesztem. Úgy farba rugott, hogy becsúsztam az ágy alá. S ott meg már arra gondoltam, hogy mázlik ki a fene.

Azóta nem szívesen adok ta-nácsokat. Pláne családi ügyek-ben.

3

Még a kezdet kezdetén tört-ént. Író-olvasó találkozóra hívtak. Mentem szívesen. A megye egyik távoli települése volt a színhely, s üzentek, hogy feltétlenül legyek ott, mert én leszek az „első író elvtárs”, aki tiszteletét fogja tenni.

Nos, tettem tiszteletemet. Már fél hatkor ott voltam, s a

művelődési ház igazgatója nagy szeretettel és figyelmes-séggel fogadott.

— Hát igazán örülünk — mondta áradozva, s tessékelt befelé az irodájába, hozatta a feketét meg miégymást, s be-szélgetni kezdtünk. — Jó nép ez, érdeklődő nép ez — mon-dta szélesen, s én is bazsalyog-tam némi félsszel és várako-zással, hogy itt aztán meg kell húzni a madzagot.

Telt-múlt az idő, s hat óra tízkor már én kezdtem pedze-getni, hogy nem kellene még átnéznünk a kultúrotthonba.

— Megyünk azonnal — nyugtatott az igazgató, s báto-rságot meríteni még csenget-tünk egyet a féldecis pohárral.

Ó ment elől, én utána.

— Na itt lesz — kanyarított egyet a mozi épületénél, s má-r is bent voltunk az előtérben.

Csend volt, csak belülről szűrődött némi zenefosztlány.

— Hát akkor — néztem rá, s már nyúltam is a kilincs után. — Pillanat — kapta el a ke-zemet —, megvárjuk a híradó végét.

— A mozisízünetben lépek fel? — nyögtem ki némi döb-benet után.

— Hát így kell ezt — vágott oldalba pajtáskodva — két le-gyet egy csapásra. A közönség hallja az író elvtársat is, utána meg nézi a filmet is.

Némi birkózás után mégis sikerült a vászon elé tuszakol-tatnom. A közönség nézett rám döbbenet, azt gondolván, hogy Hamlet atyjának a szel-leme vagyok, mivel hogy ne-kik épp a dán királyfi meséje volt beigérve.

— Hát akkor — vettem egy nagy lélegzetet, s megkezdtem szellemi artistaműsoromat. Ma sem emlékszem rá, hogy mit mondtam, csak arra, hogy a végén ezt dadogtam: „Szólj-a-nak hozzá, elvtársak!”

Hozzászóltak. A leghátulsó sorból. Távozásra biztattak.

Az irodában, a második üveg után az igazgató magabiztosan jelentette ki:

— Nálunk oszt nincs olyan rendezvény, ami ne sikerülne. Csak szervezés kérdése az egész.

4

Az anekdoták így is szület-nek.

L. Zoltán akkor még debreceni színész volt. Alბérletben lakott, ablakából épp a Nagy-templom tornyára lehetett lát-ni.

Egyik délelőtt komótosan, ráérosen sétált befelé a szín-házba. Probára. Legnagyobb meglepetésére a darab szereplői már együtt voltak, s a ren-dező idegesen járt fel s alá L. Zoltánra várakozva.

— A művészt úr — mondta némi gunyorossággal — akkor most lefizeti a 100 forint büntetést. (Az volt ugyanis a kollektív megegyezés, hogy minden elkészült száz forint büntetést fizet.)

L. Zoltán csak nézett megrö-könyödvé, s aztán minden át-menet nélkül el kezdett ordí-tani: azok a rohadt órák már megint nem járnak.

S még aznap felment a bíróságra, hogy pert indítson a Nagytemplom ellen. Az órák miatt.

Boda István

Mosó és színezappan. MA piperezappan. MA kapható. Solti illat-szerhat. Sassi u. 2. — FODRÁSZMUNKA-SOK vasárnapi ro-hammunkája a jövő vasárnapra elmarad, — értesítjük vevőinket, hogy SORUNK megér-kezett és kiosztását hordóink ellenében megkezdjük telephe-lyünkön. Dréher sör-raktár. Hatvan utca 22. — Aranyat, ezüst-t, brilliánt a leg-magasabb napiáron vásárol Engel László EKSERÉSZ. Fe-rensz József út 18. — LŐRUS ma vasárnap 10-ig kapható Kiss Gyulánál, Hatvan utca 71. szám. — Kere-ssek egy vagy kétszo-bás lakást. Megfelelő ajánlatot MÉZZEL díjazok. Hajdú, Kisyó utca 38. — Felkértem azt az illetőt, aki a népbíróságtól tárgyalá-son sőtéték kabátot-mat elvitte, két nap alatt küldje vissza, mert többen látták, hogy a kabátot ma-gához vette. Ellenkező esetben fejleltem. — Német bírósámi már-kát pengőre beszerlek. Gohér utca 20. Ba-log. — BOMBASÉ-RULT HAZ eladó. Ho-mok utca 129. — 43-as Jókárbán levő birgeri cslzmámát ELCSÉ-RELNEM jó állapotban levő férflruháért. Varga utca 38. — AKIK a Magyar Nők Demokratikus Szöv-e ségével a július 29-i VAGONGYARI RO-HAMMUNKÁN részt-vettek, hétfőn és ked-den délután 2 órától fél liter olajat és 1 kg lisztet személye-sen átvehetnek az ott kapott igazolvány el-lében az MNDSZ helyiségében. Piac ut-ca 59. I. emelet. Zacsót, üveget min-denki hozzon. — Ké-remt, aki flamtól ho-zzát ízenetét, keres-sen fel, Pacsirta utca 25. — Eladó egy süllőpész Singer var-rógép serfészt, étele-mért. Kintzi utca 17. — Libasírt adok mé-zért vagy cukorért. Hatvan utca 49. — Elelemért petróleumot ad a Tiszántúli Gép-ipari és Gépkereke-delmi kft. Károly Fe-

Ime néhány apróhirdetés és a kor hétköznapi életének fontos jellem-zői villannak fel előttünk.

A MA

XXVI. ÉV

Meg

a SZ

Hels

Képzelt Szemjénov.

Hétfőn — 12 óra 30 pe — a finn főv

Teherán (Pahlavi Ary vasárnap e Losonczy Pa köztársaság kének tiszté érkezett Te kódó pohár

— Igen — gondolkodt meleg vend a magyar k tett, amikor szágában já Habár él személyében szór tesz h országaink letűek. E ka nyúlunk va küldte el képviselőjét a két orszá tait, és eze a tudomány igen szoros Losonczy kezőket mo

— Enged tet mondja szívélyes f őfelsége, M Aryamer, I szavait. Na munkra, h Önök szép távolságok időkbe viss össze hazár

A távolsa

A távolsa

IRODALM

HAJDÚ

... Minder git” hirdeti központ bérli nak katalógu következtetés pont tehát r fogott hozzá művészek — csi Hldikó, Hédi, Jancs működésével rendezéséhez a művelődési be vették a alapján felm ült került so telt meghíva

A sorozat ként rendezt vember 26-án remnek” cím külön a feln számára ren